

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	07
i. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	07
ii. ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	08
iii. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	11
iv. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	16
v. ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΟΥ	17

Κεφάλαιο 1.	
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	18
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	18
1.2 ΒΑΣΙΚΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	20
1.2.1 Έκταση, Οικισμοί και Πληθυσμός	20
1.2.2 Πολεοδομικές Ενότητες και Πληθυσμιακή Πυκνότητα	21
1.2.3 Η Θέση και ο Ρόλος του Δήμου στο Νομό και την Περιφέρεια της Κρήτης	24
1.3 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ	27
1.3.1 Υψόμετρο και Κλίσεις Εδάφους	27
1.3.2 Χρήσεις Γης	30
1.3.3 Οικοσυστήματα και Φυσικοί Πόροι	35
1.3.4 Υποδομές Περιβάλλοντος	41
1.3.5 Προβλήματα Ρύπανσης	56
1.3.6 Άλλες Τεχνικές Υποδομές – Αστικό Περιβάλλον - Δίκτυα	68
1.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΠΑΙΔΕΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	79
1.4.1 Πληθυσμιακές Μεταβολές	79
1.4.2 Σύνθεση Πληθυσμού (φύλλο και ηλικία)	81
1.4.3 Δομές Κοινωνικής Στήριξης	84
1.4.4 Υποδομές Εκπαίδευσης	89
1.4.5 Ειδικές Πληθυσμιακές Ομάδες	91
1.4.6 Αθλητικοί Χώροι	92
1.4.7 Πολιτιστική Υποδομή και Δραστηριότητες	94
1.5 ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	99
1.5.1 Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός	99
1.5.2 Εργαζόμενοι, Άνεργοι	99
1.5.3 Μεταβολές και Σύνθεση Ανεργίας	101
1.5.4 Παραγωγικοί Τομείς	102
1.5.5 Αναπτυξιακές Υποδομές και Δίκτυα	110

1.6	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	111
1.7	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ (ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT) ΚΑΙ ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	114
	1.7.1 Προβλήματα και Περιορισμοί	114
	1.7.2 Αναπτυξιακές Δυνατότητες και Προοπτικές	115
	1.7.3 Κρίσιμα Ζητήματα Τοπικής Ανάπτυξης	118

Κεφάλαιο 2.		
	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ	146
2.1	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ	146
	2.1.1 Οργανωτική Δομή του Δήμου	146
	2.1.2 Νομικά Πρόσωπα και Δημοτικές Επιχειρήσεις του Δήμου	149
	2.1.3 Τοπικά Συμβούλια και Δημοτικά Διαμερίσματα	169
	2.1.4 Συστήματα Διαχείρισης και λειτουργίας	171
	2.1.5 Συνεργασίες με άλλους φορείς και συμμετοχές σε Εταιρικά Σχήματα	171
2.2	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	182
	2.2.1 Δραστηριότητες και Λειτουργίες των Υπηρεσιών	182
	2.2.2 Διαδικασίες Διοίκησης	217
	2.2.3 Διαδικασίες που βελτιώνουν τη σχέση του Δήμου με την Κοινωνία και τους Πολίτες	218
2.3	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	220
2.4	ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	224
	2.4.1 Ηλεκτρολογικός Εξοπλισμός και Πληροφοριακά Συστήματα	224
	2.4.2 Τεχνικός Εξοπλισμός και Οχήματα	226
	2.4.3 Κτιριακές Εγκαταστάσεις	227
2.5	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	230
	2.5.1 Γενικά	230
	2.5.2 Ανάλυση Εσόδων	235
	2.5.3 Ανάλυση Εξόδων	253
	2.5.4 Ισολογισμοί και Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης	270
	2.5.5 Δημοτική Περιουσία	275
2.6	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ (ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT) ΚΑΙ ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	280
	2.6.1 Αξιολόγηση των Υπηρεσιών του Δήμου σε σχέση με την Εσωτερικής τους Οργάνωση	280
	2.6.2 Αξιολόγηση των Νομικών Προσώπων του Δήμου προς τους Δημότες	285
	2.6.3 Αξιολόγηση των Νομικών Προσώπων του Δήμου Σούδας : ΔΟΠΠΑ	287
	2.6.4 Κρίσιμα Ζητήματα Εσωτερικής Ανάπτυξης	289

Κεφάλαιο 3.		
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		291
3.1	ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	291
	3.1.1 Το Πλαίσιο Στρατηγικής του Δήμου	291
	3.1.2 Το Όραμα και οι Κατευθυντήριες Αρχές Λειτουργίας και Διακυβέρνησης του Δήμου Σούδας	304
3.2	ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	307

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ		
1	ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	20
2	ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ 1987	23
3	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ, ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ & ΜΕΣΟ ΥΨΟΜΕΤΡΟ	28
4	ΕΝΤΑΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΚΩΝ ΠΕΔΙΩΝ	64
5	ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΤΟ ΔΗΜΟ ΣΟΥΔΑΣ	72
6	ΚΙΝΗΣΗ ΕΠΙΒΑΤΩΝ	74
7	ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	76
8	ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	79
9	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	81
10	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ (2001)	83
11	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ	89
12	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ Α/ΒΑΘΜΙΑΣ	90
13	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ Β/ΘΜΙΑΣ	90
14	ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (ΟΕΠ) 1991-2001	99
15	ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ 1991-2001	99
16	ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ 1991-2001	100
17	ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΕΙΚΤΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	101
18	ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ	101
19	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ (2001)	102
20	ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	104
21	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	104
22	ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	106
23	ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΟΝΙΜΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΔΟΠΠΑ	152

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ		
24	ΠΡΟΣΩΠΟΠΑΓΕΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΔΟΠΠΑ	152
25	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΔΟΠΠΑ – ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ	153
26	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΠΗ ΣΟΥΔΑΣ	155
27	ΕΣΟΔΑ ΚΑΠΗ ΣΟΥΔΑΣ	156
28	ΕΞΟΔΑ ΚΑΠΗ ΣΟΥΔΑΣ	156
29	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	159
30	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ Α΄ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ	160
31	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ Β΄ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ	160
32	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ Γ΄ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ	160
33	ΕΣΟΔΑ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΟΥΔΑΣ	161
34	ΕΞΟΔΑ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΟΥΔΑΣ	162
35	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	165
36	ΕΣΟΔΑ ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	165
37	ΕΞΟΔΑ ΝΑΥΤΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	166
38	ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ	168
39	ΕΣΟΔΑ - ΕΞΟΔΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ	168
40	ΦΟΡΕΙΣ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	172
41	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ	205
42	ΕΡΓΑ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ	207
43	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ ΜΕ ΜΟΝΙΜΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	220
44	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ ΜΕ ΕΠΟΧΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	220
45	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ ΑΝΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	221
46	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ ΑΝΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑ (ΜΕ ΜΟΝΙΜΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ)	222
47	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ ΑΝΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑ (ΜΕ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΕΠΟΧΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ)	223
48	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ HARDWARE	224
49	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ SOFTWARE	224
50	ΟΧΗΜΑΤΑ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	226
51	ΟΧΗΜΑΤΑ ΑΝΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	226
52	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΟΧΗΜΑΤΩΝ	226
53	ΚΤΙΡΙΑΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ – ΧΡΗΣΕΙΣ – ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	227
54	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ	235
55	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΕΣΟΔΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ	237

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ		
56	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΣΟΔΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2005	240
57	ΕΣΟΔΑ 2005	245
58	ΕΞΟΔΑ 2005	247
59	ΕΣΟΔΑ 2007	249
60	ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΣΟΔΩΝ	251
61	ΠΛΗΡΩΘΕΝΤΑ ΕΞΟΔΑ	254
62	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΞΟΔΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2005	257
63	ΕΞΟΔΑ 2005	262
64	ΕΞΟΔΑ 2006	264
65	ΕΞΟΔΑ 2007	266
66	ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΔΩΝ	268
67	ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	270
68	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	271
69	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΩΝ (ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΙΜΩΝ ΒΟΣΚΟΤΟΠΩΝ, ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ, ΟΡΥΧΕΙΩΝ Κ.ΛΠ.)	275
70	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ & ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ	277
71	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ	280
72	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ	283
73	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΟΡΓΑΝΩΣΗΣ	284
74	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	285
75	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΕ ΔΗΜΟΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ	286
76	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΟΥ ΔΟΠΠΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΤΕΣ	287
77	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΔΟΠΠΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	287
78	ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ	289
79	ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΟΠΠΑ ΣΟΥΔΑΣ	290
80	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (ΕΣΠΑ) 2007-2013	295

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Β.Ο.Α.Κ.	Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης
ΒΙΟ.ΠΑ.Χ.	Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων
Γ.Π.Σ.	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
Γ.Π.Σ.Υ.	Γραφείο Προγραμματισμού, Συντονισμού και Υποστήριξης Υπηρεσιών Δήμου
Δ.Ε.ΔΙ.Σ.Α	Διαδημοτική Επιχείρηση για την Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων
ΔΕΥΑΧ	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης – Άρδευσης Χανίων
ΔΗΠΕΘΕΚ	Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κρήτης
ΔΟΠΠΑ	Δημοτικό Οργανισμό Πρόνοιας, Πολιτισμού, Αθλητισμού
Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.	Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών
Ε.Ρ.Τ.	Ελληνική Ραδιο Τηλεόραση
ΕΕΑΑ	Ελληνικής Εταιρείας Αξιοποίησης της Ανακύκλωσης
ΕΜΑΚ	Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης
ΕΧΑ	Εργαστήριο Χημικών Αναλύσεων
ΘΨΠΧ	Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων Χανίων
ΙΝΚΑ	Ινστιτούτο Καταναλωτών
Κ.Α.Μ.	Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
Μ.Α.Ι.Χ.	Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων
Ν.Ο.Α.Κ.	Νότιος Οδικός Άξονας Κρήτης
ΝΕΟ	Νέας Εθνικής Οδού
ΟΑΔΥΚ	Οργανισμός Ανάπτυξης Δυτικής Κρήτης
ΟΣΚ	Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων
Π.Ε.	Πολεοδομική Ενότητα
ΠΕΟ	Παλιάς Εθνικής Οδού
ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Απορριμμάτων
Σ.Δ.	Συντελεστής Δόμησης
ΣΕΔΗΚ	Σύνδεσμος Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης
ΤΥΔΚ	Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων
ΧΥΤΥ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων

Ι. Αντικείμενο του Προγράμματος

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα του Δήμου Σούδας συνιστά ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής και οργανωτικής - λειτουργικής ανάπτυξης, σε εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις αναπτυξιακού σχεδιασμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Αφορά δηλαδή όχι μόνον στις υποδομές και τις τοπικές επενδύσεις, αλλά και στη βελτίωση της υφιστάμενης οργάνωσης και λειτουργίας του Δήμου, στο πλαίσιο του γενικότερου περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιείται, μεριμνώντας για τη βελτίωση της διαβίωσης των πολιτών και την παροχή ποιοτικότερων υπηρεσιών.

Ειδικότερα, το Ε.Π. διαρθρώνεται με τρόπο ώστε να 'απαντάει' στα παρακάτω ζητήματα:

- ⊙ βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της λειτουργίας του Δήμου,
- ⊙ προώθηση του αναπτυξιακού και κοινωνικού του ρόλου,
- ⊙ βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών,
- ⊙ αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη κατανομή και αξιοποίηση των πόρων,
- ⊙ προσέλκυση πρόσθετων οικονομικών πόρων,
- ⊙ επίσπευση της ωρίμανσης και της υλοποίησης των δράσεων,
- ⊙ περιορισμό της αποσπασματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων,
- ⊙ ανάπτυξη συνεργασιών με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα,
- ⊙ ενίσχυση της τοπικής δημοκρατίας και αύξηση της δυνατότητας κοινωνικού ελέγχου.

ii.

Πλαίσιο και Στόχοι του Προγράμματος

Με τα άρθρα 203-207 του νέου Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, θεσπίστηκε για πρώτη φορά η υποχρέωση κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από τους Πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α.

Με την Υπουργική απόφαση 18183, ΦΕΚ 534, Β, 13/4/2007 καθορίστηκε η δομή και το περιεχόμενο των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Ο.Τ.Α.

Με το Προεδρικό Διάταγμα 185/2007 «Όργανα και διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) α' βαθμού» καθορίστηκε η διαδικασία κατάρτισης των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Οι προηγούμενες θεσμικές ρυθμίσεις ισχύουν για τους Δήμους με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκων, αλλά και για όσους Δήμους επιλέξουν να το εκπονήσουν εθελουσίως, κρίνοντας ότι το Ε.Σ. θα αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο αναπτυξιακού σχεδιασμού και εσωτερικής οργάνωσης των υπηρεσιών τους. Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσεται εν προκειμένω ο Δήμος Σούδας.

Με βάση τα παραπάνω, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Σούδας περιλαμβάνει δράσεις στους ακόλουθους τομείς:

Α) Προώθηση της τοπικής ανάπτυξης

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα κατά κύριο λόγο θα προσδιορίζει τις νέες δραστηριότητες που θα πρέπει να εκτελέσει ο Δήμος στο πλαίσιο των θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων του, με απώτερους σκοπούς:

- α) την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος της περιοχής του και
- β) τη βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των κατοίκων της περιοχής του.

Ειδικότερα:

- α) Η προστασία και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος συνεπάγεται στην ενεργοποίηση του Δήμου στους τομείς:

- Της προστασίας και της αειφόρου διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος.
- Της βελτίωσης του οικιστικού περιβάλλοντος.
- Των τεχνικών υποδομών και των δικτύων εξυπηρέτησης.

Η δραστηριοποίηση του Δήμου Σούδας στους προηγούμενους τομείς γίνεται κυρίως μέσω της κατασκευής τεχνικών έργων, της παροχής υπηρεσιών συντήρησης των τεχνικών υποδομών και της θέσπισης κανονιστικών όρων και ρυθμίσεων. Οι αποδέκτες αυτών των δράσεων είναι οι διάφορες γεωγραφικές ενότητες του Δήμου (Δημοτικά και Τοπικά διαμερίσματα, συνοικίες ή γειτονιές).

β) Η βελτίωση της ευημερίας των κατοίκων συνεπάγεται την παροχή υπηρεσιών στους τομείς:

- Κοινωνικής Πολιτικής
- Παιδείας/Πολιτισμού/Αθλητισμού
- Οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης

Οι αποδέκτες των δράσεων αυτών είναι οι διάφορες κοινωνικο-οικονομικές ομάδες των κατοίκων της περιοχής του Δήμου (π.χ. νέοι, παιδιά, ηλικιωμένοι, αγρότες, άνεργοι κ.λπ.).

B) Εσωτερική ανάπτυξη του Δήμου Σούδας ως οργανισμού

Εκτός από τις δράσεις για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης το επιχειρησιακό πρόγραμμα περιλαμβάνει υποπρογράμματα για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου Σούδας ως δημόσιου οργανισμού (ως φορέα παροχής συλλογικών αγαθών και υπηρεσιών αλλά και ως κοινωνικού και πολιτικού θεσμού), με σκοπούς τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της νομιμοποίησης της λειτουργίας του. Ειδικότερα οι σχετικές δράσεις αποσκοπούν:

- στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δραστηριοτήτων και στην καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη,
- στη βελτίωση της παραγωγικής ικανότητας του Δήμου μέσω του μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού προσλήψεων, της ανάπτυξης του υφιστάμενου προσωπικού, της μηχανοργάνωσης, της προμήθειας εξοπλισμού και της εξασφάλισης γης και κτιριακών εγκαταστάσεων,
- στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου, μέσω του μεσοπρόθεσμου οικονομικού προγραμματισμού, της παρακολούθησης του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ορθολογικότερης οικονομικής διαχείρισης.

Γ) Ανάπτυξη των συνεργασιών του Δήμου Σούδας και της επιρροής άλλων φορέων

Πολλές τοπικές αρχές θεωρούν ότι ο ρόλος ενός ΟΤΑ δεν πρέπει να περιορίζεται στις οριοθετημένες από το θεσμικό πλαίσιο αρμοδιότητες του και ότι οι ΟΤΑ είναι υποχρεωμένοι να μεριμνούν για τη συνολική ευημερία της περιοχής τους. Η διοίκηση ενός ΟΤΑ γίνεται αντιληπτή όχι μόνο ως διοίκηση της παροχής ορισμένων πάγιων δημοτικών υπηρεσιών, αλλά ως μέριμνα για το σύνολο των τοπικών υποθέσεων. Σε αυτή την κατεύθυνση το Ε.Π. ενός ΟΤΑ θα πρέπει να επισημαίνει τη συμβολή που μπορούν να έχουν στην ανάπτυξη της περιοχής του ΟΤΑ:

- ✓ οι τοπικοί κοινωνικοί και οικονομικοί φορείς (ιδιωτικές επιχειρήσεις, σύλλογοι και μη κυβερνητικές οργανώσεις),
- ✓ οι γειτονικοί ΟΤΑ,
- ✓ οι λοιποί φορείς του πολιτικο-διοικητικού συστήματος της χώρας (Κεντρικοί φορείς, Περιφέρεια, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση).

Επομένως, το Ε.Π. Σούδας εκτός από τις υπηρεσίες, τα έργα και τις ρυθμίσεις για τα οποία είναι αρμόδιος ο Δήμος, εντοπίζει δραστηριότητες που ανήκουν στην αρμοδιότητα άλλων δημοσίων φορέων και να προσδιορίζει τις αναγκαίες ενέργειες συνεργασίας και επιρροής των φορέων αυτών από αυτόν. Το πρόγραμμα εκτός των άλλων στοχεύει επίσης, στην αναβάθμιση του επιπέδου συνεργασίας του Δήμου με φορείς του ιδιωτικού, δημοσίου και κοινωνικού τομέα, για τη συντονισμένη προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και την από κοινού παροχή τοπικών υπηρεσιών.

iii.

Περιεχόμενο και Διάρθρωση του Προγράμματος

- α. Ενότητα 1: Στρατηγικός σχεδιασμός
 - Κεφάλαιο 1.1: Περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης
 - Κεφάλαιο 1.2: Στρατηγική του Δήμου και αναπτυξιακές προτεραιότητες
- β. Ενότητα 2: Επιχειρησιακός προγραμματισμός
 - Κεφάλαιο 2.1: Στόχοι και δράσεις
 - Κεφάλαιο 2.2: Τετραετής προγραμματισμός των δράσεων
- γ. Ενότητα 3: Οικονομικός προγραμματισμός και δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης
 - Κεφάλαιο 3.1: Οικονομικός προγραμματισμός

Ακολουθεί η ανάλυση των παραπάνω ενοτήτων:

α. Ενότητα 1: Στρατηγικός σχεδιασμός

Κεφάλαιο 1.1: Περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης

- 1. Στο πρώτο κεφάλαιο του στρατηγικού σχεδιασμού περιγράφονται τα χαρακτηριστικά της περιοχής του Δήμου Σούδας, καθώς και τα χαρακτηριστικά του ίδιου του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του, ως οργανισμών, και αξιολογείται η υφιστάμενη κατάσταση.
- 2. Η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης περιλαμβάνει τουλάχιστον:
 - α. Τα βασικά γεωγραφικά, πληθυσμιακά, κοινωνικά, οικονομικά, πολεοδομικά, περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της περιοχής, καθώς και των σχέσεων και των αλληλεξαρτήσεων του με τους γειτονικούς ΟΤΑ και την ευρύτερη περιοχή.
 - β. Τα βασικά οργανωτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του Δήμου.
- 3. Η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης περιλαμβάνει τουλάχιστον:
 - α. Τα κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης, τα οποία είναι σκόπιμο να αντιμετωπιστούν από το Δήμο κατά την επόμενη μεσοπρόθεσμη περίοδο, ιεραρχημένα κατά σειρά προτεραιότητας.
 - β. Τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα της περιοχής του Δήμου ως προς τα κρίσιμα ζητήματα, τις ανάγκες των πολιτών και την εκτιμώμενη ζήτηση για την παροχή δημοτικών ή κοινοτικών υπηρεσιών.

γ. Τις δυνατότητες και τις υφιστάμενες αδυναμίες των υπηρεσιών του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του, σε σχέση με τις λειτουργίες που επιτελούν, το ανθρώπινο δυναμικό και την υλικοτεχνική υποδομή τους, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και σε σχέση με την οικονομική τους κατάσταση.

δ. Τις ευκαιρίες και τους περιορισμούς από εξωγενείς παράγοντες (όπως θεσμικό πλαίσιο, εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές και χρηματοδοτήσεις).

2. Στρατηγική του Δήμου και αναπτυξιακές προτεραιότητες

1. Στο δεύτερο κεφάλαιο του στρατηγικού σχεδιασμού περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

α. Διατύπωση του αναπτυξιακού οράματος για το Δήμο Σούδας και των κατευθυντήριων αρχών, που πρέπει να διέπουν τον τρόπο λειτουργίας του και τον τρόπο διοίκησης των τοπικών υποθέσεων.

β. Προσδιορισμός της στρατηγικής του Δήμου δηλαδή των γενικών στρατηγικών στόχων προκειμένου να πετύχει το όραμά του.

γ. Προσδιορισμός των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, σύμφωνα με τις οποίες θα διαρθρωθεί το επιχειρησιακό πρόγραμμα, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες.

2. Το όραμα αποτελεί συνοπτική διατύπωση της επιθυμητής κατάστασης για την περιοχή μέσα στην επόμενη περίοδο, την οποία θα επιδιώξει με την εφαρμογή της στρατηγικής που θα επιλέξει και με την ευρύτερη δυνατή κοινωνική συναίνεση.

3. Η διατύπωση της στρατηγικής του Δήμου γίνεται μέσω του καθορισμού γενικών στρατηγικών στόχων. Ενδεικτικά, οι στρατηγικοί στόχοι θα αφορούν:

α. Στην προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης της περιοχής.

β. Στην ικανοποίηση των αναγκών των αποδεκτών υπηρεσιών του.

γ. Στην αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητάς του (με τη βελτίωση της λειτουργίας των υπηρεσιών και των οργάνων του, την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και της υλικοτεχνικής υποδομής του).

ε. Στη βελτίωση της οικονομικής του κατάστασης.

4. Οι αναπτυξιακές προτεραιότητες εκφράζονται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα με τη μορφή αξόνων. Ενδεικτικά, οι άξονες αυτοί μπορεί να είναι:

α. «Φυσικό και Οικιστικό Περιβάλλον – Τεχνικές υποδομές».

β. «Κοινωνική Πολιτική, Παιδεία και Πολιτισμός».

γ. «Τοπική Οικονομία και Απασχόληση».

δ. «Ο Δήμος ως οργανισμός και οι σχέσεις του με τους πολίτες, την πολιτεία και τους τοπικούς φορείς».

5. Μεταξύ των αξόνων προτεραιότητας, ένας τουλάχιστον πρέπει να αποσκοπεί στην ανάπτυξη του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του, ως οργανισμών, και στη βελτίωση των σχέσεών τους με τους πολίτες, την πολιτεία και τους τοπικούς φορείς. Ο άξονας αυτός ενδεικτικά αφορά:

α. Στη γενική οργάνωση και λειτουργία του Δήμου, καθώς και σε ζητήματα αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας και χρηστής τοπικής διοίκησης.

β. Στις οριζόντιες ή υποστηρικτικές λειτουργίες του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του.

γ. Στις ανάγκες υποστήριξης των οργάνων διοίκησης και των υπηρεσιών για την αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, καθώς και για τη γενικότερη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Δήμου.

β. Ενότητα 2: Επιχειρησιακός προγραμματισμός

Κεφάλαιο 2.1: Στόχοι και δράσεις

1. Στο πρώτο κεφάλαιο του επιχειρησιακού προγραμματισμού εξειδικεύονται οι γενικοί στρατηγικοί στόχοι σε ειδικότερους στόχους. Ακολουθώντας, κάθε άξονας εξειδικεύεται σε μέτρα, που αντιστοιχούν σε έναν ή περισσότερους ειδικότερους στόχους, που πρέπει να επιτευχθούν κατά προτεραιότητα από το Δήμο την επόμενη τετραετία. Ενδεικτικά, τα μέτρα μπορεί να αφορούν: Ύδρευση και Αποχέτευση, Διαχείριση απορριμμάτων, Κοινωνική φροντίδα, Πολιτισμό και Αθλητισμό, Απασχόληση, Τουριστική ανάπτυξη, Οικονομικά του Δήμου, καθώς και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του.
2. Για την επίτευξη των στόχων του κάθε μέτρου σχεδιάζεται ένα υποπρόγραμμα δράσεων. Οι δράσεις είναι δυνατό να είναι κατηγορίες έργων ή μεγάλα έργα (όπου ως έργα νοούνται δράσεις που εκτελούνται εφ' άπαξ, με καθορισμένη χρονική έναρξη και πέρας υλοποίησης) ή να είναι συνεχώς επαναλαμβανόμενες λειτουργίες των υπηρεσιών και οργάνων διοίκησης. Τα έργα, ενδεικτικά, είναι

δυνατό να περιλαμβάνουν τεχνικά έργα, μελέτες, έρευνες, ενέργειες κατάρτισης, ενέργειες Δημοσιότητας. Οι συνεχείς λειτουργίες είναι δυνατό να περιλαμβάνουν:

α) Κύριες λειτουργίες, δηλ. δραστηριότητες μέσω των οποίων ασκούνται οι αρμοδιότητες και εκπληρώνεται ο σκοπός του Δήμου (όπως δραστηριότητες κοινωνικές, πολιτιστικές, αθλητισμού, προστασίας περιβάλλοντος).

β) Υποστηρικτικές ή οριζόντιες λειτουργίες, των οποίων ο ρόλος συνίσταται στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης στις υπηρεσίες και τα όργανα διοίκησης του δήμου και των Νομικών Προσώπων του (όπως διαχείριση θεμάτων προσωπικού, οικονομική διαχείριση, προμήθειες, διοικητική υποστήριξη, υποστήριξη του προγραμματισμού, τεκμηρίωση πληροφοριών).

3. Υπεύθυνοι υλοποίησης των δράσεων μπορεί να είναι υπηρεσίες του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του. Μπορεί επίσης να είναι και σύνδεσμοι Δήμου στους οποίους συμμετέχει ο Δήμος ή οι δομές που ορίζονται ως φορείς υλοποίησης στις συμβάσεις συνεργασίας του Δήμος με άλλους φορείς.

4. Σε ειδική παράγραφο του κεφαλαίου αυτού είναι δυνατό να προσδιορίζονται :

α) Δράσεις διαδημοτικής σημασίας, εφόσον υπάρχει σχετική συμφωνία με τους γειτονικούς Δήμους,

β) Δράσεις υπερτοπικής σημασίας, ως προτάσεις προς τα υπερκείμενα επίπεδα προγραμματισμού.

Κεφάλαιο 2.2: Τετραετής προγραμματισμός των δράσεων

1. Στο δεύτερο κεφάλαιο του επιχειρησιακού προγραμματισμού ιεραρχούνται οι δράσεις για την επίτευξη των στόχων του κάθε μέτρου και προσδιορίζονται οι δράσεις πρώτης προτεραιότητας. Τουλάχιστον για τις δράσεις αυτές συμπληρώνεται τυποποιημένο έντυπο προγραμματισμού, στο οποίο κατ' ελάχιστον προσδιορίζονται:

α. Ο άξονας και το μέτρο του επιχειρησιακού προγράμματος, όπου εντάσσεται η δράση.

β. Οι στόχοι του μέτρου στην επίτευξη των οποίων θα συμβάλλουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα της δράσης.

γ. Οι εκροές που θα παραχθούν από την υλοποίηση της δράσης.

δ. Οι φάσεις υλοποίησης της δράσης.

ε. Η υπηρεσία του Δήμου που είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση της δράσης.

- στ. Η χωροθέτηση της δράσης.
 - ζ. Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, ανά έτος.
 - η. Οι αναγκαίοι ανθρωπίνοι και υλικοί πόροι και άλλες προϋποθέσεις για την υλοποίηση της δράσης.
 - θ. Ο προϋπολογισμός δαπανών και οι πηγές χρηματοδότησης.
2. Για τη διευκόλυνση της κατάρτισης των ετήσιων προγραμμάτων δράσης του Δήμου και των Νομικών Προσώπων του, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των δράσεων, το χρονοδιάγραμμα απόκτησης των απαιτούμενων πόρων και ο προϋπολογισμός δαπανών συντάσσονται για κάθε έτος της επόμενης τετραετίας.

γ. Ενότητα 3: Οικονομικός προγραμματισμός και δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης

Κεφάλαιο 3.1: Οικονομικός προγραμματισμός

Στο κεφάλαιο «Οικονομικός προγραμματισμός» περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- α. Εκτιμώνται τα έσοδα του Δήμου, ανά πηγή χρηματοδότησης για κάθε έτος της επόμενης τετραετίας.
- β. Υπολογίζονται συνοπτικά οι λειτουργικές και οι επενδυτικές δαπάνες των δράσεων του προγράμματος.
- γ. Καταρτίζονται οι χρηματοδοτικοί πίνακες του προγράμματος ανά άξονα και μέτρο.

iv.

Μεθοδολογία Εκπόνησης του Προγράμματος

Η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί για την εκπόνηση του Ε.Π. του Δήμου Σούδας θα κινηθεί σε δύο επίπεδα:

1. Το πρώτο αφορά στη διαμόρφωση του οράματος για το δήμο και στην επιλογή των στρατηγικών και επιμέρους στόχων του Δήμου

Μέθοδοι:

Διαβουλεύσεις με αιρετούς και στελέχη του Δήμου.

Σύνταξη και επεξεργασία ερωτηματολογίων για τους λοιπούς φορείς ή και κατοίκους του Δήμου.

Διερεύνηση και αξιολόγηση καλών πρακτικών από άλλους δήμους εντός και εκτός Ελλάδος.

2. Το δεύτερο (επίπεδο) αφορά τις μεθόδους συγκέντρωσης, αξιολόγησης και επεξεργασίας στοιχείων

Μέθοδοι:

Αξιοποίηση υφιστάμενων στοιχείων (π.χ. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία και άλλες δημόσιες υπηρεσίες).

Αξιολόγηση προηγούμενων μελετών (π.χ. Γ.Π.Σ.).

Σύνταξη εξειδικευμένων ερωτηματολογίων ανά τομέα και ανά αρμόδιο φορέα με σκοπό τη συγκέντρωση εξειδικευμένων πληροφοριών).

Χρήση σύγχρονων/πρακτικών μοντέλων ανάλυσης (ανάλυση SWOT, Problem-tree analysis, κ.ά.).

Επί τόπου (on the spot) επισκέψεις / αξιολογήσεις κ.ά.

V. Ομάδα Έργου

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Προεδρικού Διατάγματος 185/12-09-2007 «Όργανα και Διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων των Ο.Τ.Α. α' βαθμού» και με την Απόφαση Δημάρχου Α-27/21.4.08 συγκροτήθηκε η Ομάδα Έργου αποτελούμενη από υπαλλήλους των Υπηρεσιών του Δήμου «προκειμένου να βοηθηθεί τόσο η δημοτική αρχή όσο και οι υπηρεσίες του Δήμου κατά τη φάση της κατάρτισης του Ε.Π. του», η οποία θα βρίσκεται σε διαρκή συνεργασία με τα στελέχη της Αναδόχου εταιρίας / Συμβούλου εκπόνησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, Εταιρίας Αναπτυξιακών Μελετών (ΕΤΑΜ) Α.Ε., στην οποία ανατέθηκε το εν λόγω έργο με την υπ' αριθμό 27/2008 απόφαση του Δημάρχου Έργου

Η Διεπιστημονική ομάδα έργου αποτελείται από τα εξής άτομα:

- Γιάννης Περάκης, Δήμαρχος.
- Χατζηδάκη Χρυσούλα , Αντιδήμαρχος Σούδας
- Μιχαλάκης Αντρεας , Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου Σούδας
- Γεώργιος Γελασάκης, Αρχιτέκτων μηχανικός, Αντιπρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου.
- Δέσποινα Μπολανάκη. Μηχανικός Παραγωγής και Διοίκησης, Τακτικός υπάλληλος της οικονομικής -διοικητικής - υπηρεσίας,
- Αντωνία Γεωργακάκη. πολιτικός μηχανικός, τακτικός υπάλληλος της Τεχνικής υπηρεσίας.
- Μανδαλιανός Ηρακλής , οικονομολόγος ,ειδικός συνεργάτης Δημάρχου

Υπεύθυνος της Διεπιστημονικής Ομάδας Έργου ορίζεται η Δέσποινα Μπολανάκη.

Τη συνολική εποπτεία της Ομάδας Έργου την έχει ο Δήμαρχος Σούδας, κος Γιάννης Περάκης.

Κεφάλαιο 1.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ

1.1

Ιστορική Αναδρομή

Ο κόλπος της Σούδας είναι ο μεγαλύτερος στην Κρήτη και αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα φυσικά λιμάνια στον κόσμο. Σε συνδυασμό με το μεγάλο βάθος του (φτάνει μέχρι και τα 210 μέτρα) και την φυσική του οχύρωση, αποτελεί λιμάνι με τεράστια στρατηγική σημασία. Για τον λόγο αυτό, εμφανίζονται οικισμοί στην περιοχή από πολύ παλιά, προφανώς για τον έλεγχο του κόλπου.

Ως ο παλαιότερος οικισμός στην περιοχή αναφέρεται η Απτέρα. Αν και η πόλη γνώρισε την μεγαλύτερη ακμή της τα πρώιμα ελληνιστικά χρόνια, υπάρχουν αναφορές σε αυτήν ήδη από την γεωμετρική εποχή. Η Απτέρα ως σημαντικότερη πόλη - κράτος της Κρήτης έπαιξε συχνά καθοριστικό ρόλο στα ιστορικά δρώμενα του νησιού, στην εσωτερική και εξωτερική του πολιτική.

Κατά την ενετοκρατία, το λιμάνι δεν χρησιμοποιήθηκε από τους Βενετούς γιατί οι γαλέρες που χρησιμοποιούσαν ήταν ελαφρά πλοία και προτιμούσαν τα λιμάνια των Χανίων και του Χάντακα όπου και τις ναυπηγούσαν. Ωστόσο, έκτισαν φρούριο στη νησίδα για την προστασία του λιμανιού κυρίως από τους Τούρκους.

Ο κόλπος της Σούδας υπήρξε τον 15ο, 16ο και 17ο αιώνα και ορμητήριο πειρατών. Όταν οι Τούρκοι κατέλαβαν την Κρήτη το 1669 δεν κατέλαβαν το μικρό αυτό φρούριο και έτσι η νησίδα της Σούδας ήταν ένα καταφύγιο των Κρητών επαναστατών έως και το 1715, οπότε έπεσε και αυτό στα χέρια των Τούρκων.

Η πόλη της Σούδας, σημερινή πρωτεύουσα του Δήμου, κτίστηκε πολύ αργότερα, μόλις τον 19^ο αιώνα, σε μία περιοχή όπου μέχρι τότε ήταν αλυκές που χτίστηκαν από τους Βενετούς. Οι Τούρκοι που αποκαλούσαν την περιοχή Τουζλα (που σημαίνει στην τούρκικη γλώσσα αλυκή), αποξήραναν τις αλυκές και εγκατέστησαν εκεί τον τούρκικο πληθυσμό που κατοικούσε στη νησίδα του φρουρίου.

Την εποχή της Κρητικής Πολιτείας και κατά τη διάρκεια του Α΄ και Β΄ παγκόσμιου πολέμου, η Σούδα έγινε επίκεντρο ενδιαφέροντος των Μεγάλων Δυνάμεων. Χρησιμοποιήθηκε σαν λιμάνι ανεφοδιασμού και εξόρμησης του Αγγλικού στόλου και ακόμη και σήμερα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα αγκυροβόλια του ΝΑΤΟ στη Μεσόγειο.

Η πόλη και το λιμάνι, και μαζί τους η ευρύτερη περιοχή, αναπτύχθηκαν με την πάροδο των χρόνων. Ο νέος Δήμος Σούδας καταλαμβάνει ολόκληρο το νοτιοδυτικό τμήμα του όρμου της Σούδας και αριθμεί 8.000 κατοίκους (απογραφή του 2001). Προέκυψε από την συνένωση των Δήμων και Κοινοτήτων της χώρας με το πρόγραμμα "Ιωάννης Καποδίστριας" και αποτελείται από τη Σούδα, τα Τσικαλαριά και την Απτέρα. Διαθέτει ένα σύγχρονο εμπορικό και επιβατικό λιμάνι που αποτελεί τον κύριο ακτοπλοϊκό σύνδεσμο της Δυτικής Κρήτης με την υπόλοιπη Ελλάδα. Η σπουδαία γεωγραφική θέση του λιμανιού καθώς και οι φυσικές του δυνατότητες προδιαγράφουν τις αναπτυξιακές προοπτικές του Δήμου και το σημαντικό οικονομικό του ρόλο στη Μεσόγειο και στην Ευρώπη.

1.2

Βασικά Διοικητικά και Χωροταξικά Χαρακτηριστικά

1.2.1 Έκταση, Οικισμοί και Πληθυσμός

Ο Δήμος Σούδας είναι παραλιακός, χωροθετείται βόρεια του Νομού Χανίων, έχει συνολική έκταση 22.007 στρέμματα και καταλαμβάνει ολόκληρο το νοτιοδυτικό τμήμα του όρμου της Σούδας. Ο πληθυσμός του σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της ΕΣΥΕ (2001) ανέρχεται σε 7.840 κατοίκους και αποτελεί τον τρίτο κατά σειρά Δήμο του Νομού Χανίων από άποψη πληθυσμιακού μεγέθους.

Μετά την εφαρμογή του Προγράμματος "Ιωάννης Καποδίστριας" βάσει του οποίου συνενώθηκαν οι δήμοι και οι κοινότητες της χώρας, ο Δήμος Σούδας αποτελείται πλέον από τρία δημοτικά διαμερίσματα: της Σούδας που αποτελεί και την έδρα του Δήμου, των Τσικαλαριών και του Καλαμίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΔΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
Καλαμίου		337
«	Άπτερα (τα)	254
«	Καλάμι (το)	83
Σούδας		6.425
«	Σούδα (η)	6.384
«	Πλατάνι (το)	41
«	Σούδα (η) νήσος	0
Τσικαλαριών		1.078
«	Τσικαλαριά (τα)	1.078
ΣΥΝΟΛΟ		7.840

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 2001

1.2.2 Πολεοδομικές Ενότητες και Πληθυσμιακή Πυκνότητα

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός του Δήμου Σούδας περιλαμβάνεται στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) Χανίων – Σούδας το οποίο αφορά τις περιοχές που βρίσκονται εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Χανίων και του Δήμου Σούδας. Η μεγαλύτερη έκταση του Δήμου Σούδας εντάχθηκε στο Γ.Π.Σ. το 1985 ενώ οι οικισμοί Τσικαλαριά, Μεγάλα Χωράφια, Πλακάλωνα και Καλάμι οριοθετήθηκαν μεταξύ 1986 και 1987. Το Γ.Π.Σ. Χανίων – Σούδας εγκρίθηκε το 1988 (ΦΕΚ 558/Δ'/93) και εκτός από τα Χανιά και τη Σούδα περιλαμβάνει τμήματα των πρώην Κοινοτήτων Δαράτσου, Βαμβακόπουλου, Περιβολίων, Μουρνιών και Νεροκούρου.

Σύμφωνα με το εγκεκριμένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, η Σούδα αποτελείται από τις εξής τέσσερις πολεοδομικές ενότητες:

1. Άνω Σούδα (ΠΕ1)
2. Κάτω Σούδα (ΠΕ 2)
3. Βλητές (ΠΕ 3)
4. Λειβάδια ή Αγροκήπιο (ΠΕ 4)

Επίσης η περιοχή Πλατάνι η οποία σταδιακά μετατράπηκε σε μικρό οικιστικό συγκρότημα αποτελεί πλέον μια 5^η πολεοδομική ενότητα που όμως δεν περιλαμβάνεται στο εγκεκριμένο Γ.Π.Σ. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 1997 οι μόνιμοι κάτοικοι στην περιοχή ανέρχονταν σε 24 άτομα ενώ σήμερα υπολογίζονται περίπου σε 80 άτομα¹.

Ειδικότερα, ΠΕ **Άνω Σούδας** διακρίνεται σε 3 τμήματα:

1. Το Βόρειο τμήμα περίπου 300 στρεμμάτων που βρίσκεται στο εγκεκριμένο Σχέδιο Πόλεως το οποίο εγκρίθηκε στις 28/1/1993 και τροποποίησε το ήδη υπάρχον σχέδιο του 1914.
2. Το μεσαίο τμήμα περίπου 350 στρεμμάτων που αποτελεί επέκταση του Σχεδίου Πόλεως της ΠΕ1, το σχέδιο της οποίας εγκρίθηκε στις 3-9-1993. Είχαν προηγηθεί η ένταξή του στο Γ.Π.Σ. στις 3-8-1988 και η κτηματογράφηση της περιοχής το 1984, ενώ η Πράξη Εφαρμογής κυρώθηκε τον Ιανουάριο του 2000.
3. Το νότιο τμήμα που φθάνει μέχρι τα σύνορα με τα Τσικαλαριά που είναι εκτός Σχεδίου, το τμήμα Βόρεια της οδού Εθν. Βενιζέλου από την οδό

¹ Αντωνία Γεωργαντάκη, Μηχανικός Δήμου Σούδας.

Αγίου Νικολάου έως το σταυροδρόμι της Κάτω Σούδας, καθώς και η περιοχή των σχολείων και του Παιδικού Σταθμού που είχαν μείνει εκτός αναθεώρησης ή εκτός σχεδίου λόγω της γραμμής του αιγιαλού. Σήμερα έχει εγκριθεί η μετατόπιση της γραμμής του αιγιαλού και της παραλίας.

Η ΠΕ **Κάτω Σούδας** διακρίνεται σε 3 περιοχές ήτοι:

1. Το τμήμα Βόρεια και δυτικά της οδού Εθν. Βενιζέλου μέχρι τα σύνορα με την κεραία της Ε.Ρ.Τ. που ανήκει στο τμήμα της αναθεώρησης που εγκρίθηκε στις 1-11-89 και έχει έκταση περίπου 90 στρέμματα.
2. Το τμήμα που περικλείεται από το ΜΑΙΧ, τα παλιά Ζαμάνια, την ΈΡΤ, τον κόμβο της Αύρας, την οδό Παπαναστασίου, την οδό Τριών Ιεραρχών και τον Κόκκινο Πύργο, έκτασης περίπου 300 στρεμμάτων, που βρίσκεται στο εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως της επέκτασης της ΠΕ2 που εγκρίθηκε στις 16-8-1993, η Πράξη Εφαρμογής του οποίου κυρώθηκε τον Μάιο του 2000.
3. Το υπόλοιπο τμήμα προς τον ποταμό Μορώνη, καθώς και αυτό δυτικά της οδού Τριών Ιεραρχών μέχρι τα σύνορα με τα Τσικαλαριά και Νεροκούρου που είναι εκτός Σχεδίου.

Η ΠΕ **Αγροκηπίου** διακρίνεται σε 2 τμήματα:

1. Το μεγαλύτερο τμήμα της Π.Ε., έκτασης περίπου 100 στρεμμάτων, βρίσκεται σε εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως, από τις 23-8-1994, ενώ η ένταξη της στο Γ.Π.Σ. και η κτηματογράφηση της έγινε ταυτόχρονα με την ΠΕ1 και ΠΕ2. Ανάλογα, η πράξη εφαρμογής κυρώθηκε το 2000.
2. Το υπόλοιπο τμήμα είναι εκτός Σχεδίου Πόλεως και εκτός Γ.Π.Σ.

Η ΠΕ **Βλητές** διακρίνεται σε 2 τμήματα:

1. Το τμήμα που περικλείεται ανατολικά από τη θάλασσα, δυτικά από την οδό Ι. Δημοτάκη νότια από την οδό Καλογερή - Μαρμαριτσάκη και Βόρεια από την οδό Ακρωτηρίου το οποίο εντάχθηκε στο Σχέδιο Πόλεως το 2004 και η πράξη εφαρμογής κυρώθηκε τον Αύγουστο του 2007.
2. Το υπόλοιπο τμήμα είναι εκτός Σχεδίου Πόλεως και εκτός Γ.Π.Σ.

Συντελεστές δόμησης & πληθυσμιακές πυκνότητες

Οι πολεοδομικές ενότητες 1 και 2 έχουν μέσο συντελεστή δόμησης 0,70 – 0,80 ενώ οι πολεοδομικές ενότητες 3 και 4 έχουν λίγο μεγαλύτερο συντελεστή δόμησης, της τάξης του 0,80. Γενικότερα, δεν υπάρχουν περιοχές με υπέρμετρο συντελεστή δόμησης ενώ η μέση πυκνότητα είναι 320 κάτοικοι / εκτάριο.

Στον πίνακα που ακολουθεί δίνονται οι επιτρεπόμενες πυκνότητες και οι συντελεστές δόμησης, με βάση τα στοιχεία του ΓΠΣ 1998:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ 1987

Πολεοδομική Ενότητα	Έκταση ΠΕ (Ha)	Μέσος Συντελεστής Δόμησης	Πυκνότητα (επιτρεπ. Κάτ./Ha)	Συνολική χωρητικότητα πολ/κής ενότητας
ΠΕ1 Άνω Σούδας	57	μ.ο. 0,7	μ.ο. 163	3.454
1 ₁	30	0,8	178	2.136
1 ₂	27	0,6	148	1.318
ΠΕ2 Κάτω Σούδας	30	μ.ο. 0,7	μ.ο. 163	2.493
2 ₁	11	0,8 – 1,1	178	1.077
2 ₂	29	0,6	148	1.416
ΠΕ3 Αγροκήπιο	22	0,8	178	2.741
ΠΕ4 Βλητές	9	0,8	178	540
Σύνολο Σούδας	118			9.328

ΠΗΓΗ: Μελέτη Επέκτασης Αναθεώρησης Γ.Π.Σ. Χανίων - Σούδας, Φάση Α'

Πρόταση αναθεώρησης του ΓΠΣ

Το 1998 ανατέθηκε από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων η μελέτη επέκτασης του ΓΠΣ Χανίων – Σούδας το οποίο ωστόσο δεν εγκρίθηκε ποτέ. Βάσει της μελέτης αυτής προτείνονται για το Δήμο Σούδας τα ακόλουθα:

- Η επέκταση της ΠΕ4 – Λειβάδια ή Αγροκήπιο
- Η επέκταση της ΠΕ 3 Βλητές
- Η προσθήκη οκτώ (8) νέων πολεοδομικών ενότητων

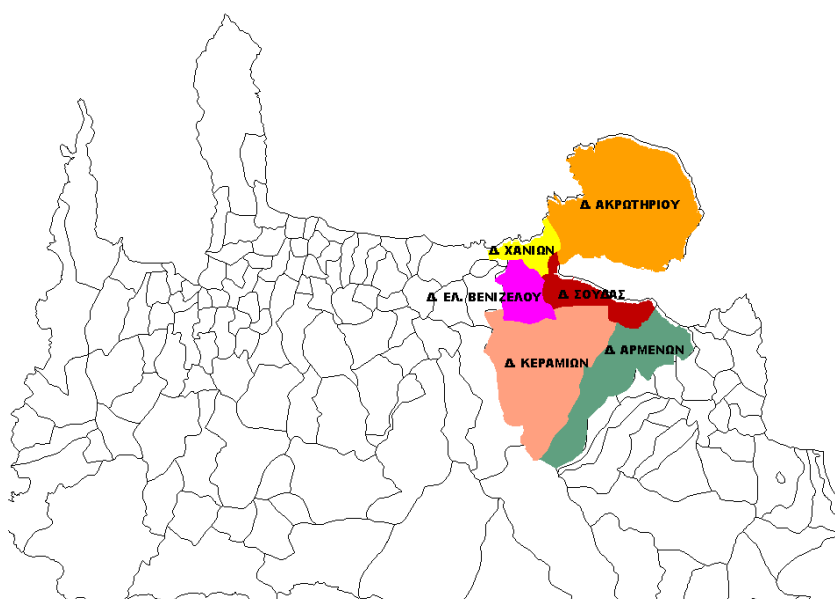
Η διεύρυνση των ορίων του Δήμου Σούδας με την εφαρμογή του Σχεδίου Καποδίστριας και την προσάρτηση σ' αυτόν δύο νέων κοινοτήτων (Τσικαλαριά και Άπτερα) είχε ως αποτέλεσμα την οργάνωση των νέων οικισμών σε τρεις (3) νέες πολεοδομικές ενότητες ήτοι, τα Τσικαλαριά, τα Μεγάλα Χωράφια και Πλακάλωνα

(Άπερα) και το Καλάμι. Νέα ενότητα προτείνεται επίσης να αποτελέσει η αυθαιρέτως δομημένη στο μεγαλύτερο μέρος της (περίπου το 95%) περιοχή Βλητέ, που βρίσκεται εκτός του εγκεκριμένου ΓΠΣ. Επίσης άλλη μια πολεοδομική ενότητα προτείνεται νότια του δρόμου Χανιά – Σούδα που ήδη δομείται αυθαίρετα. Τέλος προτείνονται τρεις (3) πολεοδομικές ενότητες αναπτυξιακού χαρακτήρα με στόχο να ενισχυθεί η οικονομία του Δήμου και στην κατεύθυνση αυτή, προτείνονται χρήσεις όπως χονδρεμπόριο, μη οχλούσα βιομηχανία – βιοτεχνία και τουρισμός – αναψυχή.

Στις προτεινόμενες περιοχές επέκτασης η πυκνότητα δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 100 κατ. / Ηα καθώς προβλέπεται να έχουν έντονη τουριστική κίνηση και δεδομένων των ελλείψεων σε τεχνικές και κοινωνικές υποδομές θα είναι αυξημένες οι ανάγκες σε επιφάνεια για κατοικία και υποδομές.

1.2.3 Η Θέση και ο Ρόλος του Δήμου στο Νομό και την Περιφέρεια Κρήτης

Ο Δήμος Σούδας υπάγεται διοικητικά στο Νομό Χανίων και την Περιφέρεια Κρήτης. Συνορεύει στα δυτικά με τους Δήμους Χανίων και Ελευθερίου Βενιζέλου, ανατολικά με το Δήμο Αρμένων, βόρεια με το Δήμο Ακρωτηρίου και νότια με το Δήμο Κεραμειών.

Ο Δήμος Σούδας με την ευρύτερη περιοχή αποτελεί κύρια πύλη εισόδου – εξόδου για το Νομό Χανίων και ουσιαστικά συνιστά σημαντικό κυκλοφοριακό κόμβο. Διαμέσου της Σούδας πραγματοποιείται η σύνδεση με το Βόρειο Οδικό Άξονα Κρήτης (ΒΟΑΚ), με το λιμάνι της Σούδας και το ναύσταθμο που εξυπηρετούν τις θαλάσσιες μεταφορές, καθώς επίσης με το αεροδρόμιο «Ιωάννης Δασκαλογιάννης» που εξυπηρετεί τις εναέριες μετακινήσεις. Επιπλέον, η είσοδος στην έδρα του Νομού πραγματοποιείται διαμέσου της Σούδας.

Ο Δήμος Σούδας αποτελεί περιοχή ιδιαίτερης γεωστρατηγικής και πολιτικής σημασίας δεδομένου ότι στον Κόλπο της Σούδας και στο Ακρωτήριο με το οποίο γειτνιάζει, φιλοξενούνται οι μεγαλύτερες ΝΑΤΟϊκές και Αμερικανικές Βάσεις της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής. Ο Ναύσταθμος Κρήτης έχει καταξιωθεί ως ένας από τους σημαντικότερους αμυντικούς σχηματισμούς της χώρας. Οι υψηλού επιπέδου επισκευαστικές, εφοδιαστικές και διοικητικές μέριμνες υπηρεσίες που προσφέρει, όχι μόνο στις Ελληνικές ένοπλες δυνάμεις, αλλά και στις συμμαχικές, έχουν τύχει της ανάλογης αναγνώρισης. Σημειώνεται ότι η Αμερικανική Βάση στη Σούδα κατατάσσεται δεύτερη για την επιχειρησιακή της δυνατότητα μετά την Αμερικανική Βάση της Οκινάου.

Επιπλέον η Σούδα διαδραματίζει καίριο ρόλο στη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη του Νομού Χανίων. Η λειτουργία του λιμένα –το μεγαλύτερο φυσικό λιμάνι της Μεσογείου– πολλαπλών χρήσεων, το οποίο αναπτύσσεται διαρκώς και αποτελεί σταυροδρόμι των σημαντικότερων θαλάσσιων οδών, συμβάλλει καθοριστικά στην εμπορική, τουριστική και οικονομική ανάπτυξη του Νομού Χανίων. Καθημερινά διακινούνται χιλιάδες επιβάτες, οχήματα, καθώς και εμπορεύματα. Επίσης την τελευταία περίοδο έχει αρχίσει να εντάσσεται δυναμικά στα δρομολόγια διεθνών εταιριών κρουαζιέρας.

Ο Δήμος Σούδας, επιδρά καθοριστικά, πέραν του τομέα των μεταφορών, και σε άλλους τομείς ανάπτυξης του Νομού και της Περιφέρειας καθώς στα όριά του αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, είναι χωροθετημένες σημαντικές βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις. Ειδικότερα στο δημοτικό διαμέρισμα των Τσικαλαριών και σε απόσταση 7 χιλιομέτρων ανατολικά από την πόλη των Χανίων είναι εγκατεστημένο το Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων (ΒΙΟ.ΠΑ.Χ). Στο λιμάνι της Σούδας λειτουργεί η εταιρεία Κυλινδρόμυλοι Κρήτης Α.Ε που αποτελεί μία από τις

μεγαλύτερες βιομηχανίες του νησιού και μία από τις σημαντικότερες Αλευροβιομηχανίες της χώρας. Από το 2001 εξειδικεύεται στην παραγωγή ζωοτροφών προερχόμενες αποκλειστικά από πρώτες ύλες μη γενετικά τροποποιημένες, ικανοποιώντας τις ανάγκες των κτηνοτρόφων του νησιού.

Ιδιαίτερης σημασίας για την περιοχή αποτελεί η λειτουργία του Ναυταθλητικού Κέντρου Σούδας που αποτελεί ένα από τα ελάχιστα της χώρας και το μοναδικό στη Νότια Ελλάδα. Επιπλέον θεωρείται ως ένα από τα πιο σύγχρονα των Βαλκανίων και της Μεσογείου.

Επιπλέον, τόσο εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου, όσο και σε μικρή από αυτόν απόσταση, υπάρχουν σημαντικά μνημεία, ιδρύματα, θεσμοί και υπηρεσίες υπερτοπικής εμβέλειας που επηρεάζουν τη δυναμική του. Ενδεικτικά αναφέρονται η αρχαία πόλη Απτέρα, το φρούριο Ιντζεδίν, το Πολυτεχνείο Κρήτης, το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ), το Ινστιτούτο Ελιάς και Υποτροπικών Φυτών Χανίων, η Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού Κρήτης, το Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου (ΚΑΜ), η Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, το Ινστιτούτο Κρητολογικού Δικαίου και το Ίδρυμα Ελευθερίου Βενιζέλου.

1.3

Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής

1.3.1 Υψόμετρο και Κλίσεις Εδάφους

Το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης του Δήμου Σούδας είναι πεδινό με εξαίρεση την περιοχή της κοινότητας Τσικαλαριών που χαρακτηρίζεται ως ημιορεινή². Το μέσο υψόμετρο του δήμου δεν ξεπερνά τα 25μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας ενώ στο Τοπικό Διαμέρισμα Καλαμίου, σήμερα ονόματι Άπτερα³, ο μέσος σταθμικός υψομέτρου κυμαίνεται στα 163μέτρα, με την αρχαία πόλη να είναι κτισμένη σε υψόμετρο 231μέτρων.

Στη δυτική πλευρά του κόλπου, η περιοχή Βλητές υποδιαιρείται σε 2 τμήματα⁴:

- το βόρειο τμήμα όπου υπάρχει το Συμμαχικό Νεκροταφείο με ομαλές κλίσεις εδάφους και αμφιθεατρική διαμόρφωση και
- το νότιο τμήμα με τον οικισμό του Βλητέ, που παρουσιάζει απότομες κλίσεις εδάφους και λοφώδη διαμόρφωση.

Η παραθαλάσσια ζώνη του Βλητέ και ειδικότερα το βόρειο τμήμα είναι από τις λίγες περιοχές στον Όρμο με ομαλή κλίση εδάφους, σε αντίθεση με τις περισσότερες ζώνες όπου παρουσιάζεται απότομη πτώση του εδάφους προς τη θάλασσα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα απότομων κλίσεων προς τη θάλασσα αποτελεί η περιοχή πέρα Πλατάνι η οποία περιβάλλεται από χαμηλούς λόφους, με μέσο υψόμετρο περίπου 50 μέτρα. Η αρχική τοπογραφία έχει μεταβληθεί με τη λειτουργία λατομείων και αδρανών υλικών κατά την δεκαετία του '90 καθώς και τις επιχωματώσεις που έγιναν στην παραλιακή ζώνη. Τέλος, σε ό,τι αφορά τον οικισμό Κάτω Σούδας, το έδαφος είναι ελάχιστα υψηλότερο από τη στάθμη της θάλασσας (περίπου 1 μέτρο). Ο παρακάτω πίνακας δείχνει τον πληθυσμό, την πληθυσμιακή πυκνότητα και το μέσο υψόμετρο των 3 Δημοτικών Διαμερισμάτων του Δήμου Σούδας:

² Σύμφωνα με το άρθρο 3 της παραγράφου 3 του Νόμου 2539/94 του Υπουργείου Γεωργίας. Ως ορεινές περιοχές ορίζονται οι κοινότητες των οποίων «η επιφάνεια είναι κατεξοχήν κεκλιμένη και ανώμαλη ή καλύπτεται από απότομους ορεινούς όγκους με υψομετρικές διαφορές σημείων της κοινότητας πάνω από 400 μέτρα».

³ Π.Δ. 20/11.2.08 (ΦΕΚ 40/5.3.08).

⁴ Χωροταξική μελέτη Λιμένα Σούδας (Ρογκάν, 1997).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ, ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ & ΜΕΣΟ ΥΨΟΜΕΤΡΟ

	Αστικά και αγροτικά Δ.Δ / Δ/Κ	Ορεινά, ημιορεινά και πεδινά Δ.Δ./Δ.Κ	Πληθυσμός	Πυκνότητα πληθυσμού/ τετ. χιλ.	Μέσος σταθμικός Υψομέτρου
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΔΑΣ			7.840	356,25	25
Δ.Δ.Σούδας	ΑΣ	Π	6.425	766,89	10
Δ.Δ.Καλαμίου	ΑΓ	Π	337	43,90	163
Δ.Δ.Τσικαλαριών	ΑΓ	Η	1.078	181,12	70

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 2001

Ρήγματα – γεωλογία

Η γεωλογία του εδάφους της περιοχής Χανίων- Σούδας αποτελείται κυρίως από αλλουβιακές προσχώσεις. Μικρότερη έκταση καταλαμβάνουν τα μαργαϊκά ασβεστολιθικά πετρώματα τα οποία υπέρκεινται των πετρωμάτων Τρυπαλίου. Επιπλέον, η εγκάρσια γεωλογική τομή της ζώνης Μαλάξας – Κόλπου Σούδας υποδεικνύει ότι στρώμα φυλλιτών- χαλαζιτών υπέρκεινται στρώματος Τρυπαλίου⁵. Στην περιοχή των Τσικαλαριών και Απτέρων σημαντική έκταση καταλαμβάνουν οι ασβεστόλιθοι ενώ μικρότερες περιοχές αποτελούνται από κρυσταλλικούς σχιστόλιθους.

Από τις 13 συνολικά κύριες ρηξιγενείς ζώνες που καταγράφονται στην ευρύτερη περιοχή της Βόρειας ζώνης του Νομού Χανίων, 2 εντοπίζονται στην περιοχή του Δήμου Σούδας (ρηξιγενής ζώνη Μαλάξας – Κόλπου Σούδας και ρηξιγενής ζώνη Μαραθίου – Άπετρα):

1. Ρήγμα Δυτικής Κρήτης
2. Ρήγμα Μαλάθου- Ροδόπου
3. Ρήγμα Κεράς – Καρθιανών
4. Ρήγμα Πλατάνου
- 5. Ρήγμα Μαλάξας – Κόλπου Σούδας**
6. Ρήγμα Τοπολίων
7. Ρήγμα Ζαχαριάς – Πεμονίων
8. Ρήγμα Ακρωτηρίου

⁵ Νεοτεκτονική- Σεσμοτεκτονική έρευνα – Μελέτη της ευρύτερης περιοχής της Βόρειας Ζώνης του Νομού Χανίων Κρήτης – Τμήμα Γεωλογίας Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης (2004).

9. Ρήγμα Μαραθίου – Άπτερα

10. Ρήγμα Δρεπανοκεφάλας – Γεωργιούπολης
11. Ρήγμα Αργυρούπολης – Κουρνά – Χαμπαθά
12. Ρήγμα Ζούρβα
13. Ρήγμα Ξηροποτάμου – Έλους – Μύλων

Τα ρήγματα που εντοπίζονται στην περιοχή του Δήμου Σούδας και συγκεκριμένα, η ρηξιγενής ζώνη Μαλάξας – Κόλπου Σούδας έχει συνολικό μήκος πάνω από 20km με κατεύθυνση από Ανατολικά προς Δυτικά και οριοθετεί το νότιο τμήμα του βυθίσματος του Κόλπου Σούδας. Το ρήγμα αυτό θεωρείται ότι δημιουργήθηκε σχετικά πρόσφατα και άρα είναι πιθανό ενεργό.

Από την άλλη, η ρηξιγενής ζώνη Μαραθίου – Απτέρων, η οποία συμπίπτει με την ενεργό τεκτονική ζώνη της Δ. Κρήτης, αναπτύσσεται κατά μήκος των ΝΑ ακτών της χερσονήσου του Ακρωτηρίου όπου βρίσκεται το χωριό Μαραθή από το οποίο διέρχεται σε κοντινή απόσταση το ρήγμα και πιθανά περνάει δια μέσου του Κόλπου της Σούδας, ανατολικά από την Αρχαία Άπτερα. Η καταστροφή της Αρχαίας Άπτερας από σεισμό, που αναφέρεται ιστορικά, πιθανόν να συνδέεται με την δράση του νεοτεκτονικού ρήγματος του Μαραθίου.

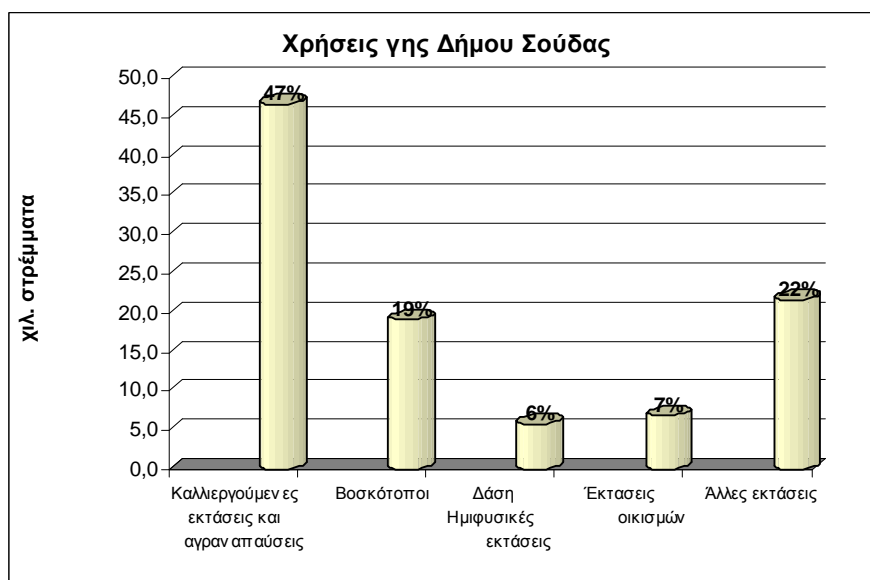
Βάσει αυτών των δεδομένων, η περιοχή του Δήμου Σούδας θεωρείται από τις σεισμικά επικίνδυνες περιοχές όπου οι εντάσεις των σεισμών που έχουν καταγραφεί από το 1901 είναι της τάξης των 8-9 της κλίμακας Mercalli⁶.

⁶ **Βαθμός 8 κλίμακας Mercalli:** Επηρεάζεται η οδήγηση των αυτοκινήτων. Αρκετές ζημιές και μερική κατάρρευση στις συνηθισμένες κατασκευές. Λίγες βλάβες στην τοιχοποιία των καλών κατασκευών, και μεγάλες στις κακές κατασκευές. Κλαδιά σπάνε από τα δένδρα. Αλλαγές στη ροή και στη θερμοκρασία του νερού σε πηγές και σε πηγάδια.

Βαθμός 9 κλίμακας Mercalli: Γενική καταστροφή στις κακές κατασκευές. Σοβαρές βλάβες στην τοιχοποιία των καλών κατασκευών. Υπόγειοι αγωγοί σπάζουν. Σε περιοχές με αλλούβια αναβλύζει από το έδαφος λεπτή άμμος, ιλύς και νερό.

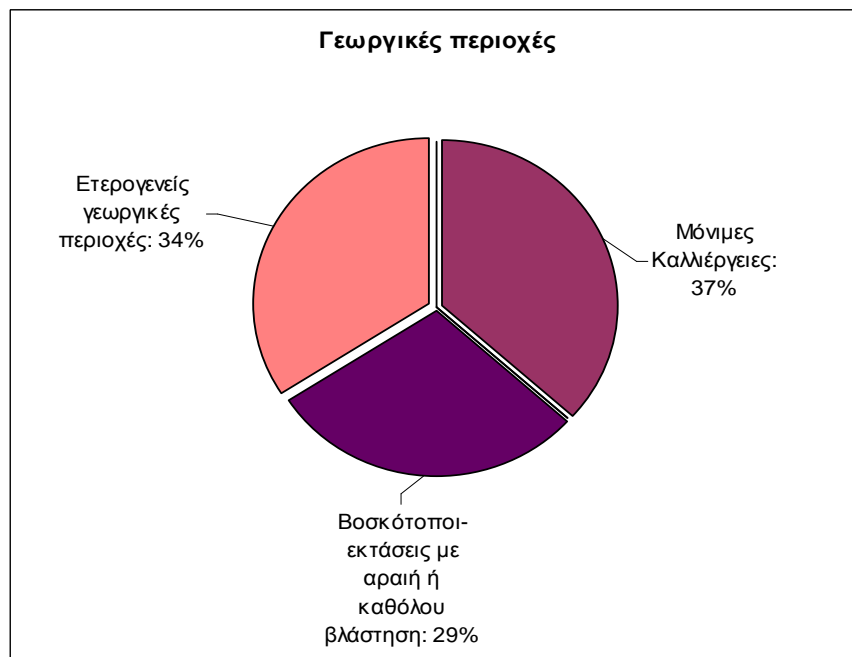
1.3.2 Χρήσεις Γης

Η συνολική έκταση του Δήμου Σούδας είναι 21 χιλιάδες στρέμματα. Από αυτά τα 47% καλύπτεται από γεωργικές εκτάσεις (μόνιμες καλλιέργειες, βοσκότοπους κλπ.), το 19% από ημιφυσικές εκτάσεις (αραιή θαμνώδης βλάστηση) και το 7% από τεχνητές εκτάσεις (αστικές περιοχές). Χαρακτηριστικό είναι ότι μεγάλο μέρος της έκτασης του Δήμου, σχεδόν το 22% διατίθεται σε «άλλες» χρήσεις γης, (αμερικανική Βάση, Ναύσταθμος), όπου ουσιαστικά η πρόσβαση είναι περιορισμένη. Χαρακτηριστικά αναφέρεται, ότι μόνο ο Ναύσταθμος Κρήτης έχει υπό τον έλεγχο του στην περιοχή της Σούδας περίπου 5 χιλιάδες στρέμματα.

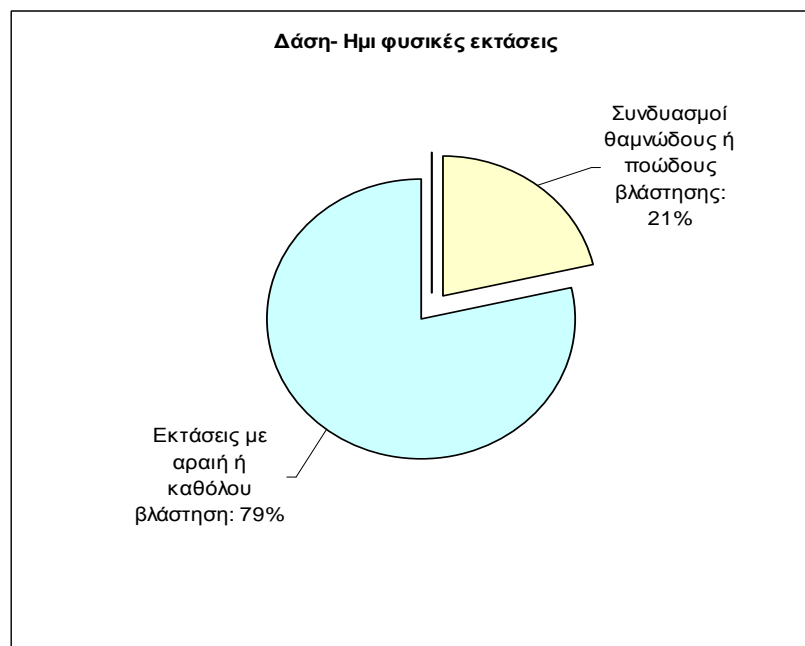
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, 2001

Ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις γεωργικές εκτάσεις, από τα συνολικά 13,8 χιλιάδες στρέμματα, το 37% καλύπτεται από μόνιμες καλλιέργειες (ελιές, πορτοκαλιές, κ.λπ.), το 29% από βοσκότοπους και γενικά εκτάσεις με αραιή ή καθόλου βλάστηση και το 34% από ετήσιες καλλιέργειες που συνδυάζονται με μόνιμες καλλιέργειες στο ίδιο αγροτεμάχιο (ετερογενής γεωργικές περιοχές).

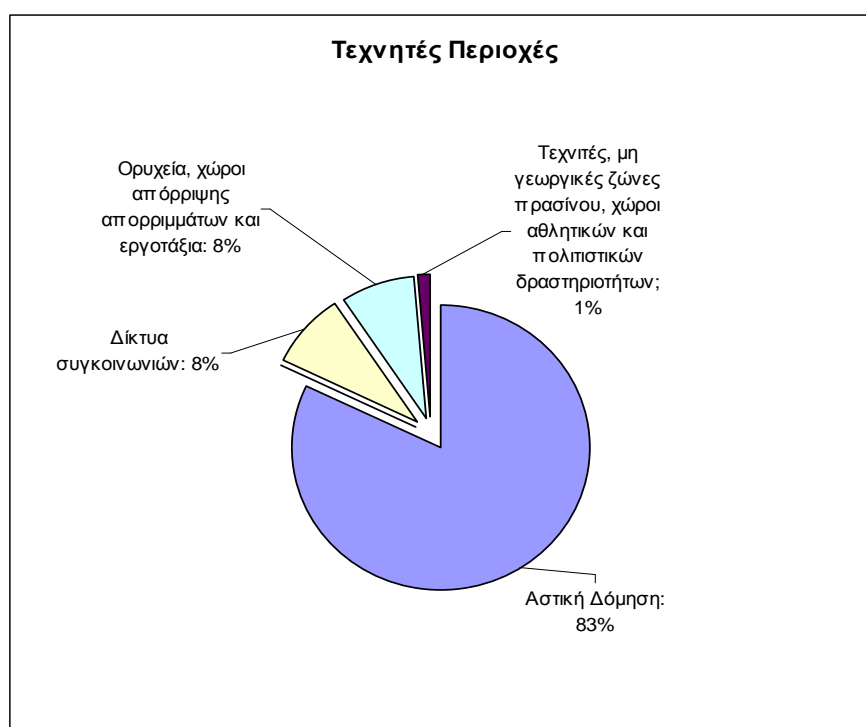
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, 2001

Από την άλλη, από τα 5,6 χιλιάδες στρέμματα ημιφυσικών εκτάσεων, το 79% καλύπτεται από εκτάσεις με καθόλου ή αραιή βλάστηση ενώ μόλις το 21% καλύπτεται από εκτάσεις που συνδυάζουν θαμνώδη και ποώδη βλάστηση.

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, 2001

Τέλος, σε ό,τι αφορά τις τεχνητές περιοχές, οι οποίες καταλαμβάνουν συνολικά μόλις 1,5 χιλιάδες στρέμματα, το μεγαλύτερο μέρος καλύπτεται από οικισμούς 83%. Το υπόλοιπο τμήμα ισοκατανέμεται μεταξύ των ορυχείων - χώρων απόρριψης απορριμμάτων (8%) και των δικτύων συγκοινωνιών (8%), ενώ μόλις το 1% χρησιμοποιείται ως χώρος πρασίνου ή για άλλους κοινωνοφελείς σκοπούς (πχ. πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες)⁷.

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, 2001

Θεσμοθετημένες Χρήσεις Γης

Βάσει της πρότασης αναθεώρησης ΓΠΣ (βλ. κεφάλαιο 1.2.3) θεσμοθετούνται εντός των ορίων του Δήμου Σούδας, χρήσεις μη οχλούσας βιοτεχνίας και χονδρεμπορίου νότια του οικισμού Άνω Σούδας και παραπλεύρως του ΒΟΑΚ. Το ρυμοτομικό σχέδιο της θεσμοθετημένης Βιοτεχνικής περιοχής εγκρίθηκε το 1994 (ΦΕΚ 1080/17-10-1994), σύμφωνα με το οποίο εγκρίνεται η ανέγερση βιοτεχνικών εγκαταστάσεων (ξυλουργεία, αρτοποιεία, εργαστήρια ζαχαροπλαστικής, υφαντών και κεντημάτων, βαφεία δερμάτων, μηχανουργεία) κτιρίων χειροτεχνίας

⁷ Στοιχεία της ΕΣΥΕ (1990-2000)

(καλλιτεχνικό χωριό), Κέντρου εξυπηρέτησης, εργοστασίου επίπλων και εμφιαλωτηρίου κρασιών, καθώς και χώροι πρασίνου, πλατείας, χώρων στάθμευσης, κοινόχρηστων χώρων, οδών και πεζοδρομίων καθώς και κτισμάτων κοινοφελών εγκαταστάσεων (όπως υποσταθμοί ΔΕΗ, τηλεφωνικό κέντρο ΟΤΕ), αντλιοστασίων, δεξαμενών αποθήκευσης νερού, εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού, κ.λπ..

Παράλληλα, με τις αποφάσεις 8330/133/20-1-87 και 3301/3380/20-6-87 καθορίστηκαν τα όρια και οι όροι δόμησης των οικισμών α) Τσικαλαριά και β) Πλακάλωνα ή Μετόχι, Μεγ. Χωράφια, Ζαχαριά, Καφές, και Καλάμι αντίστοιχα. Πρόσφατα, με την απόφαση 1820/10-3-2006 καθορίστηκε το πλάτος των οδών στα «Μετόχια» του Δ.Δ. Τσικαλαριών.

Τέλος, σε όλο το μήκος των ακτών του δήμου έχουν καθοριστεί τα όρια του αιγιαλού με μέσο πλάτος 10 μέτρα από την ακτογραμμή για κάθε μια από τις παρακάτω περιοχές:

- Περιοχή Πλατάνι (η Λιμνιονάρι της Γριάς) υπ. αρ. απόφαση 1071731/6938/B0010.
- Θέση Λιμνιονάρι της Γριάς έως τη θέση Βόλακοι Καλαμίου, υπ. αρ. απόφαση 9954/07 (ΦΕΚ 259Δ/13-6-2007).
- Θέση Πλατάνι με την υπ. αρ. απόφαση 1043254/4000/B0010 (ΦΕΚ 199/1985).
- Θέση Σκάλα με την υπ. αρ. 10999912/10421/B0010 (ΦΕΚ 862/1999).
- Θέση Βλητέ Κάτω Σούδας με την υπ. αρ. (ΦΕΚ452/24-9-1985) και ΦΕΚ119/20-5-1972).
- Οριογραμμές αιγιαλού- παραλίας και παλαιού αιγιαλού στο Δήμο Σούδας και περιοχή από Εμπορικό Λιμάνι μέχρι τον ποταμό Μορώνη, υπ. αρ.2476 απόφαση περιφερειάρχη Κρήτης την 9-2-2007.

Στις 5 Μαΐου του 1998 έγινε η ανάθεση της μελέτης επέκτασης του Γ.Π.Σ. Χανίων-Σούδας η οποία σταμάτησε λόγω αλλαγής νόμου και έλλειψης χρηματοδότησης. Όπως αναφέρεται στο 2^ο τεύχος αυτής της μελέτης (Τεύχος 2: Προβλήματα - Προτάσεις), η ακριβής καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης δεν ήταν δυνατή λόγω του ότι:

A) Τα στοιχεία που αφορούσαν στις βιομηχανικές – βιοτεχνικές εγκαταστάσεις ήταν ανεπαρκή, ανύπαρκτα ή οι δυο αυτοί όροι συγχέονταν επειδή παρατηρούνται φαινόμενα όπως:

- Αρκετές βιοτεχνίες δηλώνονταν αποκλειστικά για εφοριακούς λόγους και ένταξης σε αναπτυξιακά προγράμματα.
- Δεν δηλώνονταν οι τουριστικές κλίνες.
- Δεν δηλώνονταν κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και αρκετές από αυτές δεν είχαν πάρει καν άδειες.
- Δεν δηλώνονταν η πραγματική αξία ή το μέγεθος των ιδιοκτησιών.

B) Δεν θεσμοθετήθηκαν οι πολεοδομικές ζώνες προστασίας, αναβάθμισης ή ενίσχυσης περιοχών που προβλέπονταν από το Γ.Π.Σ. του 1988, παρόλο που είχε γίνει χρήση τους, λόγω του ότι στους σχετικούς νόμους⁸ δεν ερμηνεύονταν οι έννοιες πολεοδομικών μηχανισμών.

Στην ίδια μελέτη αναφέρεται ότι οι κάτοικοι της περιοχής Βλητέ αιτήθηκαν (1995) την ένταξη κτηματογραφημένης, δομημένης περιοχής στο υπό επέκταση Γ.Π.Σ. Χανίων – Σούδας γεγονός που αναμένεται να ληφθεί υπόψη σε επόμενη ανάθεση της μελέτης.

Η πρόταση των μελετητών στο εν λόγω (μη εγκεκριμένο) Σχέδιο (1998), βάσει της υφιστάμενης δόμησης του Δήμου, προβλέπει την θεσμοθέτηση 10 διαφορετικών ζωνών οικοδομικού ελέγχου, ήτοι:

- Z0ς: Εκπαίδευση, στα όρια που καταλαμβάνει η σχολή Εμπορικού Ναυτικού.
- Z1ς: Ζώνη 20.000m² προστασίας γεωργικής γης με πολύ χαμηλό συντελεστή δόμησης (σ.δ. 0,01).
- Z2ς: Ζώνη 2.000 m² για τουρισμό και αναψυχή με συντελεστή δόμησης 0,1.
- Z3ς: Ζώνη 2.000 m² όπου εγκαθίστανται ο Ιχθυογεννητικός Σταθμός του ΕΛΚΕΘΕ, κτίρια Υγείας-Πρόνοιας, διαγνωστικά κέντρα, εμπορικά καταστήματα φαρμάκων και φυτοφαρμάκων, απομάκρυνση καυσίμων.
- Z4ς: Ζώνη 20.000 m² προστασίας γεωργικής γης με Σ.Δ. 0,1 μεταξύ της Εθνικής Οδού και του οικισμού Τσικαλαριών.

⁸ Ν.1337/12/4.3.1983 (ΦΕΚ 33 Α΄) και Ν.2508/11/12.6.1997 (ΦΕΚ 124 Α΄).

- Z5ς: Ζώνη 20.000 m² προστασίας φυσικού περιβάλλοντος με Σ.Δ. 0,05 μεταξύ του Ναυστάθμου και της Εθνικής Οδού.
- Z6ς: Ζώνη Ναυστάθμου.
- Z7ς: Ζώνη 20.000 m² προστασίας φυσικού περιβάλλοντος με συντελεστή δόμησης 0,1 μεταξύ του ΒΙΟΠΑ και του οικισμού Τσικαλαριών.
- Z8ς: Ζώνη 1000 m² αναψυχής με Σ.Δ. 0,1 μεταξύ της Εθνικής οδού και του παλιού λατομείου.
- Z9ς: Ζώνη 10.000 m² προστασίας γεωργικής γης και φυσικού περιβάλλοντος με πολύ χαμηλό συντελεστή δόμησης (Σ.Δ. 0,02) όπου περιλαμβάνεται τμήμα της αρχαιολογικής ζώνης στην περιοχή των Απτέρων.

Το υπόλοιπο μέρος της έκτασης του Δήμου (20.000 m²) προτείνεται ως Περιοχή Ειδικής Προστασίας, δηλαδή ως περιοχή που δεν θα πρέπει να πολεοδομηθεί (Σ.Δ. 0,05), για την προστασία των ακτών και του φυσικού περιβάλλοντος. Στην περιοχή αυτή προτείνονται χρήσεις όπως: φυσική βλάστηση, δασική ή άλλη, αναδάσωση, καλλιέργεια γεωργικών εκτάσεων χωρίς φυτοφάρμακα, καλλιέργεια και συλλογή αρωματικών και φαρμακευτικών βοτάνων και έργα τεχνικής υποδομής όπως δρόμοι, δεξαμενές ύδρευσης κ.λπ.. Ενώ προτείνεται η απαγόρευση κάθε άλλης χρήσης όπως βιομηχανίας- βιοτεχνίας.

1.3.3 Οικοσυστήματα και Φυσικοί Πόροι

Στην παρούσα ενότητα αναφέρονται τα φυσικά οικοσυστήματα και σημαντικότεροι φυσικοί πόροι σε ότι αφορά τον Δήμο Σούδας. Ειδικότερα, αναφέρονται τα σημαντικότερα φυσικά οικοσυστήματα στην χερσαία και θαλάσσια περιοχή του Δήμου καθώς και της νησίδας Σούδας.

Βλάστηση - Χλωρίδα Νησίδας Σούδας

Η νησίδα Σούδας αποτελεί ένα σημαντικό βιότοπο για πλήθος φυτικών και ζωικών ειδών. Η σημαντικότερη καταγραφή, που αφορά στα είδη χλωρίδας και πανίδας της περιοχής, είναι αυτή που εκπονήθηκε στα πλαίσια του έργου «Κάστρων Περίπλους» σύμφωνα με την οποία στο νησί υπάρχουν περισσότερα από 100 διαφορετικά φυτικά είδη.

Το είδος βλάστησης που κυριαρχεί στο νησί είναι η Τραχεία και η Χαλέπιος Πεύκη και το κυπαρίσσι. Τα σημαντικότερα είδη χλωρίδας του νησιού είναι τα εξής:

- *Achillea cretica*,
- *Matthiola incana subsp. Incana*
- *Nepeta scordotis*
- *Allium rubrovittatum* και
- 5 είδη άγριας ορχιδέας

Ειδικά για την *Achillea cretica*, αναφέρεται ότι πρόκειται για ένα είδος θάμνου που κυριαρχεί στην περιοχή και αποτελεί αρωματικό και φαρμακευτικό φυτό ενδημικό του Αιγαίου και της Ν.Δ. Ασίας, ενώ το *Nepeta scordotis* είναι ένα σπάνιο είδος, ενδημικό του Ν. Αιγαίου.

Πανίδα Νησιδας Σούδας

Από τις καταγραφές της προαναφερθείσας μελέτης, στη νησίδα Σούδας βρέθηκαν διάφορα ενδημικά είδη μαλάκιων (*Albinaria cretensis*, *Lindholmiola barbata*), και δυο αρθρόποδα (*Euscorpius carpathicus*, *Blaps gigas*). Παράλληλα εντοπίστηκαν 2 είδη ερπετών (το κοινό σαμιαμίθι *Hemidactylus turcicus* και η σαύρα *Podarcis ehardii* η οποία μάλιστα θεωρήθηκε ως το σημαντικότερο εύρημα της έρευνας λόγω της μορφολογικής της ιδιαιτερότητας). Σε ό,τι αφορά συγκεκριμένα τα θηλαστικά, εντοπίστηκαν είδη όπως αυτό του αρουραίου (*Rattus rattus*) και παρατηρήθηκε η παρουσία νυχτερίδων.

Φυσικά χερσαία οικοσυστήματα

Τα φυσικά οικοσυστήματα στο Δήμο Σούδας περιλαμβάνουν κυρίως φρυγανικά οικοσυστήματα. Τα φρυγανικά οικοσυστήματα σχηματίζονται ιδιαίτερα στη νότια Ελλάδα και στα νησιά μέχρι το υψόμετρο των 300 μέτρων (τα πιο χαρακτηριστικά είδη αυτών είναι η κάπαρη: *Capparis spinosa*, η φασκομηλιά: *Salvia fruticosa*, και η αστοιβίδα: *Sarcopoterium spinosum*). Τα σημαντικότερα είδη χλωρίδας και πανίδας που συναντώνται στην περιοχή του Δήμου Σούδας αναφέρονται παρακάτω:

Χλωρίδα

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το μεγαλύτερο μέρος της φυσικής έκτασης του Δήμου Σούδας (79%) καλύπτεται από περιοχές με αραιή ή καθόλου βλάστηση ενώ

μόλις το (21%) καλύπτεται από αυτοφυή ποώδη και θαμνώδη βλάστηση. Τα σημαντικότερα είδη βλάστησης που συναντώνται στην περιοχή είναι η αλοφυτική και η βλάστηση παράκτιων αμμωδών εκτάσεων. Η αλοφυτική βλάστηση εντοπίζεται σε εδάφη της παραλιακής ζώνης της Κρήτης της οποίας το πλάτος ποικίλει ανάλογα με τις επικρατούσες κλιματολογικές και γεωλογικές συνθήκες⁹. Τα κυρίαρχα είδη αλοφύτων της Κρήτης (και της Σούδας) είναι τα *Atriplex halimus*, *Atriplex recurva*, *Salsola aegaea*, *Salicornia fruticosa*¹⁰. Η βλάστηση παράκτιων αμμωδών εκτάσεων αφορά τα είδη που φύονται σε ομαλές παραλιακές εκτάσεις. Χαρακτηριστικά είδη παράκτιων αμμωδών εκτάσεων είναι τα *Ammophila arenaria*, *Zygophyllum album*, *Silene succulenta* κ.λπ.

Πανίδα

Στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Σούδας έχουν παρατηρηθεί τα περισσότερα είδη των ερπετών της Κρήτης,¹¹:

- Κρητικός βάτραχος (*Rana cretensis*)
- Δενδροβάτραχος (*Hyla Arborea*) - προστατευόμενο
- Φρύνος (*Bufo viridis*)
- Νεροχελώνα (*Mauremys rivulata*)
- Σπιτικό σαμιαμίθι (*Hemidactylus turcicus*)
- Τρανόσαυρα (*Lacerta trilineata*) – προστατευόμενο
- Λιακόνι (*Chalcides ocellatus*)
- Δεντρογαλιά (*Coluber gemonensis*)
- Όχεντρα (*Elaphe situla*)
- Νερόφυδο (*Natrix tessellata*)
- Όφης (*Telescopus fallax*)
- Αμερικάνικη ποταμοχελώνα (*Trachemys scripta elegans*)
- Άρκαλος (*Meles meles*)
- Ακλλιγιανού (*Mustela nivalis*)
- Ζουρίδα (*Martes foina*)
- Σκαντζόχοιρος (*Erinaceus concolor*)

⁹ Δεδομένου ότι στην περιοχή μελέτης δεν έχει γίνει λεπτομερής καταγραφή της βλάστησης και των επικρατέστερων ειδών χλωρίδας, τα στοιχεία που παρατίθενται στην παρούσα ενότητα αφορούν γενικά στην βλάστηση της παράκτιας ζώνης της Κρήτης.

¹⁰ Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη περιοχής Ασφένδου-Καλλικράτη (Πρόγραμμα LIFE 1998).

¹¹ Μελέτη Διερεύνησης της υφιστάμενης περιβαλλοντικής κατάστασης του Κόλπου Σούδας. Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (2008).

- Μυγαλή (*Crocidura suaveolens*)
- Νανομυγαλή (*Suncus etruscus*)
- Δασοποντικός (*Apodemus sylvaticus*)
- Ποντικός (*Mus musculus*)
- Αρουραίος (*Rattus rattus*)

Υγροτοπικά οικοσυστήματα

Ένα από τα σημαντικότερα χερσαία υγροτοπικά οικοσυστήματα του Δήμου Σούδας είναι ο ποταμός Μορώνης ο οποίος εκβάλλει στο μυχό του κόλπου της Σούδας. Οι σημαντικότεροι από τους οικοτόπους που συναντώνται στο βιότοπο του Μορώνη είναι τα Μεσογειακά εποχιακά τέλματα, οι καλαμιώνες και οι αμμονησίδες. Τόσο τα Μεσογειακά εποχιακά τέλματα όσο και οι καλαμιώνες προστατεύονται ως οικότοποι προτεραιότητας από την Οδηγία 92/43 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα Μεσογειακά εποχιακά τέλματα προσφέρουν μεγάλη αφθονία τροφής για τα πουλιά που διασχίζουν τη θάλασσα ή και την έρημο στο δρόμο τους προς το βορά, ενώ παράλληλα αποτελούν σημαντικό ενδιαίτημα για τα μακρύραμφα, παρυδάτια πουλιά, καθώς και για μεγάλο αριθμό ζώων (αμφίβιων, ερπετών και ασπόνδυλων).

Πτηνοπανίδα Μορώνη:

Οι καλαμιώνες από την άλλη, προσφέρουν καταφύγιο και ευκαιρίες για τροφή σε είδη μεγάλου μεγέθους όπως τα αρπακτικά και οι ερωδιοί, όμως η έκταση και αυτού του οικοτόπου έχει περιοριστεί. Τα σημαντικότερα είδη που συναντώνται στον βιότοπο του Μορώνη είναι:

1. Η Σκουφοβουτηκτάρα (*Podiceps cristatus*)
2. Ο Κορμοράνος (*Phalacrocorax carbo*)
3. Ο Στακτοτσικνιάς (*Ardea cinerea*)
4. Ο Βαλτόκιρκος (*Circus cyaneus*)
5. Η Νερόκοτα (*Gallinula chloropus*)
6. Ο Καλαμοκανάς (*Himantopus himantopus*)
7. Οι Σκαλίδρες (*Calidris spp.*)
8. Οι Τρίνγκες (*Tringa spp.*)
9. Διάφορα είδη Γλάρων (*Larus spp.*)
10. Το Χειμωνογλάρονο (*Sterna sandvicensis*)
11. Η Αλκυώνα (*Alcedo atthis*) και
12. Ο Αργυροτσικνιάς (*Ergetta Alba*)

Τα είδη 4 έως 12 περιλαμβάνονται στην Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 79/409 σύμφωνα με την οποία κάθε κράτος-μέλος θα πρέπει να λαμβάνει ειδικά μέτρα προστασίας προκειμένου να διασφαλιστεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή τους στις περιοχές όπου συναντώνται.

Χλωρίδα – Βλάστηση Μορώνη:

Η βλάστηση της περιοχής γύρω από τον ποταμό Μορώνη, σύμφωνα με τη μελέτη προστασίας, ανάδειξης και ανάπλασης του Δυτικού Μυχού του Κόλπου Σούδας (1998), περιλαμβάνει αμμόφιλη και αλοφυτική βλάστηση με κυρίαρχα είδη τα βούρλα (*Juncus acutus*, *Juncus heldechianus*) που υποδεικνύουν καταστάσεις υποβάθμισης και τους καλαμιώνες (*Phragmites australis*) που αποτελούν σημαντικό βιότοπο για την ορνιθοπανίδα. Παράλληλα, μετά την παραποτάμια (καλαμιώνες) και την αλοφυτική ζώνη, καταγράφεται η περιφερειακή ζώνη αυτοφυούς βλάστησης η οποία κατά καιρούς έχει υποστεί διαφόρων ειδών περιβαλλοντικές πιέσεις (μπαζώματα, χρήση ως χωματερή) με αποτέλεσμα να εξαφανιστεί. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στη ζώνη αυτή είχε καταγραφεί ο μοναδικός πληθυσμός στη Κρήτη του σπάνιου είδους *Hymenopoma graecum* το οποίο συμπεριλαμβάνεται στη λίστα των προστατευόμενων ειδών χλωρίδας σύμφωνα με το Π.Δ. 67/1981 (ΦΕΚ 23/τ.Α'/30-01-1981) «Περί προστασίας της αυτοφυούς Χλωρίδος και Άγριας Πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και Ελέγχου της Ερεύννης επ' αυτών».

Εκτός από τον ποταμό Μορώνη, ο Δήμος Σούδας διαθέτει πλήθος άλλων μικρών ρεμάτων, χωρίς όμως να υπάρχουν καταγραφές για τη βιοποικιλότητά τους και τα είδη των οικοσυστημάτων που φιλοξενούν. Δύο από αυτά βρίσκονται στην περιοχή της Κάτω Σούδας και καταλήγουν στη θάλασσα στο χώρο της Ιχθυόσκαλας.

Θαλάσσια οικοσυστήματα

Οι μέχρι σήμερα μελέτες για τον κόλπο της Σούδας υποδεικνύουν ότι πρόκειται για ένα σημαντικό βιότοπο για διάφορα είδη θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας. Το γεγονός ότι στον κόλπο φιλοξενούνται ιδιαίτερα παραγωγικά οικοσυστήματα οφείλεται τόσο στο εκβολικό σύστημα του ποταμού Μορώνη με το γλυκό νερό να μεταφέρει γόνιμη ιλύ και απορροές από τη γη, όσο και στην ίδια τη μορφολογία του κόλπου, δεδομένου ότι πρόκειται για έναν κλειστό σχετικά θερμό υδάτινο

σχηματισμό, με ιδιαίτερα μικρό άνοιγμα εισόδου που ευνοεί τη συγκέντρωση θρεπτικών συστατικών και άρα την ανάπτυξη πληθυσμών στη βενθική ζώνη αλλά και τον εμπλουτισμό των θαλάσσιων ιζημάτων. Η σημαντικότερη μέχρι σήμερα καταγραφή σε ό,τι αφορά τα είδη του πλαγκτόν και τα θαλάσσια ιζήματα του κόλπου, είναι αυτή που έγινε από το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο κόλπος της Σούδας έχει ιδιαίτερη οικολογική και οικονομική σημασία κρίνεται επιβεβλημένη η περεταίρω έρευνα σε ό,τι αφορά τα βενθικά οικοσυστήματα και τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του.

Θαλάσσια πανίδα

Η μελέτη του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (Ιούνιος 2008) πιστοποίησε για πρώτη φορά την παρουσία στον Κόλπο της Σούδας εννέα (9) προστατευόμενων ειδών, πέντε από τα οποία είναι Μαλάκια (*Lithophaga lithophaga*, *Tonna galea*, *Erosaria spurca*, *Pina robilis*, *Charonia trilonis*), 3 είναι Οστεουχθίες (*Xyrichthys novaculla*, *Sparisoma cretense*, *Plippocampus guttulatus*) και 1 εχινόδερμο (*Ophidiaster ophidianus*). Τα είδη αυτά βρίσκονται υπό νομικό καθεστώς αυστηρής προστασίας τόσο των ίδιων όσο και, για ορισμένα από αυτά, των βιοτόπων τους (π.χ. πύνα και πετροσωλήνας).

Ιδιαίτερα, σε ό,τι αφορά το προστατευόμενο είδος *Pina robilis*, οι μετρήσεις και οι εκτιμήσεις των μελετητών του Πανεπιστημίου Αθηνών κατέδειξαν ότι στον Κόλπο της Σούδας βρίσκεται ο μεγαλύτερος πληθυσμός που έχει καταγραφεί έως σήμερα στην Ελλάδα. Επιπλέον, βιβλιογραφικά δεδομένα επιβεβαιώνουν την παρουσία δυο απειλούμενων με εξαφάνιση Σπονδυλωτών, της Μεσογειακής φώκιας και της θαλάσσιας χελώνας.

Πηγές νερού

Ο Δήμος Σούδας διαθέτει μικρό αριθμό φυσικών πηγών νερού. Η σημαντικότερη (πηγή) είναι αυτή του Καλαμίου η οποία τροφοδοτεί με πόσιμο νερό την περιοχή. Ωστόσο, ο υδροφόρος ορίζοντας του δήμου Σούδας έχει τη δυνατότητα να υδροδοτεί μόνο ένα τμήμα του (γεώτρηση Τσικαλαριών) ενώ σημαντικά

προβλήματα λειψυδρίας παρουσιάζονται στον οικισμό Απτέρων κατά τους καλοκαιρινούς κυρίως μήνες¹².

Ορυκτοί πόροι

Στο Δήμο Σούδας δεν υπάρχουν καταγραφές για αξιόλογα κοιτάσματα ορυκτών ή μετάλλων. Το μοναδικό λατομείο που λειτουργούσε μέχρι πρόσφατα στην περιοχή Πέρα Πλατάνι αφορούσε την εξόρυξη οικοδομικών υλικών.

1.3.4 Υποδομές Περιβάλλοντος

Στην παρούσα ενότητα περιγράφονται οι υποδομές και τα συστήματα που διαθέτει ή από τα οποία εξυπηρετείται ο Δήμος Σούδας σε ό,τι αφορά τα συστήματα:

- Ύδρευσης και άρδευσης,
- συλλογής και διάθεσης των αστικών απορριμμάτων,
- ανακύκλωσης απορριμμάτων,
- αποχέτευσης και επεξεργασίας υγρών αποβλήτων και
- προστασίας από φυσικές καταστροφές.

I) Σύστημα ύδρευσης και άρδευσης

Ύδρευση

Το σύστημα ύδρευσης του Δήμου Σούδας περιλαμβάνει δίκτυο κλειστών αγωγών συνολικού μήκους 25km (περίπου) οι οποίοι συνδέονται με το δίκτυο του ΟΑΔΥΚ και τις δεξαμενές του Οργανισμού που βρίσκονται στα Μυλωνιανά (Δήμος Θερίσου). Παράλληλα, τμήμα του Δήμου Σούδας και ο Ναύσταθμος υδρεύονται από τη δεξαμενή του Αϊ Γιάννη στο Δήμο Χανίων (με βαρύτητα), ενώ στην περιοχή της Σούδας υπάρχουν 2 αντλιοστάσια του Δήμου (Βλητέ και Κάτω Σούδας) και ένα του ΟΑΔΥΚ στο Βλητέ με τα οποία συνδέεται το δίκτυο, καθώς και μια δεξαμενή στο Τοπικό Διαμέρισμα των Τσικαλαριών από την οποία υδρεύεται το Πλατάνι. Οι οικισμοί Πλακάλωνα, Μεγ. Χωράφια και Καλάμι υδρεύονται με αυτοδιαχείριση.

¹² Αναλυτικότερη αναφορά στις φυσικές πηγές νερού και στην δυναμικότητα του υπόγειου υδροφορέα προϋποθέτει καταγραφή του υδρογεωλογικού δυναμικού της περιοχής την οποία δεν μπορεί να έχει στη διάθεση της η ομάδα μελέτης.

Η δεξαμενή του Αϊ Γιάννη τροφοδοτείται από τις 3 δεξαμενές της Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης – Άρδευσης Χανίων (ΔΕΥΑΧ) στο Μετόχι Χαρωδιάς (σε υψόμετρο 102m) όπου και βρίσκεται εγκατεστημένο συγκρότημα προχλωρίωσης και μεταχλωρίωσης του νερού. Οι δεξαμενές αυτές τροφοδοτούνται από τις πηγές της Αγιάς μήκους 8000m. Ο Δήμος Σούδας έχει συνάψει ειδική σύμβαση με τη ΔΕΥΑΧ προκειμένου να γίνονται τακτικές δειγματοληψίες και αναλύσεις του νερού ύδρευσης.

Δυο από τα σημαντικότερα προβλήματα σε ό,τι αφορά την ύδρευση της περιοχής είναι: α) το γεγονός ότι τμήμα του δικτύου αποτελείται από αγωγούς αμιάντου για το οποίο ο Δήμος Σούδας λαμβάνει μέριμνα προκειμένου να επιταχύνει την αντικατάστασή τους ταυτόχρονα με τα έργα επέκτασης του δικτύου και β) το γεγονός ότι κατά τους καλοκαιρινούς μήνες παρατηρούνται προβλήματα λειψυδρίας κυρίως στο Τοπικό Διαμέρισμα Απτέρων (οικισμοί Καλάμι – Άπερα).

Άρδευση

Η άρδευση στο Δήμο Σούδας γίνεται από το δίκτυο του ΟΑΔΥΚ με τη βοήθεια 3 προωθητικών αντλιοστασίων (1 στην περιοχή Βλητές και 2 στα Μεγ. Χωράφια). Το σύστημα άρδευσης αποτελείται από 3 βασικά δίκτυα αγωγών:

1. το δίκτυο Καλύβες – Μ. Χωράφια – Βλητές,
2. το δίκτυο Μυλωνιανά – Νεροκούρου – Τσικαλαριά – Βλητές,
3. το δίκτυο Μ. Χωράφια – Κεραμιά.

Οι κύριοι αγωγοί βρίσκονται στις περιοχές Μεγάλα Χωράφια και Τσικαλαριά όπου υπάρχουν και οι μεγαλύτερες ανάγκες σε νερό άρδευσης. Το δίκτυο του ΟΑΔΥΚ δεν περιλαμβάνει γεωτρήσεις. Το σημαντικότερο πρόβλημα σε ό,τι αφορά το σύστημα άρδευσης σχετίζεται με το γεγονός ότι αρκετές από τις καλλιέργειες (κυρίως κήποι) στο Δήμο αρδεύονται με πόσιμο νερό ενισχύοντας έτσι τα προβλήματα λειψυδρίας στην περιοχή.

II) Σύστημα αποχέτευσης και μέθοδοι επεξεργασίας υγρών αποβλήτων

Το σύστημα αποχέτευσης του Δήμου περιλαμβάνει δίκτυο αγωγών συνολικού μήκους 25Km, οι οποίοι συνδέονται με το δίκτυο αποχέτευσης της ΔΕΥΑΧ οδηγώντας τα λύματα στο σταθμό βιολογικού καθαρισμού υγρών αποβλήτων του Δήμου Χανίων που βρίσκεται στην θέση Κουμπελί του Δήμου Ακρωτηρίου. Οι αγωγοί συλλογής λυμάτων σήμερα είναι εγκατεστημένοι στις περιοχές της Πάνω,

Κάτω Σούδας, Αγροκηπίου, Βλητέ, Τσικαλαριών και του Ναυστάθμου εξυπηρετώντας περίπου 4200 κατοίκους.

Στην παρούσα φάση και μέχρι την ολοκλήρωση του συστήματος αποχέτευσης (2009) καταγράφονται σημαντικά προβλήματα σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των υγρών αποβλήτων τα οποία σχετίζονται κυρίως με την πεπαλαιωμένη τεχνολογία των αντλιοστασίων συλλογής των απορροών του υφιστάμενου αποχετευτικού συστήματος. Συγκεκριμένα, τα παλιά αντλιοστάσια στις περιοχές Κάτω Σούδας και Δικωνίμου συχνά σταματούν να λειτουργούν, μπλοκάροντας με αυτό τον τρόπο τους αγωγούς, η παροχή των οποίων μεταφέρεται με βυτία.

Το υπό κατασκευή αποχετευτικό σύστημα προβλέπει μεταξύ άλλων τη δημιουργία σύγχρονων αντλιοστασίων προς αποκατάσταση των παλαιών, τα οποία θα διαθέτουν σύστημα τηλεειδοποίησης σε περίπτωση βλάβης ή υπερφόρτωσης του συστήματος προκειμένου να αποφευχθούν τέτοιου είδους προβλήματα.

Οι κατοικίες στους υπόλοιπους οικισμούς του Δήμου (Μεγ. Χωράφια, Πλακάλωνα, Καλάμι, κ.λπ.) διαθέτουν σηπτικούς βόθρους από όπου τα λύματα μεταφέρονται με βυτιοφόρα στο σταθμό Κουμπελί. Συχνά όμως παρατηρείται το φαινόμενο σύνδεσης των οικιακών βόθρων με τα ρέματα της περιοχής.

Στο Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων (ΒΙΟ.ΠΑ.Χ.) υπάρχει βιολογικός καθαρισμός του οποίου τα λύματα μεταφέρονται στο Σταθμό Βιολογικού Καθαρισμού στο Κουμπελί με βυτιοφόρα οχήματα. Υπολογίζεται ότι ο συνολικός όγκος των λυμάτων που συγκεντρώθηκαν στο ΒΙΟΠΑΧ στη διάρκεια του 2007 ανέρχονται σε 32.000 κυβικά μέτρα.

Τα αστικά λύματα από τις εγκαταστάσεις του Θεραπευτηρίου Ψυχικών Παθήσεων Χανίων δεν καλύπτονται από το προαναφερθέν δίκτυο. Καταγραφές αναφέρουν ότι τα λύματα του Ψυχιατρείου όπως και τα υγρά ψύξης της ΔΕΗ (Ξυλοκαμάρα) καταλήγουν στον ποταμό Μορώνη.

Τα λύματα αστικού τύπου που προέρχονται από τις κτιριακές εγκαταστάσεις της Ιχθυόσκαλας Σούδας οδηγούνται και αυτά στο Σταθμό Βιολογικού Καθαρισμού στο Κουμπελί. Το ακάθαρτο θαλασσινό νερό των εκπλύσεων, σύμφωνα με την έγκριση

Περιβαλλοντικών Όρων για την κατασκευή της Ιχθυόσκαλας, θα πρέπει να καθαρίζεται σε δεξαμενή καθίζησης και στη συνέχεια (και μετά την ανάμειξή του με τα καθαρά υγρά των λυμάτων) σε φρεάτιο, όλο το μίγμα να στέλνεται με αντλία στον υποθαλάσσιο αγωγό μήκους τουλάχιστον 350 μέτρων.

Σε ό,τι αφορά τα λύματα που παράγονται από το λιμάνι της Σούδας, δεν υπάρχουν πληροφορίες για τον τρόπο συλλογής, επεξεργασίας και διάθεσής τους.

Ο Σταθμός Βιολογικού Καθαρισμού στο Κουμπελί

Ο σταθμός βιολογικού καθαρισμού υγρών αποβλήτων του Δήμου Χανίων στην θέση Κουμπελί του Ακρωτηρίου είναι υπό την εποπτεία της Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης Αρδευσης του Δήμου Χανίων. Σε αυτόν επεξεργάζονται ήδη και τα λύματα των Δήμων Ελ. Βενιζέλου και Σούδας και σύντομα θα προστεθούν τα λύματα των Δήμων Θερίσου και Ακρωτηρίου. Η επεξεργασία των λυμάτων γίνεται με τη μέθοδο της ενεργοποιημένης λάσπης, ενώ η επεξεργασία της λάσπης γίνεται με τη μέθοδο της αναερόβιας χώνευσης με παράλληλη αξιοποίηση του παραγόμενου βιοαερίου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Τα επεξεργασμένα από το σταθμό λύματα οδηγούνται μέσω υποθαλάσσιου αγωγού στον ανοικτό κόλπο των Χανίων.

Η εγκατάσταση βρίσκεται σε λειτουργία από το 1995 και προβλέπει την επεξεργασία αστικών λυμάτων που αντιστοιχούν σε 105.500 κατοίκους, βιομηχανικών αποβλήτων που αντιστοιχούν σε 5.000 ισοδυνάμους κατοίκους και βοθρολύματα που αντιστοιχούν σε 7.000 ισοδυνάμους κατοίκους. Με άλλα λόγια, συνολικά, μπορεί να εξυπηρετεί 117.500 ισοδυνάμους κατοίκους και 26.000 m³/d. Η μέγιστη ημερήσια παροχή το καλοκαίρι του 2007 έφθασε τα 22194 m³/d.

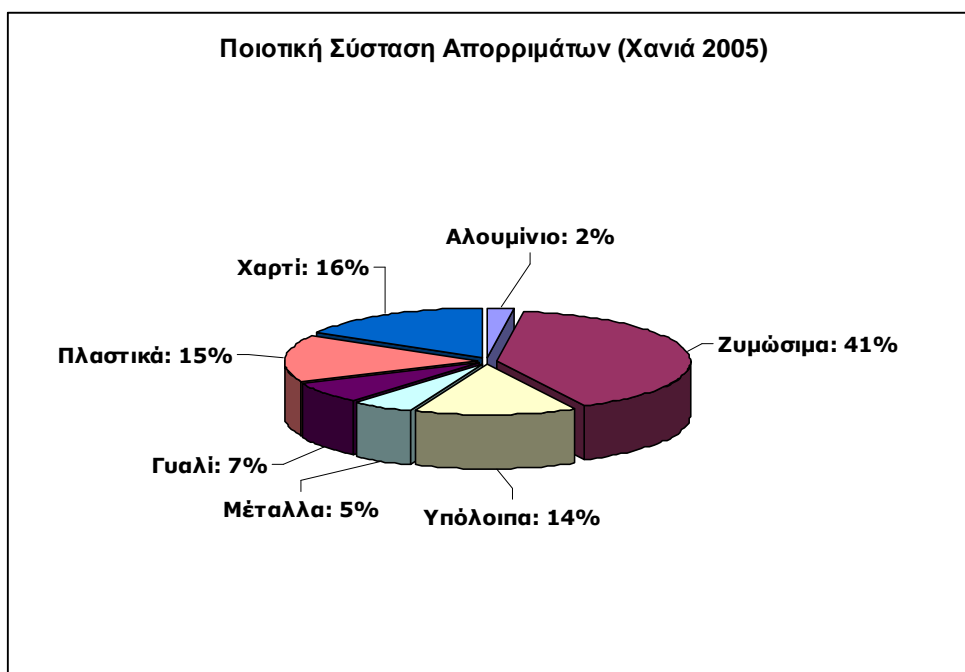
Στην παρούσα φάση, δρομολογούνται έργα επέκτασης του βιολογικού καθαρισμού των Χανίων προκειμένου να μπορεί να επεξεργαστεί τα λύματα και των περιστατικών Δήμων, αλλά και για να μπορεί να ανταπεξέλθει στη συνεχιζόμενη αύξηση του πληθυσμού¹³. Με την επέκταση των εγκαταστάσεων ο σταθμός προβλέπεται να περιλαμβάνει και μονάδα αποξήρανσης της λάσπης, ενώ προγραμματίζονται έργα βελτίωσης της λειτουργίας του προκειμένου να αντιμετωπιστούν προβλήματα δυσσομίας.

¹³ Ημερήσια Χανιώτικη εφημερίδα, «Νέος Κήρυκας» 29/5/08.

III) Σύστημα διαλογής, συλλογής, ανακύκλωσης και διάθεσης αστικών απορριμμάτων

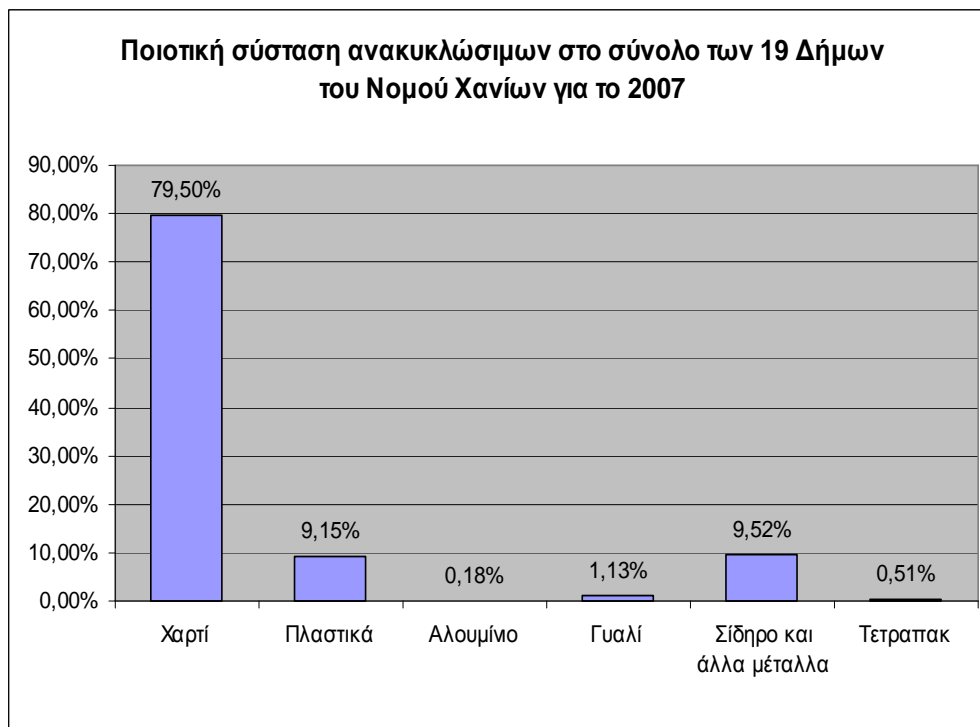
Τα στοιχεία του εν λόγω κεφαλαίου αφορούν στο μεγάλο μέρος τους το σύνολο της περιοχής που καλύπτουν οι 14 Δήμοι του Νομού Χανίων που συμμετέχουν στη ΔΕΔΙΣΑ από όπου και αντλήθηκε η πληροφόρηση. Στοιχεία ειδικά για το Δήμο Σούδας αφορούν στα έτη 2006, 2007 και 2008 (πρώτο πεντάμηνο) και αναλύονται διεξοδικά στη συνέχεια.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πολυτεχνείου Κρήτης (Τμήμα Μηχανικών Περιβάλλοντος: Εργαστήριο Τοξικών και Επικίνδυνων Αποβλήτων), το μεγαλύτερο ποσοστό των απορριμμάτων του Νομού αποτελούν ζυμώσιμα υλικά και ακολουθούν υλικά όπως το χαρτί και τα πλαστικά. Η ποιοτική σύσταση των απορριμμάτων στον Νομό φαίνεται από το παρακάτω διάγραμμα:

ΠΗΓΗ: Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, 2005

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΔΕΔΙΣΑ για το 2007, η ανάλυση της ποιοτικής σύστασης των ανακυκλωμένων απορριμμάτων στο Νομό (σε σύνολο 19 Δήμων) αποδεικνύει ότι το μεγαλύτερο μέρος του όγκου των ανακυκλωμένων απορριμμάτων αποτελείται από χαρτί (79,5%) και ακολουθούν τα υλικά όπως σίδηρος, μέταλλα και πλαστικό.

ΠΗΓΗ: Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, 2008

Η διαχείριση των αστικών απορριμμάτων στην περιοχή του Δήμου Σούδας υλοποιείται από τη Διαδημοτική Επιχείρηση για τη Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων (ΔΕ.ΔΙ.Σ.Α.). Η Δ.Ε.ΔΙ.Σ.Α. εξυπηρετεί 14 Δήμους, συνολικά 87.000 κατοίκους, για τη μηχανική αποκομιδή των απορριμμάτων τους με νυχτερινά δρομολόγια σε καθημερινή βάση. Εκτός από την αποκομιδή απορριμμάτων (διαλογή στη πηγή και σύστημα συλλογής), η ΔΕΔΙΣΑ είναι επίσης υπεύθυνη για την τελική διάθεση των απορριμμάτων στο Δήμο Σούδας όπως και σε ακόμα 18 δήμους του Νομού. Η τελική διάθεση περιλαμβάνει 2 διαφορετικές, διαδοχικές διαδικασίες: τη μηχανική διαλογή, ανακύκλωση και κομποστοποίηση και την υγειονομική ταφή των υπολειμμάτων (διαδικασίες 3 και 4 όπως περιγράφονται παρακάτω).

1. Σύστημα διαλογής στην πηγή

Το Πρόγραμμα Διαλογής στην Πηγή εφαρμόζεται σε όλο το Νομό Χανίων μετά την υπογραφή της σύμβασης μεταξύ της Ελληνικής Εταιρείας Αξιοποίησης της Ανακύκλωσης (ΕΕΑΑ) και της ΔΕΔΙΣΑ το 2004, και με την συνεργασία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων. Η πρώτη προσπάθεια για ανακύκλωση στα Χανιά ξεκίνησε το 1995 με την τοποθέτηση 15 μεταλλικών κάδων σε σχολεία, υπηρεσίες και κεντρικά σημεία. Στη συνέχεια τοποθετήθηκαν πλαστικοί κάδοι και ξεκίνησε η μηχανική αποκομιδή και η δεματοποίηση σε ιδιόκτητες εγκαταστάσεις στο ΒΙΟ.ΠΑ.

Από το 2004, το σύστημα διαλογής στην πηγή στο Νομό Χανίων περιλαμβάνει την τοποθέτηση μπλε και κίτρινων κάδων σε δρόμους των πόλεων και των οικισμών του Νομού. Στους μπλε κάδους συγκεντρώνονται πλαστικές, αλουμιένιες, μεταλλικές, χάρτινες συσκευασίες, ενώ στους κίτρινους γυαλί και συγκεκριμένα μπουκάλια και βαζάκια από σουπερμάρκετ (εκτός από κεραμικά, τζάμια και πορσελάνες). Έως τον Απρίλιο του 2007, στο Νομό είχαν τοποθετηθεί συνολικά 1700 μπλε συνολικής χωρητικότητας 1.694.000 λίτρων και 400 κίτρινοι συνολικής χωρητικότητας 144.000 λίτρων.

2. Σύστημα συλλογής

Ο στόλος των οχημάτων του τμήματος αποκομιδής αποτελείται από:

- 2 Πρέσες 24 m³,
- 5 Πρέσες 16 m³,
- 1 Πρέσα 10 m³
- 2 Μύλους 10 m³,
- 9 Μύλους 16 m³,
- 1 Βοηθητικό απορριμματοφόρο 2 m³ και
- 1 Πλυντήριο κάδων.

Στον στόλο του τμήματος περιλαμβάνονται 8 συνολικά οχήματα διαφόρων τύπων, απορριμματοφόρα χαμηλής συμπίεσης και βοηθητικά οχήματα συνεργασίας για την συλλογή περίπου 7.500 τόνων ανακυκλώσιμων υλικών.

Η Επιχείρηση διαθέτει επίσης συνεργείο συντήρησης για την αποκατάσταση των μηχανικών προβλημάτων ενώ μέσω του Προγράμματος ΘΗΣΕΑΣ

χρηματοδοτήθηκαν έργα βελτίωσης του αμαξοστασίου της. Συγκεκριμένα, τα οχήματα εξοπλίστηκαν με G.P.S. που υποστηρίζεται από γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών (GIS), ενώ όπως προβλέπεται στον Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΠΕΣΔΑ) Κρήτης, θα δημιουργηθούν σταθμοί μεταφόρτωσης, στο γεωγραφικό κέντρο των δρομολογίων, προκειμένου να μειωθεί το κόστος μεταφοράς και η κυκλοφοριακή όχληση¹⁴. Τα οχήματα της ΔΕΔΙΣΑ μεταφέρουν τα απορρίμματα στο Χώρο Υγειονομικής Ταφής στην είσοδο του οποίου ζυγίζονται. Σε μια καλοκαιρινή μέρα εισέρχονται στην μονάδα 60 απορριμματοφόρα μεταφέροντας μέχρι 350 τόνους απορριμμάτων.

Ειδικά για το Δήμο Σούδας, η συλλογή και μεταφορά των αστικών απορριμμάτων γίνεται από τα οχήματα του στόλου της ΔΕΔΙΣΑ, ενώ για την περίπτωση του Ναυστάθμου Σούδας, η συλλογή και μεταφορά των απορριμμάτων γίνεται από το ίδιο το πολεμικό Ναυτικό.

Από το 2006, η ΔΕΔΙΣΑ διατηρεί μια βάση δεδομένων με πληροφορίες σχετικά με τον όγκο των απορριμμάτων που διαχειρίζεται, από την οποία προκύπτουν στατιστικά στοιχεία για την τιμολόγηση των υπηρεσιών της Επιχείρησης, και την ανακύκλωση, ανά αυτοκίνητο ή περιοχή.

3. Σύστημα Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης

Το Σύστημα Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης στα Χανιά υποστηρίζεται από το Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης (Ε.Μ.Α.Κ.) της ΔΕΔΙΣΑ. Το εργοστάσιο παραδόθηκε για προσωρινή χρήση τέλη του 2005 και πριν από το 2006 δεν υπήρχε καμία πραγματική καταγραφή και συστηματική επεξεργασία στατιστικών στοιχείων, αλλά ανεξέλεγκτη διάθεση σε ΧΑΔΑ (Κουρουπητός). Η μονάδα μηχανικής ανακύκλωσης διαχωρίζει τα ανακυκλώσιμα υλικά σύμφωνα με τις απαιτήσεις και τη ζήτηση της βιομηχανίας σε χαρτί και χαρτόνι, φιλμ πλαστικό, νάιλον, PET, PE, τετραπάκ, σιδηρούχα, αλουμίνιο και CD. Από την άλλη, η μονάδα παράγωγης κομπόστ είναι η μια από τις δυο που λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα, με τη δεύτερη να βρίσκεται στα Άνω Λιόσια στην Αθήνα.

Μέσω του συστήματος μηχανικής ανακύκλωσης, τα απορρίμματα που προορίζονται για κομποστοποίηση διαχωρίζονται από τα ξένα σώματα και τοποθετούνται σε

¹⁴ <http://www.dedisa.gr/>

μεγάλες δεξαμενές. Εκεί παραμένουν 4 - 6 εβδομάδες και αναδεύονται περιοδικά. Κατόπιν απομακρύνονται οι ανεπιθύμητες προσμίξεις, όπως γυαλί ή πλαστικό και στη συνέχεια το κομπόστ απλώνεται σε σωρούς σε εξωτερικό χώρο για να ωριμάσει μέσα σε διάστημα ενός έως τεσσάρων μηνών. Στη συνέχεια χρησιμοποιείται για εδαφοκάλυψη στις χωματερές της Κρήτης που αποκαθίστανται, καθώς και σε δενδροφυτεύσεις ως εδαφοβελτιωτικό.

Η μονάδα κομποστοποίησης έχει δυναμικότητα επεξεργασίας 70.000 τόνων μεικτών οικιακών και 10.500 πράσινων απορριμμάτων ετησίως. Το 65% ανακυκλώνεται ενώ μόλις το 35% διατίθεται ως υπόλειμμα της επεξεργασίας στο Χώρο Υγειονομικής Ταφής.¹⁵

4. Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ)

Το έργο του ΧΥΤΥ υλοποιήθηκε από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων και καταλαμβάνει 150.000 m² στην θέση Κορακιά, με ολική χωρητικότητα 2.200.000 m³. Σε αυτόν συγκεντρώνονται τα υπολείμματα των απορριμμάτων που δεν κομποστοποιούνται (μη ζυμώσιμα υλικά) ούτε ανακυκλώνονται και συμπιέζονται με κομπάκτορα 29 τόνων καθημερινά. Η διαδικασία συνδυάζεται με επαρκή χωματοκάλυψη για τον έλεγχο των οσμών και των εντόμων, ενώ οι εκλύσεις βιοαερίου ελέγχονται με τη βοήθεια ενός πυρσού καύσης δυναμικότητας 250 κυβικών μέτρων την ημέρα.

Οι εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν συλλεκτήριους αγωγούς στραγγισμάτων, διαμορφωμένο πυθμένα και περιμετρική τάφρο διαχείρισης ομβρίων. Η εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων της μονάδας εξυπηρετεί τον καθαρισμό των παραγόμενων στραγγισμάτων του Χ.Υ.Τ.Υ καθώς και των υγρών που παράγονται από τα διάφορα στάδια της παραγωγής.

Ο σχεδιασμός του συστήματος επεξεργασίας των στραγγισμάτων βασίζεται στην τεχνολογία των αντιδραστήρων ενεργού ιλύος διαλείποντος έργου όπου επιτυγχάνεται το μεγαλύτερο ποσοστό απομάκρυνσης, ενώ περιλαμβάνει και περαιτέρω επεξεργασία με την χρήση τεχνητού υδροβιότοπου ακολουθούμενου από φίλτρα ενεργού άνθρακα. Η τελική εκροή από την επεξεργασία των υγρών

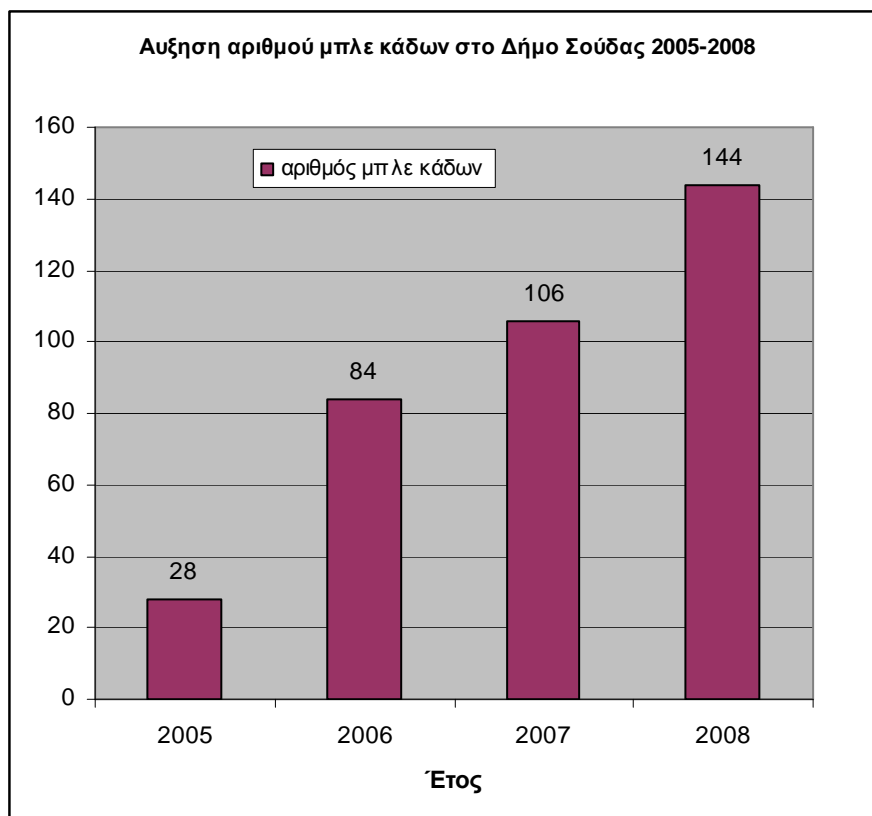
¹⁵ Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων (Βατάκης).

στραγγισμάτων προορίζεται για την άρδευση της μονάδας ενώ υπάρχει η δυνατότητα επανακυκλοφορίας στον Χ.Υ.Τ.Υ. Τέλος η μονάδα διαθέτει πλήρως εξοπλισμένο Εργαστήριο Χημικών Αναλύσεων (Ε.Χ.Α.) στο οποίο παρακολουθούνται το σύνολο των περιβαλλοντικών παραμέτρων, όπως η σύσταση βιοαερίου, η σύσταση στραγγισμάτων, ο έλεγχος διαφυγής βιοαερίου, ο έλεγχος ποιότητας υπογείων υδάτων αλλά και οι διεργασίες της κομποστοποίησης και του βιολογικού καθαρισμού.

Η κατάσταση στο Δήμο Σούδας

Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο δήμος Σούδας εξυπηρετείται από τη ΔΕΔΙΣΑ τόσο για την αποκομιδή όσο και για την τελική διάθεση των αστικών απορριμμάτων. Για την αποκομιδή των απορριμμάτων που συλλέγονται στους πράσινους κάδους ο δήμος υπογράφει ετησίως προγραμματική σύμβαση με τη ΔΕΔΙΣΑ και εγκρίνει το κόστος αποκομιδής και τελικής διάθεσης όπως αυτό προϋπολογίζεται στην αρχή κάθε έτους. Ειδικά για το 2008 το κόστος αποκομιδής και τελικής διάθεσης των απορριμμάτων ανέρχεται συνολικά σε 445.612 ευρώ και αφορά στην διαχείριση 3.200 τόνων αστικών απορριμμάτων, ενώ για την συλλογή και διάθεση των ανακυκλώσιμων υλικών που συλλέγονται στους μπλε κάδους δεν επιβαρύνεται με επιπλέον κόστος δεδομένου ότι αυτό καλύπτεται από τα έσοδα της ΔΕΔΙΣΑ κατά την πώληση των ανακυκλωμένων. Το κόστος των 445.612 ευρώ αναλύεται σε έξοδα προσωπικού, συντήρησης, εφεδρείες και άδειες, καθώς και σε κόστος που αναλογεί στο μερίδιο του Δήμου Ακρωτηρίου λόγω του ότι σε αυτόν τον δήμο φιλοξενείται η μονάδα διαλογής και ο ΧΥΤΥ. Το κόστος αποκομιδής και τελικής διάθεσης ενός τόνου απορριμμάτων το 2008 υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε 37,22 ευρώ.

Ο αριθμός των μπλε κάδων στο Δήμο Σούδας αυξήθηκε σταδιακά από το 2005, όταν στο Δήμο εγκαταστάθηκαν 28 κάδοι. Ειδικότερα, από το 2005 οπότε και ξεκίνησε το πρόγραμμα ανακύκλωσης στο Δήμο ο αριθμός των μπλε κάδων αυξήθηκε κατά 414%, ήτοι στο πρώτο εξάμηνο του 2008 ο δήμος έχει ήδη στη διάθεση του 116 επιπλέον κάδους σε σχέση με το 2005. Η διαχρονική αύξηση των μπλε κάδων φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

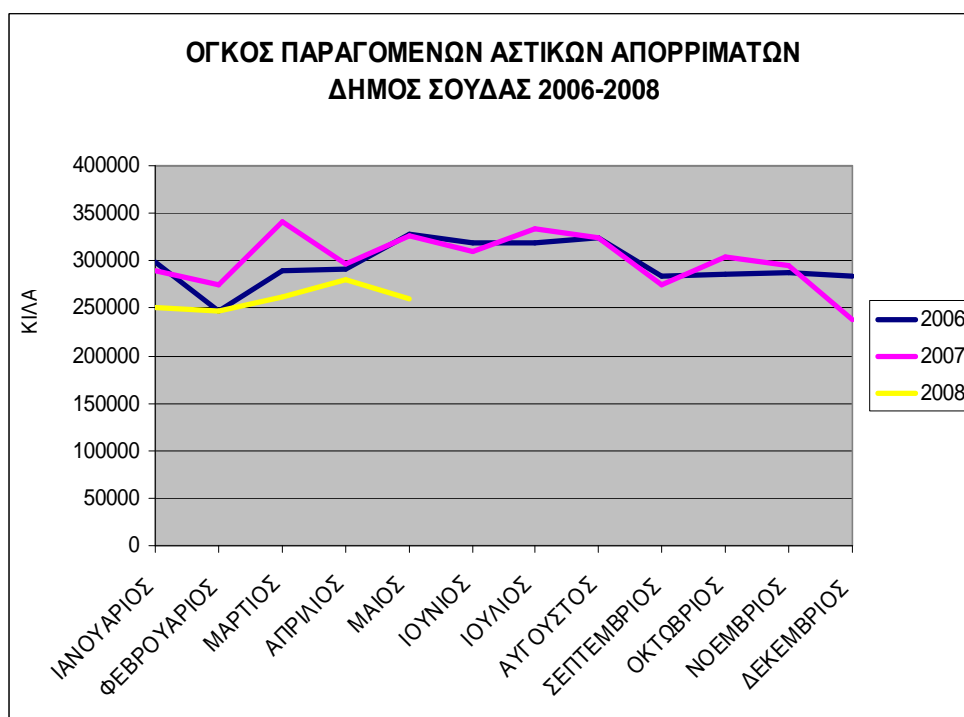
ΠΗΓΗ: Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, 2008

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΔΕΔΙΣΑ, τον Ιούνιο του 2008 ο μέσος όγκος των απορριμμάτων που συλλέγονται ανά μπλε κάδο στο σύνολο των 19 δήμων, φτάνει τα 364 κιλά από τα οποία ανακτάται το 82,7%, ήτοι 301,16 κιλά ανά κάδο.¹⁶

Τα στοιχεία της ΔΕΔΙΣΑ για τον παραγόμενο όγκο αστικών απορριμμάτων αφορούν στο σύνολο των απορριμμάτων του πράσινου κάδου για τα τελευταία 3 έτη (2006, 2007, 2008). Στο επόμενο διάγραμμα φαίνονται οι διακυμάνσεις στην ποσότητα των παραγόμενων αστικών απορριμμάτων στον Δήμο Σούδας για τα έτη 2006, 2007 και για το πρώτο πεντάμηνο του 2008. Το 2007 παρατηρείται μια στοιχειώδης μείωση του όγκου των παραγόμενων αστικών απορριμμάτων σε σχέση με το 2006 και ιδιαίτερα για τους μήνες Ιούνιο (-2,8%), Σεπτέμβριο (-3,4%), Δεκέμβριο (-19%) και Ιανουάριο (-3,2%), ενώ για τους πρώτους 5 μήνες του

¹⁶ Αναλυτικά στατιστικά στοιχεία σε ότι αφορά τα ποσοστά ανακύκλωσης σε επίπεδο δήμου δεν υπάρχουν και τα στοιχεία της ΔΕΔΙΣΑ αφορούν το σύνολο των 20 συνεργαζόμενων δήμων.

2008 η ποσότητα των απορριμμάτων φαίνεται να ακολουθεί μια σημαντική πτωτική τάση τόσο σε σχέση με το αντίστοιχο πεντάμηνο του 2006 (-12%), όσο και σε σχέση με το 2007 (-17,5%), βελτιώνοντας έτσι την εικόνα του Δήμου σε σχέση με τα δυο προηγούμενα έτη. Η πτωτική αυτή τάση μπορεί να ερμηνευτεί ως αποτέλεσμα των δράσεων ευαισθητοποίησης των κατοίκων αναφορικά με την ανακύκλωση, κάτι τέτοιο όμως δεν μπορεί να αποδειχτεί δεδομένου ότι δεν διατίθενται στοιχεία για τον όγκο των ανακυκλωμένων απορριμμάτων σε επίπεδο Δήμου κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

ΠΗΓΗ: Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, 2008

Ιδιαίτερα για το έτος 2007, ο συνολικός ετήσιος όγκος των παραγόμενων απορριμμάτων στο δήμο Σούδας, έφτασε τους 3.666 τόνους (συμπεριλαμβανομένου των απορριμμάτων του Ναυστάθμου), που αντιστοιχεί στο 4,7% του όγκου των απορριμμάτων που παρήγαγαν οι 19 δήμοι του Νομού Χανίων συνολικά στη διάρκεια του 2007.

IV) Ανακύκλωση ειδικών απορριμμάτων και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης

Ανακύκλωση Φορητών Ηλεκτρικών Στηλών (Μπαταριών)

Ο Δήμος Σούδας σε συνεργασία με την εταιρεία ΑΦΗΣ και τα Σχολεία της περιοχής, έχει τοποθετήσει ειδικές στήλες ανακύκλωσης μπαταριών σε κοινόχρηστους χώρους του Δήμου. Στόχος είναι να δοθεί η δυνατότητα της ασφαλούς συγκέντρωσης των μπαταριών, οι οποίες αποτελούν επικίνδυνα τοξικά απόβλητα, συμβάλλοντας με αυτήν την προσπάθεια στην προστασία του περιβάλλοντος και στην εξοικονόμηση ενέργειας.

Τα σημεία Ανακύκλωσης Φορητών Ηλεκτρικών Στηλών στο Δήμο Σούδας είναι το:

1. Δημαρχείο Σούδας
2. Ναυταθλητικό Κέντρο Σούδας
3. Δημοτικοί Βρεφονηπιακοί Σταθμοί
4. Δημοτικά Σχολεία Σούδας & Τσικαλαριών
5. Νηπιαγωγεία Σούδας & Τσικαλαριών
6. Γυμνάσιο Σούδας
7. Λύκειο Σούδας
8. Παιδική- Εφηβική Βιβλιοθήκη

Ανακύκλωση Ογκωδών Αντικειμένων

Το τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου Σούδας με τη βοήθεια ενός απορριμματοφόρου έχει αναλάβει την περισυλλογή παλιών ηλεκτρικών συσκευών, επίπλων, στρωμάτων, μεγάλων οικιακών σκευών και κηπευτικών αποβλήτων όπως κλαδιά, φύλλα, μια φορά το μήνα από τις όλες τις γειτονιές του Δήμου (κάθε Τετάρτη). Παράλληλα, σε έκτακτες περιπτώσεις που ογκώδη αντικείμενα συγκεντρωθούν σε κεντρικές οδούς της πόλης της Σούδας, ο Δήμος εξυπηρετεί τους κατοίκους της περιοχής προκειμένου να αποφευχθούν προβλήματα προσβασιμότητας σε πεζούς και αυτοκίνητα. Τα απορρίμματα που συλλέγονται από το απορριμματοφόρο του Δήμου οδηγούνται στη συνέχεια στο Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης της ΔΕΔΙΣΑ. Η ΔΕΔΙΣΑ από την πλευρά της παρέχει υπηρεσίες συλλογής ογκωδών απορριμμάτων μόνο στο Δήμο Χανίων στα πλαίσια Προγραμματικής σύμβασης.

Ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων

Στην περιοχή Πλατάνι, κατά μήκος του ΒΟΑΚ από την πλευρά της θάλασσας παρατηρείται αρκετά συχνά το φαινόμενο της ανεξέλεγκτης απόρριψης απορριμμάτων, μπαζών και άλλων οικοδομικών υλικών. Η ρύπανση στη συγκεκριμένη περιοχή, λόγω της απότομης κλίσης προς τη θάλασσα και του φυσικού σχηματισμού της (μοιάζει με χαράδρα), αποτελεί για τους ντόπιους και τους διερχόμενους από το ΒΟΑΚ σημείο διάθεσης κυρίως ανεπιθύμητων οικοδομικών υλικών. Ανάλογα φαινόμενα παρατηρούνται αρκετά συχνά και στα ρέματα της περιοχής και συγκεκριμένα στα ρέματα του πολεοδομικού συγκροτήματος Άνω – Κάτω Σούδας, όπου μπάζα και οργανικά υπολείμματα από γεωργικές καλλιέργειες εναποτίθενται στις όχθες ή και εντός των ρεμάτων προκαλώντας με αυτό τον τρόπο την υπερχείλισή τους κατά τους χειμερινούς μήνες. Τα προβλήματα που δημιουργούνται καλείται στη συνέχεια να επιλύσει ο Δήμος με τη βοήθεια του συνεργείου καθαριότητας του τμήματος Τεχνικής Υπηρεσίας.

Δράσεις Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης των Δημοτών της Σούδας

Κατά καιρούς ο Δήμος Σούδας οργανώνει διάφορες εκδηλώσεις με σκοπό την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των κατοίκων. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι τον Ιούνιο του 2007 (στα πλαίσια του εορτασμού της ημέρας Περιβάλλοντος) οργανώθηκαν τριήμερες εκδηλώσεις σε συνεργασία με τα τοπικά διαμερίσματα Τσικαλαριών, Απτέρων και τους ομώνυμους πολιτιστικούς και Αθλητικούς Συλλόγους – Σωματεία, και Δημοτικά Σχολεία και Νηπιαγωγεία έχοντας ως στόχο την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των δημοτών σε θέματα εθελοντισμού και προστασίας του περιβάλλοντος. Το πρόγραμμα εκδηλώσεων περιελάμβανε ομιλία στο χώρο της Εφηβικής – Παιδικής Βιβλιοθήκης του Δήμου Σούδας με θέμα τη «Σπουδαιότητα της ανακύκλωσης- ο ρόλος της ΔΕΔΙΣΑ», ποδηλατικό γύρο με θέμα «Η πόλη μας χωρίς αυτοκίνητο», δένδροφύτευση στα δημοτικά διαμερίσματα Τσικαλαριών και Απτέρας, καθαρισμό των ακτών του Βλητέ από μαθητές, προβολή ταινίας με τα απειλούμενα είδη του πλανήτη μας – η φώκια μονάχους – μονάχους, κ.α.

Ειδικά για την ευαισθητοποίηση των πολιτών για την καλύτερη διαχείριση των παραγόμενων απορριμμάτων και την προώθηση της χρήσης του συστήματος ανακύκλωσης, ο υπεύθυνος για θέματα καθαριότητας του Δήμου, αναλαμβάνει

κατά καιρούς δράσεις όπως η δημοσίευση σχετικών άρθρων στο περιοδικό του Δήμου. Παρόλα αυτά, λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα που εξακολουθούν να καταγράφονται κατά καιρούς σε ό,τι αφορά την ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων σε χαράδρες και ρέματα κρίνεται αναγκαία η συστηματική προσπάθεια για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης των κατοίκων.

V) Σύστημα προστασίας και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών

Το σύστημα προστασίας και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών του Δήμου Σούδας παρουσιάζει αρκετές ελλείψεις, οι περισσότερες από τις οποίες αφορούν στην απουσία απαραίτητων τεχνικών υποδομών για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών και των σεισμών. Ειδικά σε ό,τι αφορά το σύστημα αντιπυρικής προστασίας, ο Δήμος Σούδας διαθέτει 3 «υδροστόμια», με πολλές ελλείψεις ενώ ουσιαστικά εξυπηρετείται από τον Πυροσβεστικό Σταθμό του Δήμου Χανίων που βρίσκεται στη περιοχή του Αγίου Μαθαίου. Ο Πυροσβεστικός Σταθμός του Δήμου Χανίων διαθέτει συνολικά 20 πυροσβεστικά οχήματα και λειτουργεί από το 1996 καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Επεμβαίνει σε πυρκαγιές (δασικές και αστικές) σε διασώσεις σε σεισμούς σε πλημμύρες σε επιφυλακές για έκτακτα καιρικά φαινόμενα, καθώς και σε ό,τι άλλο κληθεί από την Πυροσβεστική Υπηρεσία Χανίων.

Για την κάλυψη δράσεων αντιπυρικής προστασίας προβλέπεται ότι το 2008 ο Δήμος Σούδας θα πιστωθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών με το ποσό των 11.200 ευρώ, το οποίο καλείται να χρησιμοποιήσει για την εκτέλεση προγραμμάτων προληπτικού καθαρισμού της βλάστησης, για τη μείωση του κινδύνου πυρκαγιάς σε περιοχές ιδιαίτερης προστασίας (άλση, πάρκα, χώροι Ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων κ.λπ.), για καθαρισμούς ρεμάτων, καθώς και για την απομάκρυνση των υπολειμμάτων καθαρισμού της βλάστησης, που ενεργείται για τους ίδιους λόγους από ιδιοκτήτες σε περιβάλλοντες χώρους κατοικιών και οικοπεδικές εκτάσεις.

Σε ό,τι αφορά τις πλημμύρες, ο Δήμος Σούδας λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα που δημιουργούνται κατά καιρούς στην περιοχή της Κάτω Σούδας και συγκεκριμένα στην ακτή που βρίσκεται Β και ΒΔ της κεραίας της ΕΡΤ, έχει ξεκινήσει την τελευταία δεκαετία μια συστηματική προσπάθεια κατασκευής

αντιπλημμυρικών έργων με τη βοήθεια της ΔΕΥΑΧ, με βασική προτεραιότητα την κατασκευή του αποχετευτικού δικτύου για τη συλλογή των όμβριων υδάτων. Η αποχέτευση των ομβρίων στη Σούδα γίνεται σύμφωνα με την εγκεκριμένη αντιπλημμυρική μελέτη που υλοποιείται τμηματικά και η οποία προέβλεπε την κατασκευή αγωγών που οδηγούν τα όμβρια ύδατα στη θάλασσα¹⁷.

Στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου σήμερα, η απορροή όμβριων γίνεται μέσω των φυσικών ρεμάτων προς τη θάλασσα. Για το σκοπό αυτό έχουν γίνει διευθετήσεις της κοίτης και της ροής τους. Ανάλογο έργο αποτελεί και αυτό της διευθέτησης του ρέματος στην περιοχή Λιβαδιών που καταλήγει στον Κόλπο της Σούδας. Σήμερα, έχει κατασκευαστεί το 40% του δικτύου συλλογής όμβριων υδάτων στο Δήμο. Το έργο αφορά μόνο τον αστικό ιστό Πάνω και Κάτω Σούδα, ενώ οι υπόλοιποι οικισμοί του Δήμου δεν διαθέτουν δίκτυο απορροής ομβρίων. Η ολοκλήρωση των αντιπλημμυρικών έργων προβλέπεται μέχρι το τέλος του 2011. Μεταξύ αυτών υλοποιούνται παράλληλα έργα διαπλάτυνσης και διευθέτησης της κοίτης των ρεμάτων που βρίσκονται στην Κάτω Σούδα, ενώ όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, κατά τους χειμερινούς μήνες λαμβάνονται μέτρα για τον καθαρισμό των μπαζωμένων ρεμάτων. Τα έργα διαπλάτυνσης των ρεμάτων (ποταμού Μορώνη) πρόκειται να ξεκινήσουν σύντομα.

1.3.5 Προβλήματα Ρύπανσης

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα σημαντικότερα ευρήματα σε ό,τι αφορά την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος και τις πιέσεις που δημιουργούνται από τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες. Η υφιστάμενη κατάσταση ρύπανσης στο Δήμο Σούδας σχετίζεται κυρίως με τη διάθεση υγρών αποβλήτων στον κόλπο και στα ρέματα της περιοχής και για το λόγο αυτό γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στα θαλάσσια και ποτάμια οικοσυστήματα, καθώς και στα πιθανά προβλήματα σχετικά με την ποιότητα της ατμόσφαιρας και του εδάφους.

Υποβάθμιση Υδάτινων οικοσυστημάτων

Η ποιότητα των υδάτων του Όρμου της Σούδας επηρεάζεται τόσο από τη φυσική γεωμορφολογία του ίδιου του κόλπου, όσο και από τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα μέσα και γύρω από αυτόν. Το μικρό άνοιγμα

¹⁷ Ιανουάριος 1997 μελέτη των κ. Εμμ. Μανουσάκη, Β. Λιαράκου, Χ. Λαζάκη και Α. Παπαδημητρίου.

της εισόδου του, και οι βόρεια και νότια του όρμου ορεινοί όγκοι (Λευκά Όρη προς τα νότια, υψώματα Ακρωτηρίου - Σκλόκα 526μ.- και του Δραπάνου - Δραπανοκεφάλα 527μ.)¹⁸ δημιουργούν φυσικά εμπόδια, που προκαλούν την εξασθένιση των ανέμων παρεμποδίζοντας έτσι τη δημιουργία κυματισμών και ρευμάτων που συμβάλλουν στον αυτοκαθαρισμό των θαλάσσιων περιοχών. Παράλληλα, το γεγονός ότι ο ποταμός Μορώνης εκβάλλει στο δυτικό Μυχό του κόλπου έχει σαν αποτέλεσμα την αλλοίωση των φυσικοχημικών (θερμοκρασία, πυκνότητα, αλατότητα) και βιοτικών χαρακτηριστικών (οικοσυστήματα) του κόλπου¹⁹.

Οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες και οι υποδομές που επηρεάζουν το υδάτινο περιβάλλον της περιοχής και αποτελούν δυνητικές πηγές ρύπανσης των επιφανειακών υδάτων είναι:

- Τα παράκτια οικιστικά συγκροτήματα,
- η Ανώτατη Σχολή Εμπορικού Ναυτικού (ΑΔΣΕΝ),
- η αμερικανική βάση,
- η αλευροβιομηχανία Μύλοι Κρήτης ΑΕ,
- ο Ναύσταθμος Σούδας και το Ναυτικό Νοσοκομείο,
- τα επιβατικά και εμπορικά πλοία – το λιμάνι Σούδας,
- η ιχθυόσκαλα και ο ιχθυογενετικός σταθμός καθώς και,
- το Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων Χανίων (ΘΨΠΧ) και
- οι εγκαταστάσεις της ΔΕΗ στην Ξυλοκαμάρα.

Όσον αφορά τα παράκτια οικιστικά συγκροτήματα, τα υγρά απόβλητα των κατοικιών και των λιγοστών μονάδων εστίασης και διαμονής που βρίσκονται στην παραθαλάσσια περιοχή, φαίνεται ότι κατά καιρούς συνδέουν τους υπόγειους βόθρους τους μέσω αυτοσχέδιων αγωγών με ποταμό Μορώνη από όπου εκβάλλονται τελικά στον κόλπο της Σούδας. Ανάλογα φαινόμενα περιγράφονται για την περίπτωση της Σχολής Εμπορικού Ναυτικού (ΑΔΣΕΝ).

¹⁸ www.souda.gr

¹⁹ Όπως αναφέρεται στο Εγκεκριμένο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης (ΦΕΚ1486/2003), οι ακτές της Σούδας (ΝΔ άκρο του όρμου, μέχρι τις ακτές του Ναυστάθμου) αποτελούν μια ειδικά υποβαθμισμένη περιοχή λόγω των αστικών λυμάτων.

Τα αστικά υγρά απόβλητα που παράγονται από τις στρατιωτικές δραστηριότητες φαίνεται να οδηγούνται σε μία μονάδα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην αμερικάνικη βάση, η οποία όμως δεν έχει αδειοδοτηθεί από τη Νομαρχία και διοχετεύει τα επεξεργασμένα απόβλητα στο θαλάσσιο χώρο του κόλπου της Σούδας. Ανάλογη είναι και η κατάσταση για την περίπτωση του Ναυστάθμου, ο οποίος διαθέτει βιολογικό καθαρισμό, αλλά δεν είναι γνωστός ο ακριβής τρόπος διαχείρισης των λυμάτων του γενικά και εκείνων που προέρχονται από το Ναυτικό Νοσοκομείο ειδικότερα.

Επιπλέον, ενώ σήμερα το εργοστάσιο των Κυλινδρόμυλων Κρήτης είναι συνδεδεμένο με το αποχετευτικό δίκτυο του Δήμου, μέχρι πρόσφατα, η διάθεση των λυμάτων γινόταν σε μια σηπτική και δυο απορροφητικές δεξαμενές. Το συγκεκριμένο σύστημα των σηπτικών βόθρων πιθανότατα επέτρεπε την ανοικοδόμηση των οργανικών ρύπων, όμως δεν αποτελούσε τη βέλτιστη μέθοδο διαχείρισης λυμάτων για την αποτροπή της μόλυνσης των υπόγειων υδάτων.

Σημαντικό παράγοντα ρύπανσης των επιφανειακών υδάτων αποτελεί επίσης η κίνηση των επιβατικών και εμπορικών πλοίων αλλά και οι ίδιες οι λιμενικές εγκαταστάσεις στον κόλπο της Σούδας. Χαρακτηριστικό είναι ότι τόσο το υπάρχον αποχετευτικό δίκτυο όμβριων του λιμένα Σούδας, όσο και αυτό που προβλέπεται από το επικαιροποιημένο σχέδιο της μελέτης Ρογκάν δεν περιλαμβάνει συστήματα επεξεργασίας και καθαρισμού των ομβρίων πριν τη διάθεσή τους στον όρμο της Σούδας. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι ατμοσφαιρικοί ρύποι (από την κίνηση των φορτηγών και επιβατικών αυτοκινήτων) και ορυκτέλαια ή ρύποι που καταλήγουν στο έδαφος κατά τη μεταφορά επικίνδυνων χύδην φορτίων ή την υπαίθρια αποθήκευση, μπορεί να παρασύρονται μέσω των ομβρίων στον κόλπο της Σούδας. Εξάλλου, **δεν είναι γνωστός ο ακριβής τρόπος διάθεσης** των υγρών αποβλήτων από τα πλοία και τις κτιριακές εγκαταστάσεις.

Πιθανή πηγή οργανικής ρύπανσης του κόλπου της Σούδας αποτελεί επίσης η ιχθυόσκαλα Σούδας²⁰ καθώς και το έργο του ιχθυογενετικού σταθμού, ενώ το

²⁰ Η επεξεργασία και ψύξη ιχθύων έχει σαν αποτέλεσμα την παραγωγή υγρών αποβλήτων με αυξημένες συγκεντρώσεις σε BOD5 (βιοχημικά απαιτούμενο οξυγόνο) τα οποία ακόμα και μετά την επεξεργασία τους μπορεί να διατηρούνται σε υψηλές συγκεντρώσεις μειώνοντας έτσι τη διαλυτότητα του οξυγόνου στα νερά του κόλπου, ενώ οι διαδικασίες ψύξης και παραγωγής πάγου παράγουν μεγάλες αναλογικά

γεγονός ότι ο ποταμός Μορώνης αποτελούσε το φυσικό αποδέκτη των υγρών ψύξης των εγκαταστάσεων της ΔΕΗ, αλλά και των υγρών αποβλήτων του Θεραπευτηρίου Ψυχικών Παθήσεων και ακόμα των αποβλήτων που προέρχονται από τις παραπλήσιες καλλιέργειες συνέβαλε τόσο στην υποβάθμιση του ίδιου του ποταμού όσο και του κόλπου της Σούδας.

Αυτό αποδεικνύεται τόσο από τη μελέτη του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης όσο και από την μελέτη του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Σύμφωνα με καταγραφές μελετητών *μέχρι και τα μέσα του 20^{ου} αιώνα ο ποταμός Μορώνης περιελάμβανε πολύ μεγαλύτερη περιοχή με εκτάσεις που πλημμύριζαν εποχιακά, με καλαμιώνες, ημι-μόνιμες λιμνούλες και βάλτους, που μαζί με την κλειστή λιμνοθάλασσα αποτελούσαν ένα πολύ σημαντικό βίοτοπο για τα μεταναστευτικά πουλιά. Σήμερα το οικοσύστημα εμφανίζεται ιδιαίτερα υποβαθμισμένο²¹. Η εξέλιξη της ποιότητας του βιότοπου συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη του λιμανιού και των οικιστικών δραστηριοτήτων καθώς και με την ανεξέλεγκτη απόρριψη μπαζών και σκουπιδιών που είχαν ως αποτέλεσμα την συρρίκνωση του υγροτόπου σε μια πολύ μικρότερη έκταση γύρω από την κοίτη και την εκβολή του.*

Όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά οι βιολόγοι του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (Δρετάκης, Λυμπεράκης, 2006), παρά τη σχετική υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, η περιοχή εξακολουθεί να φιλοξενεί σημαντικό αριθμό ειδών ορνιθοπανίδας, γεγονός που οφείλεται τόσο στην γεωγραφική θέση της Κρήτης (μεταναστευτικός δρόμος πουλιών), όσο και στην ίδια την υποβάθμισή της η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των ανθρωπογενών πιέσεων όπως το κυνήγι.

Τα αποτελέσματα της μελέτης του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (2008), έδειξαν ότι ο ποταμός Μορώνης μεταφέρει μεγάλες ποσότητες νιτρικών αλάτων και λειτουργεί ως σημειακή πηγή ρύπανσης για τον υπόλοιπο Κόλπο της Σούδας. Επιπλέον οι εγκαταστάσεις της ιχθυόσκαλας και του σταθμού

ποσότητες υδρόθειου και σωματιδίων στην ατμόσφαιρα (50g υδρόθειου/1000kg κονσερβοποιημένου προϊόντος), το οποίο είναι ιδιαίτερα τοξικό και διαβρωτικό- Οδηγία 96/61- Υποσημείωση:20.

²¹ Μιχάλης Δρετάκης MSc βιολόγος- ορνιθολόγος & Δρ. Πέτρος Λυμπεράκης βιολόγος, έφορος Συλλόγων Σπονδυλωτών- Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (Περιοδικό Δ. Σούδας: Αξιολόγηση της πανίδας του ποταμού Μορώνη και της παραλίας Βλητέ της Σούδας – Χειμώνας 2006).

ιχθυοκαλλιέργειας στο νότιο άνοιγμα του Κόλπου προσθέτουν σημαντικές ποσότητες θρεπτικών συστατικών όπως οργανικό άζωτο, επιβαρύνοντας ακόμα περισσότερο τον κόλπο της Σούδας και αυξάνοντας έτσι τον κίνδυνο **ευτροφισμού** ο οποίος μπορεί να επιφέρει δυσάρεστες οικολογικές και οικονομικές συνέπειες για τον κόλπο της Σούδας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι με τον ευτροφισμό εμποδίζεται η εξάλειψη επιβλαβών ουσιών και αυξάνεται η βιοσυσσώρευση τους στους ζώντες οργανισμούς, αυξάνονται οι ποσότητες βακτηριδίων, εμποδίζεται η παραγωγή και η ανάπτυξη ψαριών, αυξάνεται η θολρότητα του νερού, ενώ μπορούν επίσης να δημιουργηθούν προβλήματα αλλεργικής φύσης, αλλά ακόμα μπορεί σταδιακά να παρεμποδιστεί η ναυσιπλοΐα δεδομένου ότι μειώνεται το βάθος του κόλπου καθώς αυξάνεται το φυτοπλαγκτόν και δημιουργούνται στρώματα οργανικών ιζημάτων.

Σε ό,τι αφορά τις συγκεντρώσεις **βαρέων μετάλλων**, το μεγαλύτερο μέρος τους βρίσκεται σε διαλυτή μορφή υποδηλώνοντας επιβάρυνση του κόλπου, κυρίως στο νότιο τμήμα του από τον ποταμό Μορώνη και τους λιμένες. Ειδικότερα, μετρήθηκαν υψηλές συγκεντρώσεις ψευδαργύρου στα ιζήματα του κόλπου αλλά και αυξημένες συγκεντρώσεις μετάλλων σε θαλάσσιους οργανισμούς, υποδεικνύοντας το γεγονός ότι επικρατεί μια τάση βιοσυσσώρευσης που μπορεί να οδηγήσει στην εισαγωγή βαρέων μετάλλων στην τροφική αλυσίδα.

Η εισαγωγή βαρέων μετάλλων στην τροφική αλυσίδα (όπως υδράργυρος, μόλυβδος, ψευδάργυρος κ.λπ.) έχει σαν αποτέλεσμα τη συσώρευση τους στον ανθρώπινο οργανισμό (συνήθως στο ήπαρ και τα νεφρά) για μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ οι κίνδυνοι για την ανθρώπινη υγεία σχετίζονται με δηλητηριάσεις, σοβαρές εγκεφαλικές βλάβες, κινητικές διαταραχές, διατάραξη του νευρικού συστήματος, παράλυση ή ακόμα και καρκίνο. Τέλος, τα ευρήματα της μελέτης κατέδειξαν, όπως αναμενόταν, αυξημένες συγκεντρώσεις αρωματικών πολυκυκλικών υδρογονανθράκων (πετρελαιοειδών) τόσο στα ιζήματα του Κόλπου και τα ιζήματα των εκβολών Μορώνη όσο και στα δύο είδη οργανισμών που μελετήθηκαν.

Αέρια ρύπανση

Οι τρεις κύριες πηγές ρύπανσης του αέρα στις πόλεις είναι η βιομηχανία, οι μεταφορές και η οικιακή χρήση συμβατικών μορφών ενέργειας (πχ. χρήση

πετρελαίου για κεντρική θέρμανση). Η ρύπανση από βιομηχανικές πηγές ποικίλει από πόλη σε πόλη ανάλογα με το είδος της βιομηχανίας, τη συγκέντρωσή της στην περιοχή, τους υπάρχοντες κανονισμούς και την ακριβή τοποθεσία. Οι σημαντικότεροι ατμοσφαιρικοί ρύποι είναι το διοξείδιο του άνθρακα, (CO_2), τα οξείδια του αζώτου, (NO_x), το διοξείδιο του θείου (SO_2), το μονοξείδιο του άνθρακα (CO), οι υδρογονάνθρακες και οι πτητικές ενώσεις τους.

Οι σημαντικότερες πηγές αέριας ρύπανσης στην περιοχή του Δήμου Σούδας είναι:

- οι Κυλινδρόμυλοι Κρήτης,
- ο Λιμένας Σούδας,
- το ΒΙΟΠΑΧ,
- οι εγκαταστάσεις της ΔΕΗ,
- η κίνηση των οχημάτων στην παλαιά Εθνική οδό Χανίων – Ρεθύμνου και
- η ρύπανση από το αεροδρόμιο.

Εδικά σε ό,τι αφορά τους Κυλινδρόμυλους Κρήτης, οι σημαντικότεροι αέριοι ρύποι που παράγονται από τις διαδικασίες άλεσης και κοσκινίσματος των πρώτων υλών, καθώς και κατά τη μεταφορά και την υποδοχή τους στην εγκατάσταση, είναι τα σωματίδια (σκόνες) που έχουν μεγάλη περιεκτικότητα σε οργανικό υλικό. Οι συντελεστές εκπομπής της σκόνης είναι χονδρικά για το στάδιο της υποδοχής του σιτηρού 0.009 kg/τόνο και για την άλεση 35 kg/τόνο²². Κατά καιρούς οι κάτοικοι της Σούδας διαμαρτύρονταν για τους αέριους ρύπους που εκλύονταν από την αλευροβιομηχανία, αλλά τα τελευταία χρόνια τα προβλήματα αυτά φαίνεται να έχουν μειωθεί κατά πολύ, γεγονός που υποδηλώνει ότι πλέον στην βιομηχανία χρησιμοποιούνται ειδικά φίλτρα συγκράτησης των εκλυόμενων σωματιδίων²³, σύμφωνα και με την έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων (891/22/4/2002).

Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το ΒΙΟΠΑΧ φιλοξενεί κυρίως ξυλουργεία και επιπλοποιία, βιοτεχνίες κατασκευής αλουμινίων και

²² Οδηγία 96/61/ΕΕ για την ολοκληρωμένη πρόληψη και περιορισμό της ρύπανσης (IPPC) και οι ελληνικές προτάσεις για τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές στη βιομηχανία τροφίμων.

²³ Η μακροχρόνια έκθεση σε αιωρούμενα σωματίδια σκόνης μπορεί να προκαλέσει διάφορες μορφές πνευμονικών παθήσεων, (πχ. άσθμα) δεδομένου ότι ανάλογα του μεγέθους τους μπορούν εύκολα να εισέλθουν στο ανθρώπινο αναπνευστικό σύστημα.

ζαχαροπλαστική, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι σημαντικότεροι αέριοι ρύποι που εκλύονται από τις βιοτεχνίες που είναι εγκατεστημένες μεταξύ της παλαιάς Εθνικής οδού Χανίων- Ρεθύμνου και του οικισμού Τσικαλαριά, είναι τα μικροσωματίδια αλουμινίου, τα ρινίσματα ξύλου και οι διάφορες πτητικές ενώσεις που προκύπτουν κατά τη βαφή και το λουστράρισμα των επίπλων. Σύμφωνα με την Έγκριση των Περιβαλλοντικών Όρων του 1992 για το ΒΙΟ.ΠΑ.Χ., οι βιοτεχνίες αυτές θα πρέπει να διαθέτουν ειδικά κουβούκλια με φίλτρα για την κατακράτηση ρυπογόνων ουσιών. Μέχρι σήμερα δεν έχουν καταγραφεί παράπονα κατοίκων που να σχετίζονται με τις εκπομπές αέριων ρύπων από τη λειτουργία των βιοτεχνιών στην περιοχή.

Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι εγκαταστάσεις όπως αυτές της ΔΕΗ και του αεροδρομίου Σούδας δε βρίσκονται εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Σούδας, ωστόσο δεν μπορεί να αγνοηθεί το γεγονός ότι οι συγκεκριμένες υποδομές αποτελούν 2 από τις σημαντικότερες πηγές ατμοσφαιρικής ρύπανσης στον Νομό Χανίων. Στοιχεία υπάρχουν μόνο όσον αφορά τις αέριες εκπομπές της ΔΕΗ, οι οποίες κυμαίνονται στα επιτρεπτά όρια βάσει των ορίων και των μεθόδων μέτρησης των Περιβαλλοντικών Όρων, που της έχουν οριστεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Σχετικά με τη ρύπανση από το αεροδρόμιο, δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα, όμως, εκτιμάται ότι το μερίδιο των αερομεταφορών στις συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου είναι της τάξης του 12% και αποτελεί την τρίτη σημαντικότερη πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης σε ό,τι αφορά τις μεταφορές²⁴.

Τέλος, εκτιμάται ότι σημαντική επιβάρυνση της ατμόσφαιρας στην περιοχή της Σούδας προκαλείται από τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά την κίνηση των οχημάτων στην παλαιά Εθνική οδό Χανίων – Ρεθύμνου. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη (2002), τα μέσα μεταφοράς συνεισφέρουν παγκοσμίως κατά περίπου 21% στην αλλαγή του κλίματος με βασικότερους υπαίτιους τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, μεθανίου και οξειδίου του αζώτου. Επιπλέον, οι παράγοντες που ενισχύουν τις αρνητικές επιπτώσεις των μεταφορών στην ατμόσφαιρα αφορούν όχι μόνο τον αριθμό και τη συχνότητα χρήσης των οχημάτων αλλά και την παλαιότητά τους, τη συχνότητα και την ποιότητα συντήρησής τους, την ποιότητα των διατιθέμενων καυσίμων και τις τοπικές κλιματολογικές συνθήκες.

²⁴ <http://www.grida.no/climate/ipcc/aviation/125.htm>

Ειδικά για την περίπτωση της παλαιάς Εθνικής οδού Χανίων – Ρεθύμνου, αξίζει να σημειωθεί ότι δεδομένης της σημαντικής κυκλοφοριακής φόρτισης κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, η οδός μετατρέπεται σε σημαντική «σημειακή» πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι οι αέριοι ρύποι (υδρογονάνθρακες) που εκλύονται από τις εξατμίσεις των αυτοκινήτων που βρίσκονται στο ρελαντί ή που επιβραδύνουν (λόγω του μικρού πλάτους του δρόμου- διπλής κατεύθυνσης με μια λωρίδα κυκλοφορίας ανά κατεύθυνση) είναι πολλαπλάσιοι αυτών που εκλύονται όταν τα αυτοκίνητα κινούνται με σταθερή μέση ταχύτητα πχ. 90km/hr²⁵. Επιπλέον, το καλοκαίρι η οδός αυτή εξυπηρετεί βαρέα οχήματα και φορτηγά που κινούνται από και προς τον εμπορικό λιμένα της Σούδας, γεγονός που ενισχύει την επιβάρυνση της ατμόσφαιρας τοπικά. Το μερίδιο των βαρέων οχημάτων στις συνολικές εκλύσεις αερίων του θερμοκηπίου από τα μέσα μεταφοράς είναι της τάξης του 45%, όταν των ελαφρών επιβατικών αυτοκινήτων είναι της τάξης του 30%. Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχουν ακριβείς καταγραφές σε ό,τι αφορά την ποιότητα της ατμόσφαιρας στην περιοχή, εκτιμάται ότι ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, οι τοπικές εκπομπές αυξάνουν το μερίδιο των μεταφορών στις συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στη συγκεκριμένη στο Δήμο Σούδας.

Ηλεκτρομαγνητική Ρύπανση

Η ηλεκτρομαγνητική ρύπανση προκαλείται από διάφορες ηλεκτρικές, μαγνητικές ή ηλεκτρομαγνητικές συσκευές ανεξαρτήτως μεγέθους και χρήσης. Οι κεραίες του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης αποτελούν επίσης πηγές ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων, που παράγουν ηλεκτρομαγνητικό πεδίο που διαδίδεται στο χώρο. Το πεδίο αυτό συχνά αναφέρεται και ως ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Η σημαντικότερη πηγή ηλεκτρομαγνητικής ρύπανσης στην περιοχή της Σούδας είναι η κεραία της Ελληνικής Ραδιοφωνίας (ΕΡΑ) Χανίων η οποία λειτουργεί ως πομπός ραδιοφωνικών σημάτων (RF) της ΕΡΤ για όλο τον Νομό, με συχνότητα εκπομπής 1512kHz και ισχύ πομπού 50kW. Η όλη εγκατάσταση της κεραίας έχει ύψος της τάξης των 55μέτρων. Η εν λόγω κεραία είναι εγκατεστημένη εντός περιφραγμένου οικοπέδου στο κέντρο της Κάτω Σούδας από το 1953 και καταλαμβάνει συνολικά έκταση μεγαλύτερη των 40 στρεμμάτων. Οι μετρήσεις του Εθνικού Κέντρου

²⁵ Χημεία Περιβάλλοντος (Θ. Κουιμτζή, Κ. Φυτιάνου, Κ. Σαμαρά – Κωνσταντίνου), University Studio Press 1998.

Έρευνας Φυσικών Επιστημών, Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «Δημόκριτος», κατέδειξαν ότι η κεραία δεν δημιουργεί προβλήματα στην υγεία των κατοίκων, αλλά δημιουργεί πλείστα προβλήματα πολεοδομικού χαρακτήρα καθώς και αισθητικά. Και αυτό γιατί καταλαμβάνει μια μεγάλη έκταση στην καρδιά της πόλης ενώ απαγορεύεται οποιαδήποτε οικοδομική δραστηριότητα στην περιοχή σε ακτίνα μικρότερη των 200 μέτρων. Το γεγονός αυτό προκαλεί τις έντονες αντιδράσεις των κατοίκων της Σούδας. Σύμφωνα με τη Έκθεση μετρήσεων των επιπέδων της εκπεμπόμενης ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας από το σταθμό εκπομπής μεσαίων κυμάτων της ΕΡΤ, η μέση ένταση του ηλεκτρικού πεδίου στο χώρο μπροστά από το κτίριο του πομπού είναι 16,62 V/m, ενώ η μέση τιμή για το μαγνητικό πεδίο είναι 0.0452 A/m. Ανάλογες μετρήσεις που έγιναν σε σημεία ακριβώς κάτω από τον ιστό της κεραίας κατέδειξαν πολλαπλάσια ένταση της τάξης του 457,01 V/m για το ηλεκτρικό και 0,421 A/m για το μαγνητικό πεδίο, ενώ οι μετρήσεις στην παράπλευρη οδό Ειρήνης ήταν της τάξης του 13,99 V/m για την ηλεκτρική και 0,0243 A/m για τη μαγνητική αντίστοιχα.

Στον πίνακα που ακολουθεί αναφέρονται τα όρια της έντασης του ηλεκτρικού και μαγνητικού πεδίου πάνω από το οποίο δεν πρέπει να εκτίθεται το ανθρώπινο σώμα²⁶ και συγκρίνονται με τις μετρήσεις που έγιναν από την Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας του Υπουργείου Ανάπτυξης (2001). Όπως είναι φανερό η μόνη περίπτωση που φαίνεται ότι ξεπερνιέται το όριο είναι κατά την έκθεση ακριβώς κάτω από τον ιστό της κεραίας όπου φυσικά δεν είναι επιτρεπτή η πρόσβαση του κοινού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΕΝΤΑΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΚΩΝ ΠΕΔΙΩΝ

	Ένταση ηλεκτρικού πεδίου -E (V/m)	Ένταση μαγνητικού πεδίου -H(A/m)
Ανώτατο Όριο ²⁷ :	70,789	0,482
Μέση μετρούμενη Τιμή μπροστά από το κτίριο του πομπού	16,62	0,0452
Μέση μετρούμενη Τιμή ακριβώς κάτω από τον ιστό της κεραίας	457,01	0,421
Μέση μετρούμενη Τιμή στην ανατολική γωνία του προαυλίου του νεόκτιστου σχολείου	13,91	0,0333

²⁶ Σύμφωνα με την ΚΥΑ 53571/3839/00 (ΦΕΚ 1105 Β'/00): Μέτρα προφύλαξης του κοινού από τη λειτουργία κεραιών εγκατεστημένων στην ξηρά.

²⁷ Επίπεδα αναφοράς όπως καθορίζονται από την ΚΥΑ 53571/3839/00 (ΦΕΚ 1105 Β'/00): Μέτρα προφύλαξης του κοινού από τη λειτουργία κεραιών εγκατεστημένων στην ξηρά.

Μέση μετρούμενη Τιμή στην ταρατσα διώροφου κτιρίου επί της οδού Ειρήνης	13,99	0,0243
--	-------	--------

ΠΗΓΗ: Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας, 2001

Οι συχνότητες που χρησιμοποιούνται στη ραδιοφωνία συνεπάγονται μήκη κύματος με **“μη ιονίζουσα ακτινοβολία”**, δηλαδή δεν μπορεί να προκαλέσουν άμεση βλάβη στη βιολογική ύλη (και κυρίως μεταλλάξεις, όπως π.χ. μπορεί να προκαλέσει η ραδιενέργεια). Αντιθέτως, στις ραδιοσυχνότητες οι κύριες επιπτώσεις στα ανθρώπινα κύτταρα είναι **θερμικές**, προκαλούν δηλαδή αύξηση της θερμοκρασίας είτε τοπικά, είτε σε ολόκληρο το σώμα. Οι έως σήμερα έρευνες σχετικά με τις επιπτώσεις της ακτινοβολίας των ραδιοσυχνοτήτων στον άνθρωπο έχουν καταλήξει σε αντιφατικά αποτελέσματα χωρίς να προκύψουν σαφείς αποδείξεις. Ωστόσο οι έρευνες εστιάζονται σε διάφορες ασθένειες, που περιλαμβάνουν μορφές καρκίνου και λευχαιμίας, πονοκέφαλος, κούραση, άγχος, κατάθλιψη και ασθένειες των ματιών²⁸.

Ηχορύπανση

Η ηχορύπανση είναι υπεύθυνη για πληθώρα προβλημάτων που απασχολούν το σύγχρονο άνθρωπο δημιουργώντας άμεσο αντίκτυπο τόσο στην υγεία, όσο και στην εν γένει ποιότητα ζωής του. Τα κυριότερα προβλήματα που σχετίζονται με την περιοδική ή διαρκή έκθεση του ανθρώπου σε έντονο θόρυβο ($\geq 50\text{dB}$) αφορούν ψυχολογικές διαταραχές, άγχος και παθήσεις του νευρικού συστήματος.

Οι σημαντικότερες εστίες θορύβου στο Δήμο Σούδας είναι:

- η παλαιά Εθνική οδός Χανίων- Ρεθύμνου λόγω συγκοινωνιακής φόρτισης σε ώρες αιχμής,
- το Εμπορικό αλλά και το επιβατικό λιμάνι της Σούδας, ιδιαίτερα τις ώρες απόπλου και κατάπλου πλοίων,
- ο Ναύσταθμος (εργασίες επισκευής πλοίων),
- οι Κυλινδρόμυλοι Κρήτης,
- το ΒΙΟΠΑΧ.

Τόσο για την περίπτωση των Κυλινδρόμυλων Κρήτης, όσο και για την Βιοτεχνική Περιοχή, ισχύουν Ειδικοί Περιβαλλοντικοί Όροι (891/22/4/2002 και 19932/10/2/1992 αντίστοιχα) σε ό,τι αφορά τις οριακές τιμές στάθμης θορύβου και δονήσεων οι οποίοι κατά μέσο όρο δεν θα πρέπει να ξεπερνάνε τα 50dB στα

²⁸ <http://www.radiofono.gr/node/1181>

όρια των εγκαταστάσεων. Επιπλέον, η κίνηση των βαρέων οχημάτων από και προς το λιμάνι της Σούδας επιβαρύνει το ακουστικό περιβάλλον στην περιοχή.

Έδαφος - Τοπίο – Αισθητική Ρύπανση

Ο Δήμος Σούδας χαρακτηρίζεται από την έντονη αισθητική υποβάθμιση του φυσικού τοπίου. Υποβάθμιση που οφείλεται κατά κύριο λόγο στις υφιστάμενες τεχνικές υποδομές, το εμπορικό και επιβατικό λιμάνι, την κεραία της ΕΡΤ, τους υπέργειους ταινιοδρόμους των Κυλινδρόμυλων Κρήτης και τις στρατιωτικές εγκαταστάσεις. Παράλληλα, η οικιστική δραστηριότητα, το λατομείο αδρανών στην περιοχή πέρα Πλατάνι, αλλά και οι διάφορες γεωργικές δραστηριότητες, έχουν κατά καιρούς επιβαρύνει το έδαφος και το φυσικό τοπίο στην περιοχή. Αναφέρεται χαρακτηριστικά, ότι η περιοχή Πέρα Πλατάνι είναι μια περιοχή ιδιαίτερα επιβαρυμένη κυρίως λόγω της ύπαρξης των λατομείων αδρανών, της έντονης οικιστικής δραστηριότητας αλλά και της γειτνιάσεώς της με το Ναύσταθμο.

Η ένταση της γεωργικής και οικοδομικής δραστηριότητας στα τέλη της δεκαετίας του '90 στην περιοχή, είχε σαν αποτέλεσμα την απόθεση μπαζών αλλά και σημαντικής ποσότητας απορριμμάτων σε μια εκτεταμένη περιοχή εκατέρωθεν του ποταμού Μορώνη οδηγώντας έτσι στην καταστροφή της περιφερειακής ζώνης βλάστησης γύρω από τον ποταμό.

Παρά το γεγονός ότι πρόκειται για ένα παραθαλάσσιο Δήμο με όμορφο γεωφυσικό ανάγλυφο, (κόλπος της Σούδας, νησίδα της Σούδας) ωστόσο, οι διάφορες εγκαταστάσεις έχουν αλλοιώσει κατά πολύ τον προϋπάρχων τοπίο, αποτρέποντας την ανάπτυξη ήπιων δραστηριοτήτων παθητικής αναψυχής (π.χ. απόλαυση τοπίου, φωτογράφιση, παρατήρηση πουλιών και φυτών) στο παράκτιο περιβάλλον. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι παραλίες της περιοχής (παραλία Βλητέ και Καλαμίου-Σκάλα) δεν αποτελούν ιδιαίτερα δημοφιλή προορισμό για τους ντόπιους και τους επισκέπτες. Το γεγονός αυτό βέβαια δεν οφείλεται μόνο στην αισθητική υποβάθμιση του τοπίου αλλά και στην ανησυχία για την πιθανή ρύπανση της θάλασσας από τις διάφορες εγκαταστάσεις και τα φαινόμενα παράνομης διάθεσης υγρών αποβλήτων στην θαλάσσια περιοχή (π.χ. Βλητέ).

Στην υποβάθμιση του τοπίου συντελούν και φαινόμενα που σχετίζονται με την ελλιπή συντήρηση του οδικού δικτύου που οδηγεί στο Δήμο, και συγκεκριμένα σε τμήματα από όπου διέρχεται ο ΒΟΑΚ. Κατά καιρούς καταγράφονται περιπτώσεις

όπου χώροι στάθμευσης, τάφροι, και ερείσματα σε αυτά τα τμήματα συγκεντρώνουν διάφορα απορρίμματα συσκευασίας (άδεια μπουκάλια, κουτιά αλουμινίου, χαρτιά, κ.λπ.) που πιθανότατα προέρχονται από τα διερχόμενα οχήματα και που μπορεί να αποτελούν εστίες ρύπανσης του εδάφους αλλά και να προκαλέσουν το ενδεχόμενο φωτιάς.

1.3.6 Άλλες Τεχνικές Υποδομές – Αστικό Περιβάλλον – Δίκτυα

Οδικό Δίκτυο

Το οδικό δίκτυο του Δ. Σούδας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα για την ποιότητα ζωής των κατοίκων και τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής. Οι κύριοι οδικοί άξονες που εξυπηρετούν τον Δήμο είναι οι εξής:

- Παραλιακή οδός,
- παλαιά εθνική οδός,
- επαρχιακός εθνικός δρόμος Χανίων Ακρωτηρίου (από Σούδα έως Κορακίες είναι επαρχιακός και από Κορακίες έως Αεροδρόμιο είναι εθνικός) ,
- Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης.

Τα σημαντικότερα προβλήματα εμφανίζονται στην Παραλιακή οδό η οποία συνδέει το Λιμένα Σούδας με την Παλιά Εθνική οδό (προς την πόλη Χανίων) και κατ' επέκταση το Β.Ο.Α.Κ. καθώς και με τον Εθνικό Επαρχιακό δρόμο Χανίων Ακρωτηρίου προς το αεροδρόμιο των Χανίων. Η παραλιακή οδός αποτελείται από δυο λωρίδες κυκλοφορίας ανά κατεύθυνση, που όμως στην πορεία μειώνονται σε μια, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο κυκλοφοριακός φόρτος και οι ουρές των οχημάτων.

Το πρόβλημα για τους κατοίκους της περιοχής καθίσταται ιδιαίτερα έντονο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες δεδομένου ότι η οδική σύνδεση με το λιμάνι της Σούδας η οποία διέρχεται εντός του οικισμού και έχει μικρή σχετικά διατομή, δυσκολεύει τη διέλευση μεγάλων οχημάτων και φορτηγών από και προς τον εμπορικό λιμένα. Σημαντικός κυκλοφοριακός φόρτος λόγω της μικρής διατομής των οδών εντοπίζεται επίσης στην περιοχή της Κάτω Σούδας όπου συναντώνται οι οδοί σύνδεσης του Λιμανιού με την πόλη των Χανίων και το αεροδρόμιο. Σε διάρκεια περισσότερο από 2 δεκαετίες, η οδική σύνδεση του Λιμανιού Σούδας με τα Χανιά εξακολουθεί να είναι προβληματική.

Τον Οκτώβριο του 2005 εγκρίθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ η Μελέτη Κυκλοφοριακής Οργάνωσης και Στάθμευσης και η Μελέτη Εφαρμογής του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Χανίων –Σούδας που είχε ως στόχο τη διαμόρφωση προτάσεων άμεσης εφαρμογής με σκοπό την ανακατανομή των κυκλοφοριακών φόρτων, την άνετη και ασφαλή μετακίνηση των πεζών και τη βελτίωση των συνθηκών

στάθμευσης²⁹. Η εν λόγω μελέτη πρότεινε για την περιοχή της Σούδας την μονοδρόμηση πολλών οδών ή τμημάτων αυτών, μεταξύ των οποίων είναι οι οδοί:

- Πλώτ. Μαριδάκη,
- Έλλης,
- Κανάρη,
- Κυδωνίας,
- 25^{ης} Μαρτίου,
- Αγίου Παντελεήμονα.

Η ορθότητα των επικείμενων αλλαγών ήταν αμφιλεγόμενη λόγω του ότι κρίθηκε ότι θα επιφέρουν μεγαλύτερα κυκλοφοριακά προβλήματα στην περιοχή τα σημαντικότερα εκ των οποίων σχετίζονται με το γεγονός ότι:

- α) η μονοδρόμηση της οδού Πλωτ. Μαριδάκη παρεμποδίζει τα δρομολόγια του Αστικού ΚΤΕΛ από Σούδα προς Χανιά μέσω του παλιού οικισμού και
- β) η κίνηση των φορτηγών άνω των 4 τόνων πρέπει πλέον να γίνεται μέσω του παλιού οικισμού της Κάτω Σούδας.

Σε ότι αφορά την παλαιά Εθνική οδό Χανίων- Ρεθύμνου και συγκεκριμένα τη Λεωφόρο Σούδας, κατά καιρούς επισημαίνονται σημαντικά προβλήματα όπως ρηγματώσεις και καθιζήσεις κατά μήκος και κατά πλάτος της οδού με αποτέλεσμα την συγκέντρωση των υδάτων στο κατάστρωμα αυτής. Τα προβλήματα οφείλονται μεν στην παλαιότητα του ασφαλτοτάπητα αλλά επιδεινώθηκαν με την κατασκευή του έργου αποχέτευσης στην περιοχή και τη συχνή διέλευση βαρέων οχημάτων από το συγκεκριμένο οδικό δίκτυο.

Πρόσφατα (Ιούνιος 2008) προκηρύχθηκε το έργο ανακατασκευής και βελτίωσης του υφιστάμενου παλαιού εθνικού δρόμου από τα Χανιά μέχρι το Κολυμβάρι και από τα Χανιά μέχρι τη Σούδα. Ο προϋπολογισμός του έργου, που έχει ενταχθεί στ ΠΕΠ Κρήτης, είναι 3.435.000 ευρώ, και αναμένεται ότι όταν αυτό ολοκληρωθεί θα βελτιωθούν οι συνθήκες κυκλοφορίας των οχημάτων και θα υπάρχει ασφάλεια και άνετη κίνηση στον πλέον επιβαρημένο δρόμο του Ν. Χανίων. Τα σημαντικότερα υποέργα περιλαμβάνουν:

- έργα οδοστρωσίας,
- έργα απορροής ομβρίων υδάτων,

²⁹ Υπ. αρ. ΔΜΕΟ/ε/1039/17/10/2005 απόφαση Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Έργων, ΥΠΕΧΩΔΕ: Έγκριση Β' Φάσης μελέτης.

- τοιχία αντιστήριξης,
- διαπλατύνσεις και εργασίες κατασκευής κρασπεδορείθρων,

Το συνολικό μήκος του δρόμου που θα ασφαλοστρωθεί είναι 29 χιλιόμετρα³⁰

Τα **κυριότερα θέματα** που απασχολούν το δήμο Σούδας την τρέχουσα χρονική περίοδο (Άνοιξη 2008) σε ότι αφορά το οδικό δίκτυο είναι³¹:

- Η κίνηση όλων των οχημάτων, συμπεριλαμβανομένου και των μεγάλων φορτηγών μέσα από το κέντρο της πόλης της Σούδας.
- Η αυξημένη κίνηση των οχημάτων κατά τις βραδινές ώρες, από και προς το λιμάνι λόγω της ταυτόχρονης άφιξης των πλοίων της γραμμής.
- Η μη εφαρμογή της εγκεκριμένης μελέτης που συνδέει τον κόμβο ΒΙΟ.ΠΑ.Χ. με τον κόμβο της Αύρας (ΠΕΟ Χανίων - Ρεθύμνης).
- Η ρύθμιση της κυκλοφορίας στις συμβολές των οδών Μακεδονίας και Έλλης με την ΠΕΟ Χανίων - Ρεθύμνης.
- Η αναγκαιότητα κατασκευής από το Λιμενικό Ταμείο της πύλης εισόδου του επιβατικού λιμένα νότια της προβλήτας ΑΔΡΙΑΣ μεταξύ του πολεοδομικού συγκροτήματος Πάνω Σούδας και του Ναυστάθμου Κρήτης.
- Η αναγκαιότητα κατασκευής ανισόπεδου κόμβου στη συμβολή της Νέας και της Παλαιάς Εθνικής Οδού Χανίων - Ρεθύμνης στον κόμβο της περιοχής Ναυστάθμου Κρήτης.

Πεζοδρόμια

Το μήκος των πεζοδρομίων στο Δήμο Σούδας ανέρχεται συνολικά σε περίπου 30 χιλιόμετρα με μέσο πλάτος 1-1,5μ. Το μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνόλου βρίσκεται κυρίως τις Πολεοδομικές Ενότητες Πάνω και Κάτω Σούδα. Η υφιστάμενη κατάσταση επιβάλλει την ανακατασκευή αρκετών εκ των πεζοδρομίων ενώ σε άλλες περιπτώσεις δρόμοι δεν έχουν ακόμα πεζοδρόμια. Για το λόγο αυτό ο Δήμος Σούδας έχει προωθήσει μεταξύ άλλων, έργα σχετικά με την πλακόστρωση πεζοδρομίων συνολικής επιφάνειας 550μ² στις θέσεις: νότια, βόρεια και δυτικά του Γυμνασίου – Λυκείου και νότια, βόρεια και ανατολικά του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου καθώς και την αποκατάσταση πεζοδρομίων και κρασπέδων σε κεντρικές οδούς (οδό 25^η Μαρτίου³²). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι ο Δήμος Σούδας για τα έτη

³⁰ <http://www.neoskirikas.gr/news/>

³¹ Περιοδική Έκδοση Δήμου Σούδας, «Σούδα: Ο δήμος μας», Άνοιξη 2008.

³² Περιοδική Έκδοση Δήμου Σούδας, Άνοιξη 2008.

2006 και 2007 προέβλεψε έργα συντήρησης πεζοδρομίων συνολικού ύψους 30.000 καθώς και έργα ύψους περίπου 15.000 ευρώ για πλακοστρώσεις (σοκάκια Τσικαλαριών) και κατασκευές νέων πεζοδρομίων (Δ.Δ. Σούδας).

Χώροι Στάθμευσης

Στο Δήμο Σούδας καταγράφεται ένας μόνο οργανωμένος χώρος στάθμευσης, στο Ναυταθλητικό Κέντρο Σούδας, χωρητικότητας 300 θέσεων. Σύμφωνα με το Σχέδιο Πόλεως προβλέπονται συνολικά 1700m² χώρων στάθμευσης ελάχιστοι από τους οποίους έχουν υλοποιηθεί. Τα σημαντικότερα προβλήματα στάθμευσης εντοπίζονται στο χώρο του λιμανιού και στην Κεντρική Πλατεία Σούδας.

Πάρκα – Πλατείες

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το φυσικό περιβάλλον του δήμου είναι ιδιαίτερα επιβαρυνόμενο από τις βιομηχανικές και στρατιωτικές δραστηριότητες στην περιοχή, η σημαντική έλλειψη σε χώρους πρασίνου και αναψυχής υποβιβάζει ακόμα περισσότερο την ποιότητα ζωής των κατοίκων της Σούδας. Συνολικά στο Δήμο προβλέπονται 20 στρέμματα χώρων πρασίνου από τα οποία υπολογίζεται ότι έχουν υλοποιηθεί τα 12. Συγκεκριμένα, στη Σούδα υπάρχει μια μόνο πλατεία, η Πλατεία Σούδας και 4 πάρκα ικανοποιητικών διαστάσεων τα οποία χρήζουν αναβάθμισης, συντήρησης και ει δυνατόν επέκτασης. Πρόκειται για τα πάρκα:

- Αγίου Νεκταρίου στην Κάτω Σούδα,
- Αγίου Νικολάου στην Πάνω Σούδα,
- Καχρή με παιδική χαρά και
- Αγροκηπίου με παιδική χαρά.

Οδικό Μεταφορικό Δίκτυο

Η πόλη της Σούδας και τα Τσικαλαριά συνδέονται με τα Χανιά με τακτικά δρομολόγια των αστικών λεωφορείων του ΚΤΕΛ ενώ ο οικισμός Απτέρων εξυπηρετείται από υπεραστικά λεωφορεία. Συνολικά υλοποιούνται 36 δρομολόγια ανά ημέρα και ο μέσος αριθμός επιβατών ανά δρομολόγιο είναι 35 άτομα.

Τα σημαντικότερα προβλήματα σε ό,τι αφορά το οδικό δίκτυο μέσων μαζικής μεταφοράς σχετίζονται με την παλαιότητα του ασφαλοτάπητα αλλά και με το γεγονός ότι η σύνδεση του Δήμου με την πόλη των Χανίων μέσω της παλαιάς

Εθνικής Οδού είναι ιδιαίτερα προβληματική. Ομοίως, ο κυκλοφοριακός φόρτος της οδού τους καλοκαιρινούς μήνες καθυστερεί σημαντικά τα δρομολόγια, δεδομένου ότι το συγκεκριμένο οδικό δίκτυο εξυπηρετεί τον πληθυσμό που μετακινείται με πλωτά μέσα, τη διακίνηση των προϊόντων σχεδόν στο σύνολό τους και τους εργαζομένους σε χονδρεμπόριο – βιομηχανία- βιοτεχνία και υπηρεσίες. Επιπλέον, συχνά καταγράφονται παράπονα για την παράκαμψη ορισμένων διαδρομών λόγω στενότητας της οδού και άρα δυσκολίας πρόσβασης των λεωφορείων.

Οι γραμμές αστικών λεωφορείων που εξυπηρετούν τον Δήμο Σούδας είναι³³:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝ ΤΟ ΔΗΜΟ ΣΟΥΔΑΣ

α/α	Προορισμός	Αφετηρία	Ώρες	Διακινούμενοι σε κάθε διαδρομή με επιστροφή (μ.ο.)	Διαδρομή
1	Σούδα	Δημοτική Αγορά	06:00 ~22:40 ανά 15min	30	Πλατεία 1866-Κυδωνίας-Αποκορώνου-Ηρακλείου-Λιμάνι Σούδας
2	Τσικαλαριά	Πλ. Κοτζάμπαση	07:15~20:00 6 δρομ/ημ	20	Αποκορώνου-Αλσύλλιο – Τσικαλαριά
3	Θεραπευτήριο Σούδας	Δημοτική Αγορά	09:00~13:00 5 δρομ/ημ	10	Ηγ. Γαβριήλ – Λιβάδια

ΠΗΓΗ: Μελέτη Επέκτασης και Αναθεώρησης ΓΠΣ Χανίων – Σούδας, 1998

Λιμάνι Σούδας

Το λιμάνι της Σούδας χαρακτηρίζεται ως λιμάνι (επιβατικά και εμπορικά) διεθνούς εμβέλειας και μαζί με το λιμάνι του Ηρακλείου αποτελούν τις κύριες πύλες εισόδου στο νησί από τη θάλασσα³⁴. Ο λιμένας της Σούδας εγκλωβισμένος ανατολικά από τις εγκαταστάσεις του Ναυστάθμου Π.Ν. και νοτίως και δυτικά, από τον πολεοδομικό ιστό του Δήμου Σούδας, έχει, χωρικά, εξαιρετικά περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης. Είναι σε μεγάλο βαθμό προστατευμένος από τους κυματισμούς, καθώς βρίσκεται στον μυχό του όρμου της Σούδας ο οποίος είναι

³³ Από τη μελέτη επέκτασης και αναθεώρησης του ΓΠΣ (1998).

³⁴ Εγκεκριμένο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης (ΦΕΚ 1486/2003).

ανοιχτός μόνο προς τα Ανατολικά. Στο λιμάνι Σούδας διακρίνονται 3 βασικές περιοχές: α) η περιοχή Επιβατικού Λιμένα, β) η περιοχή Εμπορικού Λιμένα και γ) η περιοχή Αναψυχής – Αλιείας – Ναυταθλητισμού. Η σημερινή μέγιστη ετήσια χωρητικότητα του υφιστάμενου Λιμενικού Τμήματος Ακτοπλοΐας ανέρχεται σε περίπου 1.700.000 επιβάτες³⁵.

Ο επιβατικός λιμένας

Ο επιβατικός λιμένας είναι εγκατεστημένος στην προβλήτα ΑΔΡΙΑΣ όπου βρίσκονται τα κτίρια Λιμεναρχείου και Τελωνείου. Οι κτιριακές εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν χώρο αναμονής, ισόγειο λιμενικό υπόστεγο, εμβαδού 3.000m², Γραφεία, parking αυτοκινήτων και Συνεργείο.

Ο εμπορικός λιμένας

Ο εμπορικός λιμένας εξυπηρετεί τη διακίνηση δημητριακών και άλλων προϊόντων (άλευρα, ζωοτροφές) των Κυλινδρόμυλων Κρήτης και της Κεντρικής Ένωσης Χανίων ΣΥΝ.Π.Ε. (πρώην ΚΥΔΕΠ), καθώς επίσης και τη διακίνηση Γενικών και Ξηρών Χύδην και επικίνδυνων φορτίων. Περιλαμβάνει υπαίθριους χώρους αποθέσεως εμπορευματοκιβωτίων και αποθέσεως εμπορευμάτων και υπαίθριους ταινιόδρομους μεταφοράς τους. Στο χερσαίο χώρο, εκτός των σιλό της πρώην ΚΥΔΕΠ λειτουργούν δύο ισόγειες λιμενικές αποθήκες Γενικών Φορτίων 787m² η βόρεια και 765m² η νότια (με περιφραγμένο χώρο μεταξύ τους) και το Κτίριο Λιμενεργατών ανατολικά του οποίο προβλέπονταν η δημιουργία Πάρκου 1.300m².

Ο λιμενίσκος Μικρών Σκαφών και ερασιτεχνών αλιέων

Εξυπηρετεί τα επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη ανοικτής θάλασσας και στο τμήμα αυτό βρίσκονται η ΙΧΘΥΟΣΚΑΛΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΑΝΙΩΝ και τα Γραφεία του Συλλόγου Ερασιτεχνών Αλιέων Σούδας «ΝΑΥΤΙΛΟΣ». Συνορεύει από τα δυτικά με τις εγκαταστάσεις του Ναυταθλητικού Κέντρου Σούδας.

Παρά το γεγονός ότι οι δυνατότητες ανάπτυξης του λιμανιού της Σούδας είναι ιδιαίτερα περιορισμένες λόγω αφενός της ύπαρξης των εγκαταστάσεων του Ναυστάθμου του Πολεμικού Ναυτικού στα ανατολικά και αφετέρου του πολεοδομικού ιστού της Σούδας νότια και δυτικά ωστόσο, στη διάρκεια της δεκαετίας 1995-2005 καταγράφηκε ετήσια αύξηση του αριθμού των διακινηθέντων

³⁵ Επικαιροποίηση Προγραμματικού Σχεδίου Λιμένα Σούδας, Ρογκάν & Συνεργάτες ΑΕ, Δεκέμβριος 2007

επιβατών κατά 54-55%³⁶. Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η επιβατική κίνηση του λιμένα Σούδας για τα έτη 2001-2005 από όπου προκύπτει μικρή μείωση στον αριθμό των εξυπηρετούμενων επιβατών μετά το 2004.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΚΙΝΗΣΗ ΕΠΙΒΑΤΩΝ

Λιμάνι/ έτος	Επιβιβασθέντες από λιμάνια Σούδας, Ηρακλείου, Πειραιά (αριθμός επιβατών 2001-2005)				
	2001	2002	2003	2004	2005
Σούδα	169.000	389.000	484.000	520.000	489.000
Ηράκλειο	582.000	745.000	695.000	721.000	745.000
Πειραιάς	3.892.000	4.387.000	4.625.000	5.222.000	5.284.000

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία

Λιμάνι / έτος	Αποβιβασθέντες στα λιμάνια Σούδας, Ηρακλείου, Πειραιά (αριθμός επιβατών 2001-2005)				
	2001	2002	2003	2004	2005
Σούδα	190.000	402.000	517.000	520.000	519.000
Ηράκλειο	589.000	753.000	691.000	721.000	732.000
Πειραιάς	3.845.000	4.251.000	4.625.000	5.222.000	5.049.000

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία

Λιμάνι / έτος	Κατάπλοι πλοίων στα λιμάνια Σούδας, Ηρακλείου, Πειραιά (αριθμός πλοίων 2001-2005)				
	2001	2002	2003	2004	2005
Σούδα	566	957	1.698	1.224	1.154
Ηράκλειο	1.817	1.910	2.020	1.926	2.115
Πειραιάς	23.583	18.764	23.738	28.786	29.079

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία

Ειδικά σε ό,τι αφορά τον Εμπορικό Λιμένα, οι σχετικές προβλέψεις καταδεικνύουν τη σταδιακή μείωση της ροής των εμπορευμάτων λόγω της έλλειψης κατάλληλων λιμενικών υποδομών. Η μελέτη Ρογκάν (2007) προτείνει την επέκταση των λιμενικών υποδομών προς τα δυτικά, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να εξυπηρετηθεί τόσο η διακίνηση εμπορευμάτων, και φορτίων (δημητριακών και αλεύρων, καυσίμων κ.λπ.), όσο και ο ελλιμενισμός των μικρών αλιευτικών

³⁶ Επικαιροποίηση Προγραμματικού Σχεδίου Λιμένα Σούδας, Ρογκάν & Συνεργάτες ΑΕ, Δεκέμβριος 2007

σκαφών και των σκαφών αναφυχής. Προτείνεται δε, η επέκταση του προβλήτα ΑΔΡΙΑ προς τα ανατολικά προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα ταυτόχρονης εξυπηρέτησης δυο κρουαζιερόπλοιων.

Σήμερα, το λιμάνι Σούδας λειτουργεί μόνο μια ακτοπλοϊκή γραμμή, τη γραμμή Σούδα – Πειραιάς που εξυπηρετείται από την Ανώνυμη Ναυτιλιακή Εταιρεία Κρήτης (ΑΝΕΚ) Α.Ε.

Τα **κυριότερα θέματα** που απασχολούν το δήμο Σούδας την τρέχουσα χρονική περίοδο σε ό,τι αφορά το λιμάνι Σούδας είναι³⁷:

- Η μελέτη για την ύπαρξη εκτός των δύο θέσεων για τα δυο επιβατηγά πλοία και άλλων δύο θέσεων ταυτόχρονης προσέγγισης κρουαζιερόπλοιων.
- Η κατασκευή μαρίνας τουριστικών σκαφών στη λιμενολεκάνη που βρίσκεται Βόρεια του σχολικού συγκροτήματος και Νοτίως του Λιμενικού Τμήματος, 450-600 θέσεων, πέντε αστέρων και η σύνδεσή της με το Ναυταθλητικό Κέντρο Σούδας.
- Η μείωση του λιμενικού τμήματος Δ, έτσι ώστε να αυξηθεί ο χώρος της Μαρίνας, εις βάρος των θέσεων για «containers».
- Η εξέταση της δυνατότητας σύνδεσης της μαρίνας και του λιμενικού τμήματος Ζ με το χώρο νότια της ιχθυόσκαλας από όπου η είσοδος- έξοδος των οχημάτων είναι πιο εύκολη.
- Η απώλεια εμβαδού χερσαίου χώρου, για την εξυπηρέτηση των κινήσεων εύφλεκτων και εκρηκτικών υλών.
- Η μεταφορά της πύλης Α ανατολικότερα, στο δυτικό όριο του Ναύσταθμου Κρήτης καθώς δεν είναι δυνατή η είσοδος- έξοδος οχημάτων του Επιβατικού Λιμένα μέσα από την κεντρική πλατεία Σούδας.
- Η δημιουργία δρόμου σύνδεσης του Επιβατικού Λιμένα με την ΝΕΟ Χανίων – Ρεθύμνης και μέσω του περιφερειακού δρόμου όπως προβλέπεται από την τροποποίηση του Σχεδίου Πόλεως της ΠΕ1 (Πάνω Σούδα) που έγινε από το Δήμο σε συνεργασία με το Ναύσταθμο Κρήτης.
- Η προσαρμογή των ταινιόδρομων των Κυλινδρόμυλων και η υπόγεια τοποθέτηση τους προκειμένου να μην εμποδίζεται η κίνηση υψηλών μηχανημάτων.

³⁷ Περιοδική έκδοση Δήμου Σούδας «Σούδα: Ο δήμος μας», Άνοιξη 2008

Αεροδρόμιο

Το Διεθνές Αεροδρόμιο των Χανίων Ι. Δασκαλογιάννης, βρίσκεται στα όρια του Δήμου Ακρωτηρίου, 9χμ. από την πόλη των Χανίων. Χρησιμοποιείται για προγραμματισμένες πτήσεις των Ολυμπιακών Αερογραμμών και της Aegean airlines, αλλά και για πτήσεις από το εξωτερικό, κυρίως εταιρειών charter. Μείζον θέμα σε ό,τι αφορά το αεροδρόμιο είναι η βελτίωση των συγκοινωνιακών συνδέσεων με τη πόλη των Χανίων, τη Σούδα και το Βόρειο Οδικό Άξονα Κρήτης.

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η αεροπορική κίνηση στο αεροδρόμιο Χανίων συγκρινόμενη με αυτή του Ηρακλείου για τα έτη 2004 και 2005. Στο αεροδρόμιο Χανίων, παρατηρείται μικρή μείωση του συνολικού αριθμού αναχωρήσεων – αφίξεων από το ένα έτος στο άλλο, ενώ αντίθετα στο Ηράκλειο καταγράφεται σημαντική αύξηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ	ΠΤΗΣΕΙΣ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ		ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ
	Αναχωρήσεις - Αφίξεις	Επιβιβασθέντες	Αποβιβασθέντες	Φορτωθέντα & Εκφορτωθέντα (τόνοι)
Χανίων 2005	13.060	764.000	749.000	2.434
Ηρακλείου 2005	38.266	2.481.000	2.452.000	2.794
Χανίων 2004	13.073	734.000	712.000	2.204
Ηρακλείου 2004	36.231	2.374.000	2.337.000	1.591

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

Επικοινωνίες

Ο συνολικός αριθμός τηλεφωνικών συνδέσεων σε λειτουργία στο Δήμο Σούδας είναι:

- Συνδέσεις PSTN και ISDN: 2.529
- Συνδέσεις DSL: 533
- Καρτοτηλέφωνα: 15-20

Παράλληλα παρέχονται και λειτουργούν υπηρεσίες μεταφοράς δεδομένων που απευθύνονται σε επιχειρήσεις και συγκεκριμένα λειτουργούν:

- 27 γραμμές DATA,
- 2 γραμμές VPN,
- 2 hellaspack,
- 24 hellascom,
- 54 ευθείες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Κοινοτικό Κατάστημα Τσικαλαριών έχει μετατραπεί σε Τοπικό Κέντρο Πρόσβασης στο Διαδίκτυο και διαθέτει ηλεκτρονικούς υπολογιστές με δυνατότητα δωρεάν πρόσβασης στο ιντερνετ. Το Γραφείο λειτουργεί καθημερινά συγκεκριμένες ώρες της ημέρας.

Στο Δήμο Χανίων και στους όμορους Δήμους Ακρωτηρίου, Ελ. Βενιζέλου και Σούδας εγκαταστάθηκε «Μητροπολιτικό Δίκτυο Οπτικών Ινών», έργο το οποίο υλοποιήθηκε στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας» 2000-2006. Τα μητροπολιτικά ευρυζωνικά δίκτυα οπτικών ινών δίνουν την δυνατότητα πρόσβασης σε δημόσιους φορείς και επιχειρήσεις να έχουν άμεση στο internet και σε υπηρεσίες μεταφοράς δεδομένων.

Σήμερα, στο Δήμο Σούδας ολοκληρώθηκε το έργο της TELLAS και της Ericson για την εγκατάσταση δικτύου οπτικών ινών στο πολεοδομικό συγκρότημα Χανίων – Σούδας. Από το έργο αυτό αναμένεται να επωφεληθεί το σύνολο των κατοίκων του Δήμου δεδομένου ότι πλέον κάθε σπίτι αποκτά πρόσβαση σε ευρυζωνικό δίκτυο και σε υπηρεσίες όπως e-learning, e-government κ.λπ. Σημειώνεται, ότι τα δίκτυα οπτικών ινών υποστηρίζουν ταυτόχρονες εφαρμογές φωνής, πληροφοριών, video, καλωδιακής τηλεόρασης, τηλε-εργασίας και διαδραστικών παιχνιδιών με ιδιαίτερα χαμηλό κόστος.

Ηλεκτροδότηση

Η Κρήτη τροφοδοτείται σήμερα με ηλεκτρική ενέργεια από τρεις θερμικούς Σταθμούς Παραγωγής εγκατεστημένους: στα Χανιά, στη θέση Ξυλοκαμάρα, στο Ηράκλειο, στη θέση Λινοπεράματα και στο Λασιθί, στη θέση Αθερινόλακκος. Ο Σταθμός της Ξυλοκαμάρας χρησιμοποιεί για την ηλεκτροπαραγωγή πετρέλαιο

ντίζελ και η συνολική εγκατεστημένη ισχύς του είναι 321MW³⁸. Η χωρική οργάνωση της παραγωγής ενέργειας σύμφωνα με το Χωροταξικό Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης Κρήτης προβλέπει την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό των Ατμοηλεκτρικών Σταθμών Λινοπεραμάτων – Ξυλοκαμάρας.

Από το εργοστάσιο της ΔΕΗ στην Ξυλοκαμάρα (Δήμος Ελευθέριου Βενιζέλου) ξεκινούν 4 γραμμές διανομής ηλεκτρικού ρεύματος προς την περιοχή Χανιά – Σούδα. Τα φορτία ζήτησης κυμαίνονται μεταξύ 100 και 400MW, ανάλογα με την εποχή και την ώρα, γεγονός που σημαίνει ότι σε περιόδους αιχμής μπορεί να απαιτείται η μεταφορά ενέργειας από τους άλλους σταθμούς της Κρήτης³⁹.

Στο εργοστάσιο της Ξυλοκαμάρας σήμερα υπάρχουν πέντε αεροστρόβιλοι ανοιχτού τύπου. Σύμφωνα με ανακοινώσεις του Υπουργείου Ανάπτυξης, έως το 2012 προβλέπεται η κατασκευή δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου που θα συνδέσει την Κορακιά (σταθμός καύσης φυσικού αερίου) με το Σταθμό της Ξυλοκαμάρας στα Χανιά. Με την ολοκλήρωση του εν λόγω δικτύου τρεις αεριοστρόβιλοι του Σταθμού της Ξυλοκαμάρας συνολικής ισχύος 62 MW προβλέπεται να αποσυρθούν και στην θέση τους να λειτουργούν μονάδες καύσης φυσικού αερίου.

³⁸ http://www.ypan.gr/c_announce/45_4200_cms.htm

³⁹ Αναθεώρηση και επέκταση του ΓΠΣ Χανίων – Σούδας, 1997.

1.4

Κοινωνική Πολιτική, Παιδεία, Πολιτισμός, Αθλητισμός

1.4.1 Πληθυσμιακές Μεταβολές

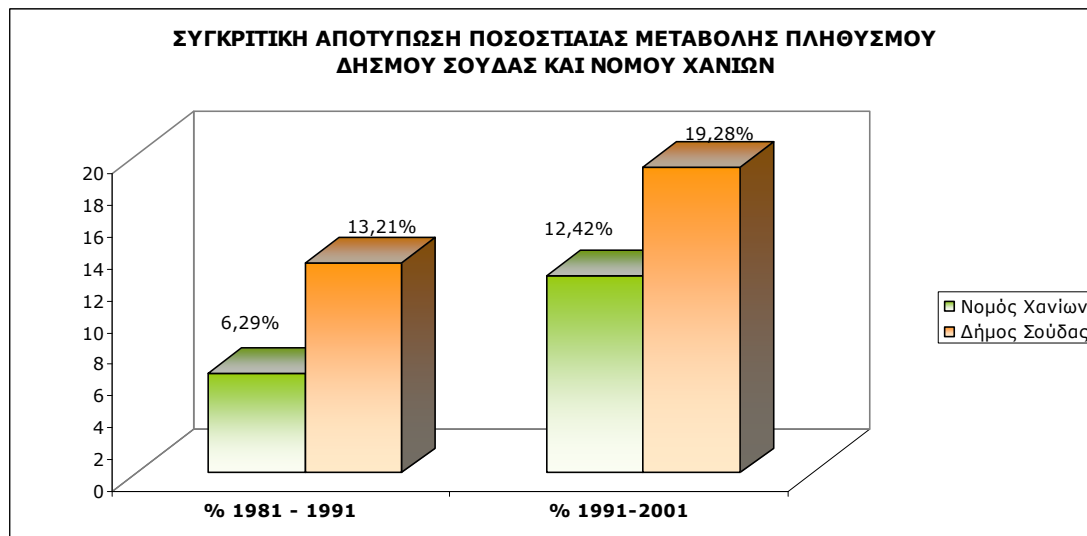
Ο πραγματικός πληθυσμός του Δήμου Σούδας βάσει της τελευταίας απογραφής του 2001 ανέρχεται σε 7.840 κατοίκους και αντιστοιχεί στο 5,22% του πληθυσμού του Νομού Χανίων και μόλις στο 1,06% της Περιφέρειας Κρήτης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ

Δήμος / Δημοτικό Διαμέρισμα	1981	1991	2001	Ποσοστιαία Μεταβολή 1981 - 1991	Ποσοστιαία Μεταβολή 1991-2001
Νομός Χανίων	125.856	133.774	150.387	6,29%	12,42%
Δήμος Σούδας	5.806	6.573	7.840	13,21%	19,28%
Δ.Δ. Καλαμίου	230	246	337	6,96%	36,99%
Άπτερα	143	184	254	28,67%	38,04%
Καλάμι	87	62	83	-28,74%	33,87%
Δ.Δ. Σούδας	5.014	5.531	6.425	10,31%	16,16%
Σούδα	4.986	5.507	6.384	10,45%	15,93%
Πλατάνι	26	24	41	-7,69%	70,83%
Νήσος Σούδα	2	0	0	-100,00%	0,00%
Δ.Δ. Τσικαλαριών	562	796	1.078	41,64%	35,43%
Τσικαλαριά	562	796	1.078	41,64%	35,43%

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή Πραγματικού Πληθυσμού 1981, 1991, 2001

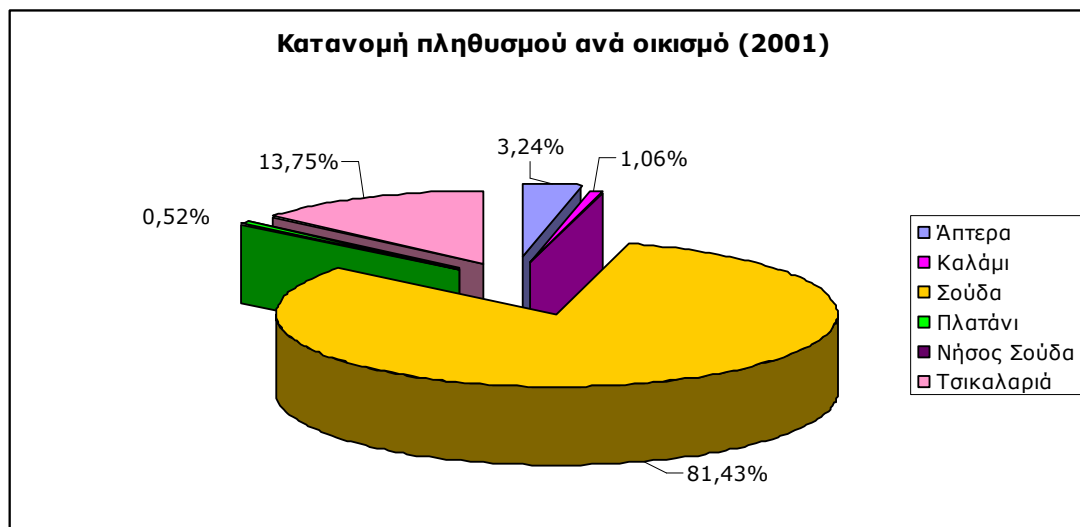
Στο διάστημα της τελευταίας εικοσαετίας (1981-2001) ο πληθυσμός του Δήμου σημειώνει συνεχή ανοδική πορεία με την ποσοστιαία μεταβολή στα διαστήματα 1981-1991 (13,21%) και 1991-2001 (19,28%) να είναι πολύ υψηλότερη από την αντίστοιχη σε επίπεδο Νομού (6,29% και 12,42%).

Συνολικά, τα τελευταία είκοσι χρόνια ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 35,02% γεγονός που αναδεικνύει τη δυνατότητά του να συγκρατεί και να ανανεώνει τον πληθυσμό του, στοιχείο ενδεικτικό της σημαντικής αναπτυξιακής δυναμικής της περιοχής.

Εξετάζοντας την εξέλιξη του πληθυσμού σε επίπεδο Δημοτικού Διαμερίσματος διαπιστώνεται ότι ακολουθούν τη θετική πληθυσμιακή εξέλιξη του Δήμου καθώς σε όλα καταγράφεται αύξηση στο πληθυσμιακό τους μέγεθος. Στο διάστημα 1991-2001 η μεγαλύτερη πληθυσμιακή μεταβολή σημειώθηκε στο Δημοτικό Διαμέρισμα Καλαμίου (36,99%) και ακολούθησε με μικρή απόκλιση, το Δημοτικό Διαμέρισμα Τσικαλαριών (35,43%) ενώ το Δημοτικό Διαμέρισμα Σούδας σημείωσε τη μικρότερη πληθυσμιακή αύξηση μεγέθους 16,16%.

Αναφορικά με την πληθυσμιακή εξέλιξη των οικισμών αναφέρεται ότι από τους έξι (6) οικισμούς, οι τρεις (3) ήτοι Άπτερα, Σούδα και Τσικαλαριά διαγράφουν σταθερή ανοδική πορεία τα τελευταία είκοσι χρόνια ενώ ταυτόχρονα αποτελούν και τους οικισμούς όπου συγκεντρώνεται σχεδόν το σύνολο του πληθυσμού του Δήμου. Οι οικισμοί Καλάμι και Πλατάνι για την ίδια περίοδο, σημείωσαν αυξομείωση ενώ στο νησάκι Σούδα ο πληθυσμός μειώθηκε και πλέον είναι ακατοίκητος.

1.4.2 Σύνθεση Πληθυσμού (φύλο και ηλικία)

Η μελέτη της δομής του πληθυσμού κατά ηλικία είναι ιδιαίτερα χρήσιμη καθώς συμβάλει στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων αναφορικά με τις δημογραφικές προοπτικές. Επίσης βοηθά στην εκτίμηση του επιπέδου της κοινωνικής ανάπτυξης με τη σύνθεση και το μέγεθος του γεροντικού πληθυσμού και παρέχει πληροφορίες για τις προοπτικές της οικονομικής ανάπτυξης και τα αναγκαία μέτρα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, δίδοντας ενδείξεις για το εργατικό δυναμικό, την έκταση και τη σύνθεση της αγοράς εργασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ

Δημοτικό Διαμέρισμα	0-14	15-29	30-44	45-64	65+
Καλαμίου	22,26	14,54	22,55	24,93	15,73
Σούδας	17,17	31,44	25,18	17,84	8,37
Τσικαλαριών	21,34	21,99	24,30	20,32	12,06
Σύνολο Δήμου	17,96	29,41	24,95	18,48	9,20

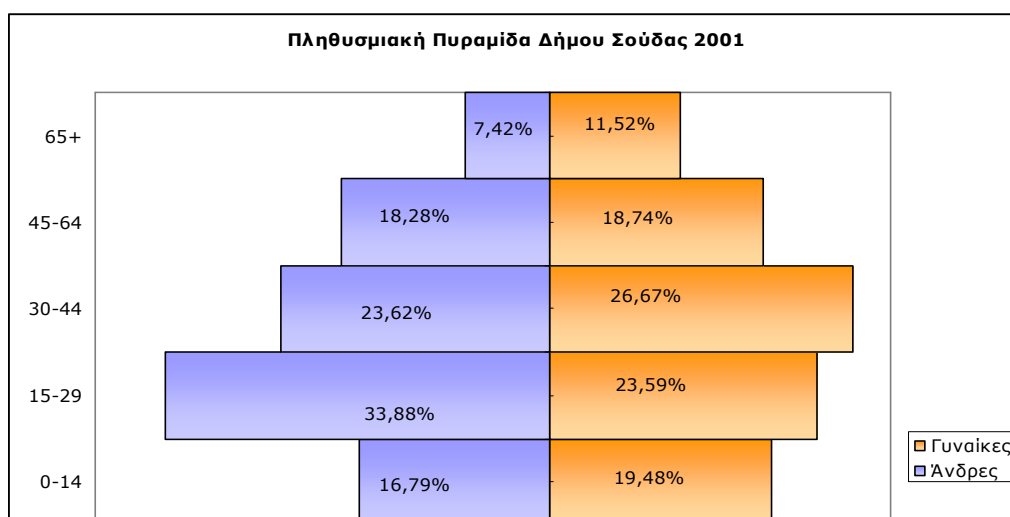
ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001, Επεξεργασία στοιχείων

Από την κατανομή του πληθυσμού κατά ηλικία διαπιστώνεται ότι το δημογραφικό προφίλ του Δήμου είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικό. Πρόκειται για έναν πληθυσμό με υψηλά ποσοστά νεανικού και ώριμου πληθυσμού (17,96% και 72,84% αντίστοιχα)

και χαμηλό ποσοστό ατόμων τρίτης ηλικίας (9,20%) στοιχείο που τεκμηριώνει ότι η περιοχή δεν αντιμετωπίζει δημογραφικό πρόβλημα και δυσκολία ανανέωσης του πληθυσμού. Η συγκεκριμένη δομή του πληθυσμού (υψηλό ποσοστό παραγωγικών ηλικιών) ευνοεί τις όποιες αναπτυξιακές προσπάθειες, δεδομένου ότι τα νεαρά άτομα διαθέτουν δημιουργική αντίληψη και ανταποκρίνονται περισσότερο θετικά σε καινοτομίες και επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και ρίσκα, συγκριτικά με άτομα μεγαλύτερων ηλικιών.

Σε επίπεδο δημοτικών διαμερισμάτων, το υψηλότερο ποσοστό νεανικού πληθυσμού συναντάται στο δημοτικό διαμέρισμα Καλαμίου (22,26%) το οποίο ωστόσο, έχει και το υψηλότερο ποσοστό πληθυσμού ηλικίας άνω των 65 ετών (15,73%).

Η υγιής σύνθεση του πληθυσμού του Δήμου αποτυπώνεται στην πυραμίδα ηλικιών που ακολουθεί από την οποία παρατηρείται ότι η πλειοψηφία του πληθυσμού ανήκει στην ομάδα ηλικιών 15-29 ετών. Συνεπώς η πυραμίδα διακρίνεται από πλατιά βάση η οποία στενεύει όσο προχωράμε προς μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες.

Όσον αφορά στη σύνθεση του πληθυσμού κατά φύλο, σε όλες τις ομάδες ηλικιών υπερτερούν οι γυναίκες με εξαίρεση, στην ομάδα ηλικιών 15-29 ετών όπου το ποσοστό του ανδρικού πληθυσμού υπερτερεί του γυναικείου (33,88% έναντι 19,48%).

Προκειμένου να μελετηθεί πιο αναλυτικά το δημογραφικό προφίλ του Δήμου υπολογίζονται τρεις δημογραφικοί δείκτες ήτοι, Δείκτης Γήρανσης⁴⁰, Δείκτης Νεανικότητας⁴¹ και Δείκτης Εξάρτησης⁴².

Ειδικότερα:

Α. Ο Δείκτης Γήρανσης εκφράζει κατά πόσο το βάρος του πληθυσμού μετατοπίζεται από τη βάση της πληθυσμιακής πυραμίδας προς την κορυφή, πόσο δηλαδή γερασμένος είναι ο πληθυσμός και κατά πόσο μια περιοχή αντιμετωπίζει πρόβλημα ανανέωσης του πληθυσμού της.

Ο δείκτης γήρανσης σε επίπεδο Δήμου είναι χαμηλός, κυμαίνεται στο 10% και αποκλίνει ιδιαίτερα από εκείνον σε επίπεδο Νομού Χανίων (97,69%). Δεν ισχύει ωστόσο το ίδιο και σε επίπεδο Δημοτικών Διαμερισμάτων όπου οι τιμές του συγκεκριμένου δείκτη είναι αρκετά υψηλές ακόμη και επταπλάσιες από εκείνη σε επίπεδο Δήμου. Μεγαλύτερο πρόβλημα γήρανσης αντιμετωπίζει το Δημοτικό Διαμέρισμα Καλαμίου (70,67%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΥ (2001)

Δημοτικό Διαμέρισμα	Δείκτης Νεανικότητας	Δείκτης Γήρανσης	Δείκτης Εξάρτησης
Καλαμίου	22,26%	70,67%	61,24%
Σούδας	17,17%	48,78%	34,30%
Τσιακαλαριών	21,34%	56,52%	50,14%
Δήμος Σούδας	17,96%	9,20%	37,28%
Νομός Χανίων	16,71%	97,69%	49,34%

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001, Επεξεργασία στοιχείων

Β. Ο Δείκτης Νεανικότητας δείχνει το ποσοστό των νέων ατόμων ηλικίας 0-14 ετών, στο συνολικό πληθυσμό. Η τιμή του δείκτη για το σύνολο του Δήμου

⁴⁰ Δ. Γήρανσης: $(\text{πληθυσμός } 65+ / \text{πληθυσμό } 0-14 \text{ ετών}) \times 100$.

⁴¹ Δ. Νεανικότητας: $(\text{πληθυσμός } 0-14 \text{ ετών} / \text{σύνολο πληθυσμού}) \times 100$.

⁴² Δ. Εξάρτησης: $[(\text{πληθυσμός } 0-14 \text{ ετών}) + (\text{πληθυσμός } 65+)] / (\text{πληθυσμό } 15-64 \text{ ετών}) \times 100$.

χαρακτηρίζεται αρκετά ικανοποιητική (17,96%) και μάλιστα είναι υψηλότερη από εκείνη του συνόλου του Νομού Χανίων (16,71%) και της Περιφέρειας Κρήτης (15,18%). Όλα τα Δημοτικά Διαμερίσματα εμφανίζουν ικανοποιητικές τιμές για το συγκεκριμένο δείκτη ενώ η υψηλότερη τιμή συναντάται στο Διαμέρισμα Καλαμίου.

Γ. Ο Δείκτης Εξάρτησης δηλώνει την επιβάρυνση που δέχεται ο ενεργός πληθυσμός (15-64 ετών) από το γεροντικό και το νεανικό πληθυσμό (65+ και 0-14 ετών). Στο σύνολο του Δήμου Σούδας, η τιμή του δείκτη εξάρτησης ανέρχεται στο 37,28%.

1.4.3 Δομές Κοινωνικής Υποστήριξης

A. Υγεία

Οι ανάγκες σε υποδομές υγείας στο Δήμο Σούδας καλύπτονται από τις εξής δομές:

(α) Περιφερειακό Ιατρείο Σούδας: Το Περιφερειακό Ιατρείο μετά από χρόνια αδράνειας, ξεκίνησε την επαναλειτουργία από το Μάιο του τρέχοντος έτους. Πρόκειται για τη μοναδική υποδομή πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας που υπάρχει στα διοικητικά όρια του Δήμου. Το Περιφερειακό Ιατρείο λειτουργεί καθημερινά από 9:00 έως 14:00 και στελεχώνεται από ένα (1) γιατρό επιμελητή και μία (1) νοσηλεύτρια με αρμοδιότητα την αντιμετώπιση απλών περιστατικών ρουτίνας και τη συνταγογράφηση. Στην περιοχή που βρίσκεται το Ιατρείο συγκεντρώνονται οι περισσότερες αθλητικές και σχολικές υποδομές του Δήμου, ενώ στόχος είναι να μετεξελιχθεί σε εφηβειατρικό κέντρο.

(β) Ναυτικό Νοσοκομείο Κρήτης: Στο Ναύσταθμο Χανίων βρίσκεται το Ναυτικό Νοσοκομείο Κρήτης, στο οποίο εξυπηρετούνται στρατιωτικοί των Ενόπλων Δυνάμεων και προσωπικό του Λιμενικού Σταθμού, καθώς και μέλη των οικογενειών τους.

(γ) Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων Χανίων: Στα όρια του Δήμου Σούδας, βρίσκεται το Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων Χανίων, το οποίο όμως στο πλαίσιο της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης έχει πάψει πλέον να λειτουργεί ως νοσηλευτικό ίδρυμα. Σήμερα στο κτιριακό συγκρότημα του Θεραπευτηρίου στεγάζονται διοικητικές και τεχνικές υπηρεσίες, ενώ εξετάζεται η δυνατότητα αλλαγής χρήσεως

και η αξιοποίησή του. Τα επείγοντα και βαριά περιστατικά που χρήζουν νοσηλείας εξυπηρετούνται από το Ψυχιατρικό τμήμα που Γενικού Νοσοκομείου Χανίων, ενώ έχουν δημιουργηθεί δομές (Οικοτροφεία, Ξενώνες και Προστατευόμενα Διαμερίσματα) για τη νοσηλεία των ασθενών παράλληλα με την κοινωνική τους επανένταξη.

Στο Δήμο Σούδας υπάρχει επίσης ιατρείο του ΙΚΑ, παράρτημα του Γενικού Νοσοκομείου Χανίων, στο οποίο απασχολείται ένας γιατρός παθολόγος.

Στα όρια του Δήμου δεν λειτουργούν δευτεροβάθμιες (Κέντρα Υγείας) και τριτοβάθμιες (Νοσοκομεία) δομές υγείας. Για την κάλυψη αναγκών υγείας οι κάτοικοι της Σούδας εξυπηρετούνται από το Γενικό Νοσοκομείο Χανίων «Ο Άγιος Γεώργιος», ενώ για την αντιμετώπιση σοβαρότερων περιστατικών απευθύνονται στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ηρακλείου.

Επίσης στο Δήμο υπάρχει ένας ιδιώτης παθολόγος, ένας ιδιώτης οδοντίατρος και δύο φαρμακεία.

Β. Πρόνοια βρεφικής και παιδικής ηλικίας

Υπό την εποπτεία του Δημοτικού Οργανισμού Πρόνοιας, Πολιτισμού και Αθλητισμού, λειτουργούν στο Δήμο τρεις (3) Δημοτικοί Παιδικοί Σταθμοί, σε καθένα από τους οποίους εξυπηρετούνται περίπου 40-45 παιδιά, ηλικίας 2,5 έως 5 ετών. Επισημαίνεται ότι η αρμοδιότητα των Παιδικών Σταθμών μεταβιβάστηκε από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας στο Δήμο, το 1997 αρχικά για τον Α' και Β' και στη συνέχεια το 2001 για τον Γ'.

Στους Παιδικούς Σταθμούς μέσα από ένα ολοκληρωμένο παιδαγωγικό πρόγραμμα που περιλαμβάνει δραστηριότητες γλωσσικής, ψυχοκινητικής, αισθητικής, θεατρικής, μουσικής, αισθητηριακής και περιβαλλοντικής αγωγής, τα φιλοξενούμενα παιδιά αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους και κοινωνικές δεξιότητες που αποτελούν απαραίτητα εφόδια για την κοινωνικοποίησή τους και τη μετάβαση τους στο περιβάλλον του σχολείου. Εκτός από την υγιεινή και την παροχή φροντίδας στα παιδιά, στόχος του Δήμου, είναι οι παιδικοί σταθμοί να αποτελέσουν κέντρα κοινωνικής πολιτικής και βοήθειας, ευαισθητοποιώντας τους γονείς σε θέματα παιδαγωγικής και ψυχολογίας. Επίσης στους Παιδικούς Σταθμούς

πραγματοποιούνται προγράμματα μαζικού αθλητισμού για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Κάθε Παιδικός Σταθμός στελεχώνεται με εξειδικευμένο προσωπικό (νηπιαγωγό, βρεφονηπιοκόμο, βοηθητικό προσωπικό καθαριότητας, μάγαιρα), ενώ ένας ψυχολόγος παρέχει συμβουλευτική στήριξη και ενημέρωση στους γονείς.

Σε γενικές γραμμές οι Παιδικοί Σταθμοί κρίνονται αρκετά επαρκείς και καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες όχι μόνο των δημοτών της Σούδας, αλλά και κατοίκων γειτονικών περιοχών. Εντούτοις εκτιμάται ότι θα ήταν χρήσιμη η αύξηση του παιδαγωγικού προσωπικού, που θα επέτρεπε την επέκταση του ωραρίου λειτουργίας τους, αλλά και την καλύτερη φροντίδα των παιδιών, δεδομένου ότι σε κάποιες περιπτώσεις το προσωπικό δεν επαρκεί, καθώς ορισμένες ώρες της ημέρας, ένας παιδαγωγός υποχρεούται να μείνει με όλα τα παιδιά.

Ο Α' και Β' Παιδικός Σταθμός στεγάζονται σε κτίρια τα οποία ανακαινίστηκαν το 1997. Ωστόσο το κτίριο του Α' Σταθμού, όντας κτισμένο στο χώρο όπου λειτουργούσαν παλαιότερα αλυκές, εμφανίζει φθορές και απαιτείται εκ νέου η ανέγερση του. Ο Γ' Σταθμός βρίσκεται εντός του Ναυστάθμου και εξυπηρετεί κυρίως παιδιά των αξιωματικών και του πολιτικού προσωπικού.

Στόχος του Δήμου είναι η επέκταση του ωραρίου λειτουργίας των παιδικών σταθμών και τις απογευματινές ώρες.

Επισημαίνεται ότι στο Δήμο δεν λειτουργεί κάποια προνοιακή δομή για τη στήριξη και την εξυπηρέτηση παιδιών με αναπηρίες ή ειδικές ανάγκες. Κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις εξυπηρετούνται από τους υφιστάμενους Παιδικούς Σταθμούς. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των αρμόδιων υπαλλήλων του Δήμου οι περιπτώσεις οικογενειών που έχουν ζητήσει υποστήριξη είναι ελάχιστες. Κρίνοντας όμως από παραδείγματα άλλων πόλεων της Κρήτης, που ενώ η ζήτηση για υποδομές υποστήριξης ατόμων με ειδικές ανάγκες ήταν χαμηλή, όταν η σχετική δομή δημιουργήθηκε η ζήτηση έφτασε στο ζενίθ και με δεδομένο ότι το εν λόγω θέμα θεωρείται ταμπού που σπανίως βγαίνει στην επιφάνεια εκτιμάμε πως η μετατροπή ενός από τους Παιδικούς Σταθμούς σε εξειδικευμένη δομή για τη συγκεκριμένη ομάδα παιδιών είναι αναγκαία.

Στο Δήμο δεν υπάρχουν ιδιωτικοί βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί. Επίσης δεν έχουν δημιουργηθεί αντίστοιχες δομές και Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ γιατί δεν προέκυπτε σχετική ανάγκη. Εντούτοις κατά την καλοκαιρινή περίοδο η Παιδική Εφηβική Βιβλιοθήκη λειτουργεί άτυπα ως Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών.

Γ. Πρόνοια τρίτης ηλικίας

Στα διοικητικά όρια του Δήμου Σούδας λειτουργεί Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ). Στόχος του ΚΑΠΗ, που λειτουργεί με πρωτοβουλία της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι η άρση της απομόνωσης των ηλικιωμένων ατόμων και η αντιμετώπιση τυχόν ψυχολογικών προβλημάτων. Στο ΚΑΠΗ οι ηλικιωμένοι δεν αντιμετωπίζονται ως άτομα που έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο της ζωής τους, αλλά ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας με ιδιαίτερες ανάγκες περίθαλψης και προστασίας. Μέλη του ΚΑΠΗ είναι άτομα άνω των 57 ετών κάτοικοι του Δήμου Σούδας. Οι υπηρεσίες που παρέχονται από το ΚΑΠΗ είναι οι εξής:

- Ιατρική φροντίδα και φαρμακευτική περίθαλψη στο ΚΑΠΗ ή κατ'οίκον.
- Φυσιοθεραπευτική αγωγή στο ΚΑΠΗ ή κατ'οίκον.
- Εργοθεραπεία.
- Κοινωνική εργασία με άτομα ή ομάδες με στόχο την επαναδραστηριοποίηση των ηλικιωμένων ατόμων, αλλά και τη συστηματική υποστήριξη όσων αντιμετωπίζουν ψυχολογικές δυσκολίες και προβλήματα.
- Κοινωνική εργασία με την κοινότητα, μέσα από ένα δίκτυο επικοινωνίας και συνεργασίας με τους τοπικούς παράγοντες της περιοχής και τις υπηρεσίες του Δήμου με σκοπό την ενημέρωση και τη συμμετοχή σε διάφορες δραστηριότητες.
- Οργανωμένη ψυχαγωγία (εκδρομές - συνεστιάσεις κ.λπ.) και επιμόρφωση (διαλέξεις, μελέτη, ομαδική εργασία κ.λπ.).

Το ΚΑΠΗ στεγάζεται σε ενοικιασμένο χώρο έκτασης 150 τ.μ. και λειτουργεί καθημερινά από τις 8:00 έως τις 14:00. Για τις ανάγκες του ΚΑΠΗ απασχολούνται:

- ☒ ένας γιατρός,
- ☒ ένας κοινωνικός λειτουργός,
- ☒ ένας φυσιοθεραπευτής,

- ☒ μία νοσηλεύτρια,
- ☒ ένα άτομο βοηθητικό προσωπικό (μάγειρας).

Οι αμοιβές προσωπικού καλύπτονται από το Δήμο, ο οποίος και επιχορηγεί τη λειτουργία του. Στο ΚΑΠΗ λειτουργεί επίσης αναψυκτήριο – κυλικείο.

Στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ ο Δήμος Σούδας λειτούργησε Μονάδα Κοινωνικής Μέριμνας για την παροχή κατ' οίκον βοήθειας σε ηλικιωμένα άτομα, αλλά και σε άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας. Μετά τη λήξη της χρηματοδότησης, ο Δήμος με δικά του έξοδα συνέχισε την παροχή κατ' οίκον νοσηλείας σε ευπαθείς ομάδες. Σήμερα ο Δήμος απασχολεί με καθεστώς μερικής απασχόλησης μία νοσηλεύτρια, η οποία έχει αναλάβει την κατ' οίκον εξυπηρέτηση και τη νοσηλευτική φροντίδα περίπου ογδόντα (80) ατόμων.

Δ. Λοιπές Δράσεις του Δήμου

Εκτός των παραπάνω δομών, ο Δήμος Σούδας αναπτύσσει δράσεις κοινωνικού χαρακτήρα με αποδέκτες συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού. Ειδικότερα:

- ☒ Συνεργάζεται με το Κέντρο Πρόληψης Εξαρτησιογόνων Ουσιών των Χανίων και υλοποιούν από κοινού πρόγραμμα συμβουλευτικής στο Λύκειο Χανίων, με στόχο τη βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών και την ενίσχυση και αναδόμηση βασικών κοινωνικών θεσμών, όπως η οικογένεια.
- ☒ Υλοποιεί, σε συνεργασία με την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, πρόγραμμα κυκλοφοριακής αγωγής στα δημοτικά σχολεία. Σε αυτό το πλαίσιο εκπαιδευτικοί από το κέντρο παιδικού ατυχήματος απευθυνθήκαν στα παιδιά με σκοπό να τα αφυπνίσουν σχετικά με την κυκλοφοριακή αγωγή και τη σωστή οδική συμπεριφορά. Μελλοντικά προβλέπεται να πραγματοποιηθούν συζητήσεις με τη συμμετοχή ενηλίκων και ειδικών που έχουν ασχοληθεί με το συγκεκριμένο θέμα.
- ☒ Διοργανώνει σεμινάρια συμβουλευτικής (Σχολές Γονέων) με στόχο την ευαισθητοποίηση των γονέων σε θέματα διαπαιδαγώγησης των παιδιών και οικογενειακών σχέσεων. Τα θέματα εισηγούνται διακεκριμένοι επιστήμονες ψυχολόγοι, καθηγητές και παιδοψυχίατροι.
- ☒ Έχει αναλάβει συστηματική δράση για τη στήριξη των ατόμων τρίτης ηλικίας και την παροχή ψυχολογικής – συναισθηματικής υποστήριξης για την αντιμετώπιση ψυχολογικών δυσκολιών και προβλημάτων καθώς επίσης και

συμβουλευτική κοινωνική εργασία τόσο των ιδίων, όσο και του οικογενειακού και κοινωνικού περιγύρου.

1.4.4 Υποδομές Εκπαίδευσης

A. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Στο Δήμο Σούδας λειτουργούν τρία νηπιαγωγεία, από τα οποία τα δύο βρίσκονται στο Δ.Δ. Σούδας και το ένα στο Δ.Δ. Τσικαλαριών, καθένα από τα οποία είναι τριθέσιο και αποτελείται από δύο τμήματα. Στο 1^ο Νηπιαγωγείο Σούδας το τρέχον σχολικό έτος ήταν εγγεγραμμένα 30 παιδιά, στο 2^ο Νηπιαγωγείο Σούδας 39 παιδιά και στο Νηπιαγωγείο Τσικαλαριών 35 παιδιά.

Αντίστοιχα δύο Δημοτικά Σχολεία λειτουργούν στο Δ.Δ. Σούδας και ένα στο Δ.Δ. Τσικαλαριών. Επίσης, παλιότερα λειτουργούσε δημοτικό σχολείο στα Άπτερα, του οποίου έχει ανασταλεί η λειτουργία του.

Στον ακόλουθο πίνακα φαίνεται ο αριθμός των τμημάτων, των εγγεγραμμένων μαθητών και του εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολικού έτους 2007 – 2008.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
1ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΟΥΔΑΣ	12	217	20
2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΟΥΔΑΣ	11	175	24
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΣΙΚΑΛΑΡΙΩΝ	8	131	-

ΠΗΓΗ: Δήμος Σούδας, Μάιος 2008

Το 1^ο Δημοτικό Σχολείο Σούδας λειτουργεί ως ολοήμερο και για το λόγο αυτό απασχολούνται επιπλέον οχτώ (8) εκπαιδευτικοί.

Σε ότι αφορά τον ηλεκτρονικό εξοπλισμό των νηπιαγωγείων και των δημοτικών σχολείων, η κατάσταση αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

	ΑΡΙΘΜΟΣ Η/Υ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ Η/Υ ΣΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
1^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΟΥΔΑΣ	1	-
2^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΟΥΔΑΣ	-	-
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΤΣΙΚΑΛΑΡΙΩΝ	2	1
1^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΟΥΔΑΣ	1	-
1^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΟΥΔΑΣ	1	7
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΣΙΚΑΛΑΡΙΩΝ	1	8

ΠΗΓΗ: Δήμος Σούδας, Μάιος 2008

Β. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στο Δήμο Σούδας λειτουργεί ένα Γυμνάσιο και ένα Λύκειο, ενώ δεν υπάρχει ΤΕΕ. Κατά το σχολικό έτος 2007 – 2008, στο Γυμνάσιο εγγράφηκαν 301 μαθητές, λειτούργησαν 13 τμήματα και απασχολήθηκαν 37 εκπαιδευτικοί. Στην περίπτωση του Λυκείου οι αριθμός των εγγεγραμμένων μαθητών ήταν 217 και των εκπαιδευτικών 27, ενώ λειτούργησαν 11 τμήματα. Επισημαίνεται ότι στο Λύκειο Σούδας λειτούργησαν 3 τάξεις αθλητικής διευκόλυνσης. Κατά τη νέα σχολική περίοδο το Λύκειο θα στεγαστεί σε νέο κτίριο.

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνεται η υφιστάμενη κατάσταση αναφορικά με τον ηλεκτρονικό εξοπλισμό των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

	ΑΡΙΘΜΟΣ Η/Υ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ Η/Υ ΣΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΣΟΥΔΑΣ	3	13
ΛΥΚΕΙΟ ΣΟΥΔΑΣ	3	-

ΠΗΓΗ: Δήμος Σούδας, Μάιος 2008

Γ. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Καμία δομή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν λειτουργεί στο Δήμο Σούδας.

1.4.5 Ειδικές Πληθυσμιακές Ομάδες

Ο Δήμος Σούδας, εμφανίζει διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και ιδιαίτερα κοινωνικά στοιχεία, αντίστοιχα με άλλους αστικούς δήμους, με κυριότερο τη συγκέντρωση ατόμων που ανήκουν σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες, όπως άτομα με αναπηρίες, άτομα με ψυχικές ασθένειες που διαβιούν εκτός ιδρυμάτων, μέλη μονογονεϊκών οικογενειών, χρήστες ή πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών, παλιννοστούντες, πρόσφυγες, μετανάστες κ.λπ.

Παρά τη γενική εικόνα της ύπαρξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων, δεν υπάρχει επίσημη συστηματική καταγραφή των ατόμων αυτών, ούτε σε επίπεδο Δήμου, ούτε σε επίπεδο νομού. Το γεγονός αυτό σχετίζεται άμεσα με τη γενικότερη έλλειψη κοινωνικής πρόνοιας και άσκησης κοινωνικής πολιτικής σε κεντρικό επίπεδο, δεδομένης της απουσίας ενός «κεντρικού φορέα» που θα ασχολείται αποκλειστικά με τη στήριξη για την άρση του αποκλεισμού, κοινωνικού και επαγγελματικού, των ατόμων αυτών.

Επισημαίνεται ότι μέσω του ΚΑΠΗ ο Δήμος καταβάλει συστηματική προσπάθεια στήριξης ατόμων που ανήκουν σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες και ειδικότερα σε άτομα με αναπηρίες, παρέχοντάς τους κυρίως ψυχολογική στήριξη, ενημέρωση σε θέματα συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά, ενώ παρέχει και υλικά αγαθά σε άπορα άτομα. Εντούτοις πρόκειται για «πυροσβεστικές» κινήσεις, οι οποίες δεν επαρκούν για την ουσιαστική και ολοκληρωμένη υποστήριξη των ατόμων αυτών. Επίσης υπογραμμίζεται ότι κοινωνικοί λειτουργοί του ΚΑΠΗ έχουν προσπαθήσει να καταγράψουν τις ειδικές αυτές ομάδες, χωρίς ωστόσο επιτυχία.

Βάσει των παραπάνω κρίνεται σκόπιμο ο Δήμος να προχωρήσει στη συγκέντρωση στοιχείων και στην καταγραφή των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, ούτως ώστε να ακολουθήσει επιτυχημένος σχεδιασμός για την άσκηση ολοκληρωμένης κοινωνικής πολιτικής.

1.4.6 Αθλητικοί Χώροι

Δημοτικό Ναυταθλητικό Κέντρο

Πρόκειται για ένα από τα ελάχιστα ναυταθλητικά κέντρα της χώρας και το μοναδικό της Νότιας Ελλάδας. Οι υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις του το κατατάσσουν σε ένα από τα πιο σημαντικά ναυταθλητικά κέντρα της Μεσογείου.

Η κατασκευή του ολοκληρώθηκε το 1989, ενώ το 2003 έγιναν συντηρήσεις και βελτιώσεις με χρηματοδότησή του από το πρόγραμμα «Ελλάδα 2004» της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού. Στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 το κέντρο είχε ενταχθεί στο δίκτυο προολυμπιακών προπονητήριων και είχε συμπεριληφθεί στον προπονητικό οδηγό.

Οι εγκαταστάσεις του ναυταθλητικού Κέντρου είναι προσαρμοσμένες για διάφορα αθλήματα όπως κωπηλασία, ιστιοπολία, κανόε – καγιάκ, τένις, ποδηλασία, Tae Kwon Do, βόλεϊ.

Το ναυταθλητικό κέντρο αποτελείται από κτιριακές εγκαταστάσεις συνολικής έκτασης 2.300 τμ, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Κλειστό κωπηλατήριο, εμβ. 300 τ.μ.
- Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων.
- Αίθουσα εκγύμνασης - ενδυνάμωσης με βάρη και ηλεκτρονικά όργανα.
- Ειδικά διαμορφωμένους χώρους και όργανα για την προπόνηση των αθλητών κωπηλασίας.
- Χώρους αποδυτηρίων με λουτρά, σάουνες, τουαλέτες αθλητών - κοινού.
- Αίθουσα αεροβικής.
- Ιατρείο – Φυσικοθεραπευτήριο.
- Γραφείο Διοίκησης.
- Ειδικά διαμορφωμένο χώρο σεμιναρίων με σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα.
- Κυλικείο.
- Αίθουσα αναμονής για αθλητές και επισκέπτες.

Σε εξωτερικό χώρο του υπάρχουν τέσσερα γήπεδα τένις – hard courts με χλοοτάπητα και λεμβαρχεία για τη φύλαξη των σκαφών. Επίσης υπάρχουν χώροι

στάθμευσης για 300 οχήματα ιδιωτικής χρήσης καθώς και αύλειοι χώροι και χώροι πρασίνου.

Επισημαίνεται ότι παρά την ύπαρξη κατάλληλα διαμορφωμένου και εξοπλισμένου χώρου για φυσικοθεραπεία, δεν υπάρχει αθλίαντρος ή φυσικοθεραπευτής για την αξιοποίηση του και την εξυπηρέτηση των δημωτών.

Τέσσερα (4) αθλητικά σωματεία χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις του ναυταθλητικού κέντρου.

- Ο Όμιλος Αντισφαίρισης Σούδας (ΟΑΣ) που δραστηριοποιείται και στην ποδηλασία.
- Ο Ναυταθλητικός Αθλητικός Όμιλος Σούδας (ΝΑΟΣ) που δραστηριοποιείται στην κωπηλασία και στο βόλεϊ.
- Ο Ναυτικός Όμιλος Χανίων (ΝΟΧ) που δραστηριοποιείται στο Κανόε – Καγιάκ
- Ο Ιστιοπλοϊκός Όμιλος Χανίων (ΙΟΧ) που δραστηριοποιείται στην ιστιοπλοΐα.

Επίσης το ναυταθλητικό κέντρο χρησιμοποιείται για τις προπονήσεις των μαθητών των τάξεων αθλητικής διευκόλυνσης των Χανίων, αλλά και για προγράμματα μαζικού αθλητισμού με αποδέκτες γυναίκες και άτομα τρίτης ηλικίας.

Σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο του κέντρου στεγάζεται το Δημοτικό Γυμναστήριο που είναι πλήρως εξοπλισμένο με σύγχρονα όργανα, στο οποίο έχουν πρόσβαση οι δημότες.

Κλειστό Γυμναστήριο Σούδας

Σε απόσταση περίπου 100 μ. από το ναυταθλητικό κέντρο, βρίσκεται το κλειστό γυμναστήριο Σούδας, το οποίο δημιουργήθηκε το 2003 με χρηματοδότηση (792.369,77 €) από το πρόγραμμα «ΕΛΛΑΔΑ 2004». Το συγκρότημα του Κλειστού Γυμναστηρίου διαθέτει τρία (3) βασικά τμήματα:

- Αίθουσα αθλοπαιδιών και γυμναστικής: Ενιαίος χώρος με καθαρές διαστάσεις 22,70 X 34,00 μ.
- Συγκρότημα βοηθητικών χώρων: Αποτελείται από χώρους για την εξυπηρέτηση των αθλούμενων, των προπονητών, των διαιτητών κ.λπ., χώρους διοικητικής υποστήριξης, αποθήκη οργάνων και μηχανοστάσιο.

- Κερκίδες οι οποίες έχουν χωρητικότητα 380 θεατών περίπου και τους βοηθητικούς χώρους εισόδων των θεατών, χώρους υγιεινής (W.C.) για το κοινό, μικρό κυλικείο και αποθήκη.

Το κλειστό Γυμναστήριο είναι κατάλληλα διαμορφωμένο για βόλεϊ, μπάσκετ και χαντ-μπολ. Δεδομένης της έλλειψης προσωπικού στην παρούσα φάση προπονήσεις γίνονται μόνο για το βόλεϊ, αν και υπάρχει αίτημα και για μπάσκετ. Το κλειστό γυμναστήριο εξυπηρετεί τις αθλητικές ανάγκες των ομάδων και των σχολείων της περιοχής. Εντούτοις υπάρχει αίτημα για χρήση του και από σωματεία άλλων περιοχών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι σωματεία των Χανίων και της Σούδας ενδιαφέρονται για το άθλημα της ελληνορωμαϊκής πάλης, το οποίο όμως δεν έχει αναπτυχθεί, καθώς εκτιμάται ότι ο αριθμός των χρηστών δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Γήπεδο Ποδοσφαίρου Σούδας

Δίπλα από το κλειστό Γυμναστήριο βρίσκεται το Δημοτικό Γήπεδο Ποδοσφαίρου, το οποίο ανήκει διοικητικά στο ΔΟΠΠΑ (Δημοτικό Οργανισμό Πρόνοιας, Πολιτισμού, Αθλητισμού). Το Γήπεδο διαθέτει χλοοτάπητα και κερκίδες 250 θέσεων. Στους χώρους του αθλούνται τα ποδοσφαιρικά Σωματεία «ΑΡΗΣ ΣΟΥΔΑΣ», «ΠΟΣΕΙΔΩΝ» «ΑΣΠΙΔΑ», καθώς και οι Ακαδημίες τους, ενώ προπονούνται και οι μαθητές των τμημάτων αθλητικής διευκόλυνσης που λειτουργούν στο Λύκειο Σούδας.

1.4.7 Πολιτιστική Υποδομή και Δραστηριότητες

A. Πολιτιστικά Μνημεία

- Αρχαία Απτέρα. Πρόκειται για την πιο σημαντική αρχαία πόλη της Δυτικής Κρήτης, η οποία αναπτύχθηκε από το 1800 π.Χ. έως την πρώτη βυζαντινή περίοδο, οπότε και καταστράφηκε από ισχυρό σεισμό και από τις επιθέσεις των Αράβων. Η ιδανική γεωγραφική θέση της, επέτρεπε τον έλεγχο της εισόδου στον κόλπο της Σούδας και συνέβαλε στην ανάπτυξή της ως ένα ισχυρό εμπορικό και πολιτικό κέντρο. Η πόλη ήκμασε κατά τους πρώιμους ελληνιστικούς χρόνους (τέλος 4ου – 3ο αιώνα π.Χ.) οπότε ισχυροποιήθηκε οικονομικά και πολιτικά και άρχισε να κόβει δικό της νόμισμα. Από τα σωζόμενα αρχαία οικοδομήματα τα πιο εντυπωσιακά είναι τα συγκροτήματα

των ρωμαϊκών δεξαμενών, που μαζί με τα πολυάριθμα πηγάδια και τις στέρνες εξυπηρετούσαν τις ανάγκες της πόλης και τροφοδοτούσαν τις εγκαταστάσεις των δημόσιων και ιδιωτικών λουτρών. Η πόλη διέθετε θέατρο, το οποίο δεν έχει ακόμα αποκαλυφθεί πλήρως. Για την προστασία της είχε κατασκευαστεί τείχος, από το οποίο σήμερα σώζεται τμήμα 4 χιλιομέτρων περίπου. Κατά την περίοδο 1866-69 ανεγέρθηκε από τους Τούρκους κατακτητές το κάστρο με στόχο τη καταστολή της Κρητικής Επανάστασης. Σε κεντρικό σημείο της αρχαίας πόλης ιδρύθηκε η Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, που αναφέρεται ήδη σε Χρονικό του 1181 μ.Χ., η οποία ανήκε στη Μονή Πάτμου και λειτουργούσε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960.

- Σε μικρή απόσταση από τις αρχαιότητες βρίσκονται δύο μοναδικής ιστορικής αξίας φρούρια. Πρόκειται για το «Παλαιόκαστρο» που κτίστηκε από τους Τούρκους με αφορμή την επανάσταση του 1866 και το φρούριο «Ιτζεδίν» που βρίσκεται στη θέση Καλάμι. Το Ιτζεδίν κτίστηκε το 1872, διέθετε στρατώνες, νοσοκομείο και άλλες εγκαταστάσεις, ενώ χρησιμοποιήθηκε μέχρι πρόσφατα ως φυλακή πολιτικών κρατουμένων.
- Στη βορειοανατολική πλευρά του λιμανιού της Σούδας, υπάρχει η ομώνυμη νησίδα με το βενετσιάνικο φρούριο, γνωστό ως «Φορτέτζα», το οποίο κτίστηκε το 1571. Το φρούριο και το νησάκι άργησαν να πέσουν στα χέρια των Τούρκων κατακτητών και λειτούργησαν ως κρησφύγετο των Κρητών επαναστατών. Τελικά καταλήφθηκαν από τους Τούρκους το 1715.

Μουσεία

- Μουσείο Τυπογραφίας Χανιώτικων Νέων. Το Μουσείο Τυπογραφίας βρίσκεται στο Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων. Είναι το μοναδικό μουσείο τυπογραφίας στην Κρήτη. Στη συλλογή του περιλαμβάνονται χειροκίνητα τυπογραφικά πιεστήρια του 19^{ου} αιώνα, αλλά και πιο σύγχρονα, αυτόματα πιεστήρια, διάφορα εργαλεία, πάγκοι εργασίας και τυπογραφικά στοιχεία. Ορισμένα από αυτά τα μηχανήματα λειτουργούν ακόμη και σήμερα εμπλουτίζοντας σημαντικά την επίσκεψη στο Μουσείο.
- Λαογραφικό Μουσείο Αγίου Νεκταρίου. Το Μουσείο, που περιλαμβάνει εκθέματα της τοπικής παράδοσης και λαογραφίας, θα μεταφερθεί σύντομα σε πέτρινο παραδοσιακό κτίσμα που κατασκευάζεται δίπλα στο Κλειστό Γυμναστήριο.

Πολιτιστικές Εκδηλώσεις

- Ναυτική Εβδομάδα. Κάθε δύο χρόνια σε συνεργασία με το Ναύσταθμο διοργανώνεται η Ναυτική Εβδομάδα που περιλαμβάνει πλήθος εκδηλώσεων. Η Ναυτική Εβδομάδα, διοργανώνεται παράλληλα και σε άλλα λιμάνια της χώρας με σκοπό να αναδειχθεί η συμβολή του Πολεμικού, του Λιμενικού Σώματος και του Εμπορικού Ναυτικού στην εθνική άμυνα, στην οικονομική πρόοδο της χώρας και στις καθημερινές κοινωνικές ανάγκες. Πολλές από τις εκδηλώσεις της Ναυτικής Εβδομάδας, πραγματοποιούνται στα μνημεία του Δήμου (Φρούριο Ιντζεδίν, Παλαίκαстро, Νησίδα Σούδας). Για το 2008 προβλέπεται ο εμπλουτισμός των εορταστικών εκδηλώσεων της Ναυτικής Εβδομάδας.
 - (α) Τον κατάπλου και την παραμονή ενός πλοίου του Πολεμικού Ναυτικού, το οποίο θα λειτουργεί μουσειακά για ξενάγηση του κοινού.
 - (β) Τη φωταγώγηση της νησίδας της Σούδας καθ' όλη τη διάρκεια της Ναυτικής Εβδομάδας.
 - (γ) Τη διεξαγωγή ανοικτού καλλιτεχνικού εργαστηρίου στο Ναυταθλητικό κέντρο Σούδας.
- Καλοκαιρινές Εκδηλώσεις. Με πρωτοβουλία του Δήμου κάθε χρόνο κατά την καλοκαιρινή περίοδο, διοργανώνονται πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπως θεατρικές παραστάσεις, μουσικές βραδιές, συναυλίες, χορευτικές παραστάσεις, παραδοσιακά πανηγύρια, κ.α.
- Αποκριάτικες Εκδηλώσεις. Κατά το τελευταίο τριήμερο της Αποκριάς, διοργανώνονται διάφορες εκδηλώσεις με τη συμμετοχή των κατοίκων, όπως εργαστήρι κατασκευής χαρταετού και μάσκας, παιδικό πάρτι, αφηγήσεις εθίμων της Αποκριάς, Τσίκνισματα την Τσικνοπέμπτη, παρέλαση ομάδων μεταμφιεσμένων, ενώ η Καθαρή Δευτέρα γιορτάζεται στα Φρούριο Κούλες στα Άπτερα.
- Χριστουγεννιάτικες Εκδηλώσεις. Στο πλαίσιο των Χριστουγεννιάτικών εκδηλώσεων περιλαμβάνονται διάφορα πολιτιστικά δρώμενα, όπως αναβίωση εθίμων, κατασκευές χριστουγεννιάτικων ειδών, θεατρικές και μουσικές παραστάσεις.

Πολιτιστικοί Σύλλογοι

Στα όρια του Δήμου Σούδας δραστηριοποιούνται οι ακόλουθοι πολιτιστικοί σύλλογοι:

- Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Σούδας.
- Πολιτιστικός, Μορφωτικός και Εξωραϊστικός Σύλλογος Καλαμίου "Τα Άπτερα".
- Πολιτιστικός Σύλλογος τα ΤΣΙΚΑΛΛΑΡΙΑ.
- Παραδοσιακός χορευτικός σύλλογος ο Γκίγκιλος.

Λοιπές Υποδομές – Δραστηριότητες

- Παιδική Εφηβική Βιβλιοθήκη. Ο Δήμος Σούδας λειτουργεί από το 1999 δανειστική παιδική βιβλιοθήκη. Η βιβλιοθήκη απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 5 έως 18 ετών και διαθέτει περίπου 3000 βιβλία ποικίλης θεματικής, σχολικά βοηθήματα και εγκυκλοπαίδειες. Μεταξύ των συγγραμμάτων υπάρχουν και βιβλία για ενήλικες από διάφορες δωρεές, καθώς και πολλά επιτραπέζια παιχνίδια τα οποία εμπλουτίζονται συνεχώς
- Η βιβλιοθήκη έχει αναπτύξει μόνιμη συνεργασία με όλα τα σχολεία του Δήμου διοργανώνοντας από κοινού διάφορες εκδηλώσεις. Κατά την περίοδο των σχολικών διακοπών, η Βιβλιοθήκη λειτουργεί ως ΚΔΑΠ προσφέροντας στα παιδιά δυνατότητες δημιουργικής απασχόλησης (σκάκι, ζωγραφική, πηλοπλαστική, κατασκευές, κ.λπ.), ενώ υπάρχει αίτημα για θεατρικό παιχνίδι το οποίο όμως δεν μπορεί να ικανοποιηθεί λόγω έλλειψης χώρου. Επίσης με πρωτοβουλία της Βιβλιοθήκης διοργανώνεται πολύ επιτυχημένος διαγωνισμός παιδικού παραμυθιού με τη συμμετοχή παιδιών από τους Νομούς Χανίων και Ρεθύμνου.
- Η Βιβλιοθήκη στεγάζεται σε νοικιασμένο χώρο έκτασης 100 τ.μ. που όμως δεν κρίνεται κατάλληλος καθώς βρίσκεται σε όροφο. Για την ασφάλεια των παιδιών, αλλά και για την καλύτερη λειτουργία της Βιβλιοθήκης κρίνεται απαραίτητη η μετεγκατάστασή της σε κατάλληλα διαμορφωμένο κτίριο.
- Δημοτική Χορωδία. Στη Σούδα λειτουργεί Δημοτική χορωδία, η οποία δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Μουσικής Σχολής Σούδας (ιδιωτική μουσική σχολή της περιοχής). Η Δημοτική Χορωδία στοχεύει στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των δημοτών και στην ανάδειξη της τέχνης μέσα από τη μουσική. Στο πλαίσιο της Δημοτικής Χορωδίας πραγματοποιούνται μαθήματα ενώ τα μέλη της συμμετέχουν ενεργά στις πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνει ο Δήμος.
- Καλλιτεχνικό Χωριό ΒΕΡΕΚΥΝΘΟΣ. Στο Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων στη Σούδα, βρίσκεται το καλλιτεχνικό χωριό Βερέκυνθος. Στόχος του καλλιτεχνικού

χωριού είναι η ανάδειξη παραδοσιακών τεχνών που αναπτύχθηκαν στην περιοχή ήδη από την αρχαιότητα. Το καλλιτεχνικό χωριό αποτελείται από εργαστήρια κεραμικής, γλυπτικής, αργυροχρυσοχοΐας, υαλουργίας, κατασκευής δερμάτινων ειδών και υφαντών, καθώς και εργαστήρια επεξεργασίας ημιπολύτιμων λίθων.

- Πολύκεντρο. Στην κεντρική πλατεία της Σούδας (πλησίον του Δημαρχείου), προβλέπεται να ξεκινήσει άμεσα η κατασκευή Πολύκεντρου για τη στέγαση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου.

1.5 Τοπική Οικονομία και Απασχόληση

1.5.1 Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός

ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΕΞΕΛΙΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (ΟΕΠ) 1991-2001

Δημοτικό Διαμέρισμα	ΟΕΠ 1991	ΟΕΠ ως % του συνολικού πληθυσμού	ΟΕΠ 2001	ΟΕΠ ως % του συνολικού πληθυσμού
Καλαμίου	67	27,24%	112	33,24%
Σούδας	1.948	35,22%	2.604	40,53%
Τσικαλαριών	254	31,91%	429	39,80%
Δήμος Σούδας	2.269	34,52%	3145	40,12%

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή 1991, 2001

Ως οικονομικά ενεργός πληθυσμός νοείται το άθροισμα των απασχολούμενων και των ανέργων. Ως ποσοστό στο σύνολο του πληθυσμού, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του Δήμου εξελίχθηκε ανοδικά από 34,52% το 1991, σε 40,12% το 2001, γεγονός που υπογραμμίζει την ενίσχυση του εργατικού δυναμικού. Η ίδια τάση καταγράφεται και σε επίπεδο Δημοτικού Διαμερίσματος.

1.5.2 Εργαζόμενοι, Άνεργοι

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ το μέγεθος της απασχόλησης εξελίσσεται θετικά στο πέρασμα των χρόνων τόσο σε επίπεδο Δήμου, όσο και σε επίπεδο Δημοτικών Διαμερισμάτων. Συγκεκριμένα στη δεκαετία 1991 – 2001 οι απασχολούμενοι στο Δήμο Σούδας αυξήθηκαν κατά 29,28%. Σημειώνεται ότι οι ποσοστιαίες μεταβολές στα Δημοτικά Διαμερίσματα Καλαμίου και Τσικαλαριών είναι πολύ μεγαλύτερες από εκείνες στο σύνολο του Δήμου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ 1991-2001

Δημοτικό Διαμέρισμα	Απασχολούμενοι 1991	Απασχολούμενοι 2001	Μεταβολή 1991 - 2001
Καλαμίου	61	90	47,54%
Σούδας	1.856	2.307	24,30%
Τσικαλαριών	235	385	63,83%
Δήμος Σούδας	2.152	2.782	29,28%

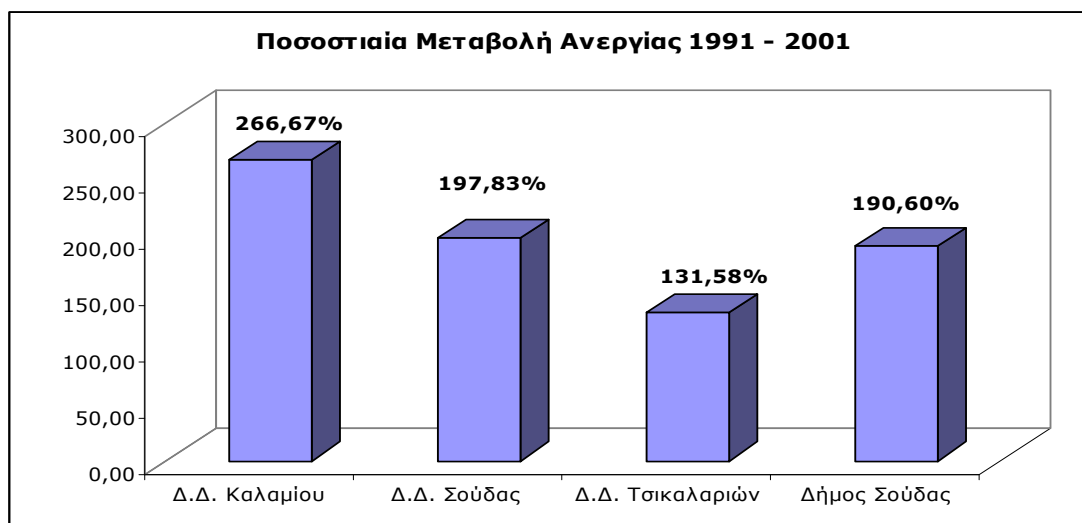
ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή 1991, 2001

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ 1991-2001

Δημοτικό Διαμέρισμα	Άνεργοι 1991	Άνεργοι 2001	Μεταβολή 1991 - 2001
Καλαμίου	6	22	266,67%
Σούδας	92	274	197,83%
Τσικαλαριών	19	44	131,58%
Δήμος Σούδας	117	340	190,60%

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή 1991, 2001

Το πρόβλημα της ανεργίας εντείνεται διαχρονικά καθώς ενώ το 1991 ο αριθμός των ανέργων ήταν 117 άτομα στο σύνολο του Δήμου, το 2001 έφθασε τα 340 άτομα. Οι άνεργοι δηλαδή μέσα σε μια δεκαετία σχεδόν τριπλασιάστηκαν. Σε επίπεδο Δημοτικού Διαμερίσματος η μεγαλύτερη αύξηση ανέργων σημειώθηκε στο Δημοτικό Διαμέρισμα Καλαμίου (266,67%).

1.5.3 Μεταβολές και Σύνθεση Ανεργίας

1.5.3.1 Εξέλιξη Δείκτη Ανεργίας 1991 – 2001

Τα ποσοστά ανεργίας στο Δήμο είναι ιδιαίτερα υψηλά και παρουσιάζουν σημαντική αύξηση σε σχέση με το 1991, καθώς ο δείκτης ανεργίας από 5,16% έφτασε στο 10,81% το 2001, προσεγγίζοντας τον μέσο όρο της Περιφέρειας (10,7%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΕΙΚΤΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Δημοτικό Διαμέρισμα	Δείκτης ανεργίας 1991	Δείκτης ανεργίας 2001
Καλαμίου	8,96%	19,64%
Σούδας	4,72%	10,52%
Τσικαλαριών	7,48%	10,26%
Δήμος Σούδας	5,16%	10,81%

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001, επεξεργασία στοιχείων

Ο δείκτης ανεργίας αυξήθηκε σε όλα τα Δημοτικά Διαμερίσματα. Η υψηλότερη τιμή σημειώνεται στο Δημοτικό Διαμέρισμα Καλαμίου (19,64%) και η οποία αποκλίνει σημαντικά εκείνης του Δήμου (10,81%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ

Δημοτικό Διαμέρισμα	10-19 ετών	20-24 ετών	25-29 ετών	30-44 ετών	45-64 ετών	65+ ετών
Καλαμίου	4,55%	4,55%	18,18%	54,55%	18,18%	0,00
Σούδας	19,53%	26,94%	10,44%	28,28%	14,81%	0,00
Τσικαλαριών	11,36%	25,00%	11,36%	31,82%	20,45%	0,00
Δήμος Σούδας	17,63%	25,34%	11,02%	30,30%	15,70%	0,00

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001, επεξεργασία στοιχείων

Αναλύοντας την ανεργία κατά ομάδες ηλικιών διαπιστώνεται ότι στο σύνολο του Δήμου τα άτομα ηλικίας 30 - 44 ετών καθώς και 20 -24 ετών είναι εκείνα που πλήττονται περισσότερο από το πρόβλημα της ανεργίας και αντιμετωπίζουν αυξημένες δυσκολίες στην ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Το μικρότερο ποσοστό ανέργων συναντάται στην ηλικιακή ομάδα 25-29 ετών.

1.5.3.2 Ανεργία κατά φύλο

Από την κατά φύλο ανάλυση της ανεργίας διαπιστώνεται ότι στο Δήμο Σούδας η ανεργία πλήττει περισσότερο τους άνδρες. Το 2001 το ποσοστό των άνεργων ανδρών ήταν 51,52% ενώ των γυναικών 48,48%. Μόνο στο Δημοτικό Διαμέρισμα Τσικαλαριών το ποσοστό ανεργίας είναι μεγαλύτερο για τις γυναίκες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΕΡΓΩΝ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ (2001)

Δημοτικό Διαμέρισμα	Άνδρες	Γυναίκες
Καλαμίου	59,09%	40,91%
Σούδας	51,52%	48,48%
Τσικαλαριών	47,73%	52,27%
Δήμος Σούδας	51,52%	48,48%

ΠΗΓΗ:Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001, επεξεργασία στοιχείων

1.5.4 Παραγωγικοί Τομείς

Κλάδοι δραστηριοποίησης επιχειρήσεων Σούδας

Οι οικονομικές δραστηριότητες του Δήμου Σούδας συγκεντρώνονται κυρίως στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα, ενώ περιορίζεται σημαντικά η ενασχόληση με τον πρωτογενή τομέα στον οποίο κυρίαρχη είναι η δραστηριότητα της αλιείας.

Πρωτογενής τομέας

Στον πρωτογενή τομέα δραστηριοποιούνται συνολικά 17 επιχειρήσεις (ποσοστό 4,30% επί του συνόλου του Δήμου Σούδας) εκ των οποίων ο μεγαλύτερος αριθμός ασχολείται με την αλιεία-ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς με αυτά δραστηριότητες. Συγκεκριμένα 14 επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται με την αλιεία και ιχθυοκαλλιέργεια και μόλις 3 με την γεωργία και κτηνοτροφία.

Στην ενδυνάμωση του κλάδου αλιείας του Δήμου Σούδας βοήθησε σημαντικά η ίδρυση και λειτουργία της ιχθυόσκαλας Χανίων στη Σούδα. Από τις αρχές του 1998 που λειτούργησε η Ιχθυόσκαλα Χανίων στο λιμάνι της Σούδας τα αποτελέσματα είναι θετικά τόσο για τα μεγάλα αλιευτικά σκάφη όσο και για τη διακίνηση των νωπών ψαριών γενικότερα, η οποία πλέον πραγματοποιείται σε συγκεκριμένο

χώρο και όχι έξω από την αγορά ή σε οποιοδήποτε άλλο μέρος της πόλης. Η Ιχθυόσκαλα Σούδας είναι οργανωμένη υπηρεσία που υπάγεται στο Υπουργείο Γεωργίας. Λειτουργεί σε ένα σύνολο κτιριακών εγκαταστάσεων με σύγχρονο εξοπλισμό, που εξυπηρετεί πλήρως τη χονδρική πώληση των αλιευτικών προϊόντων.

Μεταποίηση

Στον δευτερογενή τομέα δραστηριοποιούνται συνολικά 120 επιχειρήσεις (ποσοστό 30,38% επί του συνόλου δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων του Δήμου Σούδας) εκ των οποίων ο μεγαλύτερος αριθμός ασχολείται με τις κατασκευές. Συνολικά 51 επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον κλάδο των κατασκευών οι οποίες αποτελούν το 12,91% του συνόλου των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο Δήμο Σούδας και το 42,50% των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Ακολουθούν ο κλάδος βιομηχανίας τροφίμων και ποτών με συνολικά 21 δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις και ο κλάδος κατασκευής προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά με 13 επιχειρήσεις.

Αρκετές από τις μεταποιητικές επιχειρήσεις του Δήμου Σούδας είναι εγκατεστημένες στο Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων το οποίο κατασκευάστηκε το 1993, επτά χιλιόμετρα ανατολικά της πόλης των Χανίων, στο δημοτικό διαμέρισμα Τσικαλαριών του Δήμου Σούδας. Αποτελείται από 87 κτίρια για μικρές και μεσαίες βιοτεχνικές επιχειρήσεις σε μία περιοχή 112.000 τετραγωνικών μέτρων.

Τα κτίρια αυτά βρίσκονται σε ένα συγκρότημα το οποίο παρέχει όλη την αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή για τις επιχειρήσεις που στεγάζονται ή πρόκειται να στεγαστούν στο χώρο αυτό. Εξήντα περίπου επιχειρήσεις έχουν ήδη εγκατασταθεί στο πάρκο και περίπου άλλες τόσες προετοιμάζουν την εγκατάστασή τους.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα δραστηριοποιούνται 255 επιχειρήσεις εκ των οποίων ο μεγαλύτερος αριθμός ασχολείται με το λιανικό και χονδρικό εμπόριο γενικώς (64 και 48 επιχειρήσεις αντίστοιχα), το εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών (38 επιχειρήσεις) καθώς και με τον κλάδο εστιατορίων – ξενοδοχείων (51 επιχειρήσεις). Το 64,56% των επιχειρήσεων του Δήμου Σούδας εντάσσεται στον τριτογενή τομέα οικονομικής δραστηριότητας αυτόν της παροχής υπηρεσιών.

Τουριστικές επιχειρήσεις τριτογενούς τομέα

Στον τουριστικό τομέα δραστηριοποιούνται στο Δήμο Σούδας πλήθος μικρών επιχειρήσεων παροχής ξενοδοχειακών υπηρεσιών. Σύμφωνα με στοιχεία της Περιφερειακής Υπηρεσίας Τουρισμού Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης στο Δήμο Σούδας δραστηριοποιούνται 2 ξενοδοχεία κατηγορίας 1 αστέρα και 1 ξενοδοχείο τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων. Δραστηριοποιούνται επίσης 23 μικρές επιχειρήσεις ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων και ενοικιαζόμενων δωματίων. Αναλυτικά οι δυναμικότητες του Δήμου Σούδας σε κλίνες περιγράφονται στον ακόλουθο πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 20: ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΚΛΙΝΕΣ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ 1*	2	2	41
ΤΥΠΟΥ ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ	1	1	49
ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ
ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ	23	22	44
ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ		71 (46 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ)	149
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΚΛΙΝΕΣ			283

ΠΗΓΗ: Π.Υ.Τ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2005

Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφεται αναλυτικά ο αριθμός των επιχειρήσεων ανά τομέα και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ και συγκεκριμένα του μητρώου επιχειρήσεων του 2003. Έχει γίνει δε επεξεργασία των στοιχείων της ΕΣΥΕ ώστε να προκύψει επί τοις εκατό η συμμετοχή των τομέων και των κλάδων στο σύνολο της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	% ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ
	ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΚΛΑΔΟΣ	3	0,76%
0	Άγνωστος Κλάδος	3	0,76%

	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	17	4,30%
01	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	3	0,76%
05	Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	14	3,54%
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	120	30,38%
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	21	5,32%
19	Κατεργασία και δέψη δέρματος· κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελλοποιίας, ειδών σαγματοποιίας και υποδημάτων	6	1,52%
20	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από τα έπιπλα· κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	4	1,01%
26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	13	3,29%
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	11	2,78%
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού μ.α.κ.	5	1,27%
31	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών μ.α.κ.	3	0,76%
36	Κατασκευή επίπλων· λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.	6	1,52%
45	Κατασκευές	51	12,91%
	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	255	64,56%
50	Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών·	38	9,62%
51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών	46	11,65%
52	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών· επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	64	16,20%
55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	51	12,91%
60	Χερσαίες μεταφορές. Μεταφορές μέσω αγωγών	5	1,27%
61	Υδάτινες μεταφορές	5	1,27%
63	Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες· δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων	9	2,28%
71	Εκμίσθωση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή· εκμίσθωση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	3	0,76%
72	Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες	3	0,76%
74	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	19	4,81%
92	Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	8	2,03%
93	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	4	1,01%
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΔΑΣ		395	100%

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, 2003

Κατανομή επιχειρήσεων Δήμου σύμφωνα με το τζίρο που πραγματοποιούν

Σύμφωνα με στοιχεία που αντλήθηκαν από την ΕΣΥΕ (ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ 2002) όσον αφορά τους τζίρους που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις του Δήμου Σούδας προκύπτουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- Σε σύνολο 392 επιχειρήσεων το 69,13% (271 επιχειρήσεις) πραγματοποιούν τζίρους έως 150 χιλιάδες ευρώ.
- 21 επιχειρήσεις επί του συνόλου πραγματοποιούν τζίρους από 150 έως 300 χιλιάδες ευρώ. Το ποσοστό αυτής της κατηγορίας επιχειρήσεων ανέρχεται σε 5,35%.
- 13 επιχειρήσεις πραγματοποιούν τζίρους από 300 έως 500 χιλιάδες ευρώ.
- 14 επιχειρήσεις πραγματοποιούν τζίρους από 500 χιλιάδες έως 1,5 εκατομμύριο ευρώ.

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο Δήμο Σούδας είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγει και η κατάταξη των επιχειρήσεων σύμφωνα με το απασχολούμενο προσωπικό που ακολουθεί.

Κατανομή επιχειρήσεων Δήμου σύμφωνα με την απασχόληση και τη νομική μορφή

Σύμφωνα με στοιχεία που αντλήθηκαν από την ΕΣΥΕ (ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ 2002) προκύπτει ο ακόλουθος πίνακας των επιχειρήσεων του Δήμου Σούδας στον οποίο έχει γίνει κατάταξη των επιχειρήσεων σύμφωνα με το απασχολούμενο ανθρώπινο δυναμικό και τη νομική μορφή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 22: ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

			ΤΑΞΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ		
ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ.	0-4	5-9	10-19	ΑΤΟΜ	ΟΕ	ΑΕ
0	Άγνωστος Κλάδος	4	4			4		
01	Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	3	3					
05	Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	13	13			11		
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	19	13			9		6

			ΤΑΞΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ		
ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ.	0-4	5-9	10-19	ΑΤΟΜ	ΟΕ	ΑΕ
17	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	1						
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης· κατεργασία και βαφή γουναρικών	2						
19	Κατεργασία και δέψη δέρματος· κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών), τσαντών, ειδών σελλοποιίας, ειδών σαγματοποιίας και υποδημάτων	5	4					
20	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	4	4					
21	Παραγωγή χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί	1						
24	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	1						
25	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	1						
26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	15	14			13		
27	Παραγωγή βασικών μετάλλων	1						
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	9	8			8		
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού μ.α.κ.	4	4			4		
31	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών μ.α.κ.	3						
35	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	1						
36	Κατασκευή επίπλων· λοιπές βιομηχανίες μ.α.κ.	6	6			5		
37	Ανακύκλωση	1						
45	Κατασκευές	49	48			45		
50	Εμπόριο, συντήρηση και επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών·	35	31			23	5	4
51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών	46	31	8	4	31	6	6
52	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	62	59			57	4	
55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	44	42			37	5	
60	Χερσαίες μεταφορές. Μεταφορές μέσω αγωγών	4	4			4		

			ΤΑΞΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ			ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ		
ΣΤΑΚΟΔ 03	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ.	0-4	5-9	10-19	ΑΤΟΜ	ΟΕ	ΑΕ
61	Υδάτινες μεταφορές	4	4					
63	Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες· δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων	9	8			7		
64	Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες	3						
67	Δραστηριότητες συναφείς με τις δραστηριότητες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών	3						
70	Δραστηριότητες σχετικές με ακίνητη περιουσία	1						
71	Εκμίσθωση μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή· εκμίσθωση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	2						
72	Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες	3						
73	Έρευνα και ανάπτυξη	1						
74	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	16	15			15		
75	Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	1						
80	Εκπαίδευση	1						
90	Διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων· υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες	1						
91	Δραστηριότητες οργανώσεων με μέλη μ.α.κ.	1						
92	Ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	7	6			5		
93	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	5	5			5		
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΔΑΣ		392	323	8	4	283	20	16

ΠΗΓΗ: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, 2003

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 20 το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων απασχολεί από μηδέν έως τέσσερα άτομα προσωπικό. Μάλιστα, σε σύνολο 392 επιχειρήσεων οι 323 (ποσοστό 82,39%) διατηρεί αυτήν την τάξη απασχόλησης. Κυρίως πρόκειται για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις πολλές εκ των οποίων είναι οικογενειακού χαρακτήρα. Μόλις τέσσερις από τις επιχειρήσεις του Δήμου απασχολούν προσωπικό μεταξύ 10 και 19 ατόμων.

Όσον αφορά τη νομική μορφή των επιχειρήσεων του Δήμου πρόκειται κυρίως για ατομικές επιχειρήσεις. Μόλις 20 επιχειρήσεις είναι ομόρρυθμης νομικής μορφής και 16 ανώνυμης. Οι περισσότερες επιχειρήσεις ανώνυμης και ομόρρυθμης μορφής εντάσσονται στον κλάδο των υπηρεσιών και συγκεκριμένα σε αυτούς του χονδρικού εμπορίου και της συντήρησης και επισκευής αυτοκινήτων και μοτοσικλετών.

Συμπερασματικά και όπως προκύπτει από την παραπάνω ανάλυση:

- Το ποσοστό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα και συγκεκριμένα στους κλάδους γεωργίας και κτηνοτροφίας είναι ιδιαίτερα χαμηλό.
- Η ίδρυση της Ιχθυόσκαλας Χανίων στη Σούδα βοήθησε στην ενδυνάμωση του κλάδου της Αλιείας.
- Στον δευτερογενή τομέα (μεταποίηση) δραστηριοποιούνται το 30,38% των επιχειρήσεων του Δήμου Σούδας με πρωτοπόρους τους κλάδους των κατασκευών και της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών.
- Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων δραστηριοποιείται στον τριτογενή τομέα και κυρίως στον κλάδο του εμπορίου.
- Η συνεισφορά του τουριστικού κλάδου είναι ιδιαίτερα μικρή τόσο σε επίπεδο δυναμικότητας των μονάδων όσο και σε επίπεδο διανυκτερεύσεων που πραγματοποιούνται στο Δήμο.
- Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων είναι μικρές οικογενειακού χαρακτήρα. (το 82,39% των επιχειρήσεων απασχολούν από 0-4 εργαζόμενους).

1.5.5 Αναπτυξιακές Υποδομές – Δίκτυα

Ο Δήμος Σούδας είναι παραλιακός, χωροθετείται βόρεια του Νομού Χανίων, έχει συνολική έκταση 22.007 στρέμματα και καταλαμβάνει ολόκληρο το νοτιοδυτικό τμήμα του όρμου της Σούδας. Το γεγονός ότι βρίσκεται σε κομβικό σημείο έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στην εγκατάσταση στα όριά του μεγάλης εμβέλειας και σημασίας υποδομών και δραστηριοτήτων, που δημιουργούν τεράστια αναπτυξιακή δυναμική για την περιοχή εντός και εκτός του Δήμου λόγω του υπερτοπικού τους χαρακτήρα. Αναφέρουμε αμέσως παρακάτω μερικές από τις σπουδαιότερες αναπτυξιακές υποδομές και δραστηριότητες που αναπτύσσονται εντός της Σούδας:

- **Το Λιμάνι.** Είναι το μεγαλύτερο φυσικό λιμάνι της Μεσογείου, έχει πολλαπλές χρήσεις (εμπορικές, τουριστικές, στρατιωτικές) και αναπτύσσεται διαρκώς. Η θέση της έχει διεθνή στρατιωτική σημασία και αποτελεί τη δυτική θαλάσσια πύλη της Κρήτης.
- **Ο ΒΟΑΚ.** Αποτελεί την κύρια πύλη εισόδου-εξόδου για το Νομό Χανίων και ουσιαστικά συνιστά σημαντικό κυκλοφοριακό κόμβο (σύνδεση του ΒΟΑΚ με το λιμάνι της Σούδας, το ναύσταθμο, το αεροδρόμιο στο Ακρωτήριο).
- **Το Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων (ΒΙΟ.ΠΑ.Χ).** Στα όριά του και στην ευρύτερη περιοχή, είναι χωροθετημένες σημαντικές βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις.
- Το καλλιτεχνικό χωριό «**Βερέκυνθος**» που λειτουργεί εντός του ΒΙΟΠΑΧ.
- **Οι Κυλινδρόμυλοι Κρήτης Α.Ε.** Μία από τις σημαντικότερες βιομηχανικές επιχειρήσεις της Κρήτης και μία από τις σημαντικότερες Αλευροβιομηχανίες της χώρας.
- **Το Ναυταθλητικό Κέντρο Σούδας.** Ένα από τα ελάχιστα της χώρας και το μοναδικό στη Νότια Ελλάδα. Από τα πλέον σύγχρονα της Μεσογείου και τα καλύτερα των Βαλκανίων.
- **Ο Ναύσταθμος,** μονάδα εμπόλεμου ναυτικού με εγκαταστάσεις ελλιμενισμού, επισκευής και συντήρησης πολεμικών πλοίων και εξοπλισμού.
- Ερευνητικά – εκπαιδευτικά ιδρύματα που εν γένει δημιουργούν μεγάλη αναπτυξιακή δυναμική στις περιοχές που εγκαθίστανται. Εντός ορίων Δήμου Σούδας βρίσκονται τα: **Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ), Ινστιτούτο Υποτροπικών Φυτών και Ελιάς, Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού Κρήτης, Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου (ΚΑΜ)** (στα όρια με το Δήμο Χανίων).

1.6

Αναπτυξιακή Φυσιογνωμία της Περιοχής

Από την ανάλυση που προηγήθηκε προκύπτει ότι ο Δήμος Σούδας, παρότι μικρός σε έκταση και πληθυσμό, διαθέτει μεγάλη αναπτυξιακή δυναμική, γεγονός που προκύπτει τόσο από τα δημογραφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του όσο και από άλλες παραμέτρους, όπως η γεωγραφική θέση, οι τεχνικές και γενικότερα αναπτυξιακές υποδομές και δομές, αλλά και οι αναπτυξιακοί φορείς που εδρεύουν στο Δήμο και αναπτύσσουν τοπική και υπερτοπική δράση. Είναι χαρακτηριστικό το ότι στο Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Κρήτης (2003) η Σούδα αναφέρεται ως «οικιστικό κέντρο τρίτου επιπέδου (ενισχυμένου ή μη)» και «ειδικά συνεργαζόμενος με το Ηράκλειο και τα Χανιά εύρωστος πληθυσμιακά και με εξυπηρετήσεις οικισμός...».

Καταρχήν, η Σούδα υπήρξε ανέκαθεν πύλη εισόδου και οδός πρόσβασης σε κομβικά σημεία του Νομού, αλλά και της Κρήτης, χάρη στη στρατηγική γεωγραφική θέση και στο λιμάνι της, η φυσική διαμόρφωση του οποίου το καθιστούσε πάντα ένα από τα σημαντικότερα (και μεγαλύτερα) της Μεσογείου. Το λιμάνι σήμερα έχει πολλαπλές χρήσεις, αναπτύσσεται διαρκώς και έχει καταστήσει τη Σούδα σταυροδρόμι των σημαντικότερων θαλάσσιων οδών. Με δεδομένο ότι καθημερινά διακινούνται χιλιάδες επιβάτες, οχήματα και εμπορεύματα καθώς και ότι, την τελευταία περίοδο, έχει αρχίσει να εντάσσεται δυναμικά στα δρομολόγια διεθνών εταιριών κρουαζιέρας, γίνεται εύκολα κατανοητό το γεγονός ότι έχει συμβάλλει καθοριστικά στην εμπορική, τουριστική και οικονομική ανάπτυξη του Δήμου και του Νομού συνολικά.

Εξάλλου, η Σούδα είναι η κύρια πύλη εισόδου – εξόδου για το Νομό Χανίων και ουσιαστικά συνιστά σημαντικό κυκλοφοριακό κόμβο, καθώς διαμέσου αυτής πραγματοποιείται η σύνδεση του Βόρειου Οδικού Άξονα (ΒΟΑΚ) με το λιμάνι και το ναύσταθμο που εξυπηρετούν τις θαλάσσιες μεταφορές και με το αεροδρόμιο «Ιωάννης Δασκαλογιάννης» που εξυπηρετεί τις εναέριες μετακινήσεις.

Επιπλέον, η συγκέντρωση πλήθους αναπτυξιακών υποδομών και δραστηριοτήτων (που αναφέρθηκαν στο παραπάνω κεφάλαιο: Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων, Κυλινδρόμυλοι Κρήτης Α.Ε., Ναυταθλητικό Κέντρο Σούδας Ιχθυόσκαλα κ.λπ.)

δημιουργεί με τη σειρά της μεγάλη αναπτυξιακή δυναμική που έχει επηρεάσει την οικονομική και δημογραφική εξέλιξη της περιοχής: από το 1981 ο πληθυσμός του Δήμου σημειώνει συνεχή ανοδική πορεία με ποσοστό που φτάνει το 35,02% (μεταβολή πληθυσμού 1981-2001) γεγονός που αναδεικνύει τη δυνατότητά του να συγκρατεί και να ανανεώνει τον πληθυσμό του, στοιχείο ενδεικτικό της σημαντικής αναπτυξιακής δυναμικής της περιοχής. Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει το γεγονός ότι η θετική αυτή πληθυσμιακή εξέλιξη σημειώνεται σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα και όχι μόνο στην έδρα του Δήμου όπως συμβαίνει συνήθως.

Πέραν όμως της πληθυσμιακής μεταβολής, πολύ σημαντική είναι και η σύνθεση του πληθυσμού. Στο Δήμο συγκεντρώνονται υψηλά ποσοστά νεανικού και ώριμου πληθυσμού (17,96% και 72,84% αντίστοιχα) και χαμηλό ποσοστό ατόμων τρίτης ηλικίας (9,20%) στοιχείο που τεκμηριώνει ότι η περιοχή δεν αντιμετωπίζει δημογραφικό πρόβλημα και δυσκολία ανανέωσης του πληθυσμού. Η συγκεκριμένη δομή του πληθυσμού (υψηλό ποσοστό παραγωγικών ηλικιών) ευνοεί τις όποιες αναπτυξιακές προσπάθειες, δεδομένου ότι τα νεαρά άτομα αποτελούν τη βάση του ενεργού πληθυσμού ενώ διαθέτουν δημιουργική αντίληψη και ανταποκρίνονται περισσότερο θετικά σε καινοτομίες και επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και ρίσκα, συγκριτικά με άτομα μεγαλύτερων ηλικιών. Ασφαλώς στη θετική αυτή πληθυσμιακή και δημογραφική εικόνα του Δήμου έχει παίξει καθοριστικό ρόλο το γεγονός ότι παρέχονται επαρκείς και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας, πρόνοιας, εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας, όλες δηλαδή αυτές οι υπηρεσίες που εξασφαλίζουν ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης στους κατοίκους.

Με εξαίρεση την ανεργία που εμφανίζει υψηλά ποσοστά (10,81% το 2001, αντίστοιχα με το μέσο όρο της Περιφέρειας: 10,7%), η εικόνα της οικονομίας του Δήμου είναι σε γενικές γραμμές θετική, ιδιαίτερα χάρη στην ύπαρξη του ΒΙΟΠΑΧ και τη λειτουργία του λιμανιού. Η γενικότερη εικόνα της οικονομίας της περιοχής έχει ως εξής:

Ο κύριος όγκος της οικονομικής δραστηριότητας στο Δήμο συγκεντρώνεται στον τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα στους κλάδους του λιανικού και χονδρικού εμπορίου, των εστιατορίων – ξενοδοχείων και των δημοσίων υπηρεσιών. Μικρότερη είναι η συμβολή στην τοπική οικονομία του δευτερογενή τομέα (κυρίως οι κλάδοι Τρόφιμα-Ποτά και Κατασκευές) και ακόμα πιο περιορισμένη του πρωτογενή

κυρίαρχη δραστηριότητα του οποίου είναι η αλιεία. Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων είναι μικρές οικογενειακού χαρακτήρα (το 82,39% των επιχειρήσεων απασχολούν από 0-4 εργαζόμενους).

Η συνεισφορά του τουριστικού κλάδου στην οικονομία της περιοχής είναι μικρή (τόσο σε επίπεδο δυναμικότητας των μονάδων όσο και σε επίπεδο διανυκτερεύσεων που πραγματοποιούνται στο Δήμο). Ωστόσο οι συνθήκες για την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού στο Δήμο είναι ιδανικές, δεδομένης της ύπαρξης ορισμένων από τα σημαντικότερα μνημεία πολιτισμού όπως η αρχαία πόλη Απτέρα, το φρούριο Ιντζεδίν, το Νησί της Σούδας κ.λπ.

Στοιχείο που θα πρέπει να συνυπολογιστεί στη συνολική εικόνα του Δήμου και στο ρόλο του στην Περιφέρεια Κρήτης είναι το η ιδιαίτερη γεωστρατηγική και πολιτική σημασία του δεδομένου ότι στον Κόλπο της Σούδας και στο Ακρωτήριο με το οποίο γειτνιάζει, φιλοξενούνται οι μεγαλύτερες ΝΑΤΟϊκές και Αμερικανικές Βάσεις της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής.

Το αναπτυξιακό προφίλ του Δήμου Σούδας ενισχύεται ακόμα περισσότερο από το γεγονός ότι ένα πλήθος οικονομικών και αναπτυξιακών φορέων εδρεύει (Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων, Ινστιτούτο Υποτροπικών Φυτών και Ελιάς, Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού Κρήτης, ΒΙΟ.ΠΑ.Χ., Καλλιτεχνικό Χωριό «Βερέκυνθος») ή γειτνιάζει (Πολυτεχνείο Κρήτης, Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου, Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, Ινστιτούτο Κρητολογικού Δικαίου, Ίδρυμα Ελευθερίου Βενιζέλου).

Η θετική αναπτυξιακή εικόνα της περιοχής δεν θα πρέπει να υποβαθμίσει αντίστοιχα τα σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα που αναμφίβολα αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για την περαιτέρω ανάπτυξη του Δήμου. Η εκτεταμένη μόλυνση του κόλπου της Σούδας από αστικά και βιομηχανικά απόβλητα, αποτελεί απειλή για τη δημόσια υγεία, ενώ δυναμιτίζει τις προσπάθειες τουριστικής ανάπτυξης: οι παραλίες δεν προτιμώνται ούτε από τους ντόπιους. Η σημασία της παραπάνω διαπίστωσης επιβεβαιώνεται και από τη σχετική μνεία που γίνεται στο Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Κρήτης (2003), όπου αναφέρεται η αναγκαιότητα να ληφθεί ειδική μέριμνα για το τεράστιο πρόβλημα που δημιουργείται από το ότι «...οι ακτές της Σούδας (ΝΔ άκρο του όρμου μέχρι τις ακτές του ναυστάθμου) είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένη με αστικά λύματα...».

1.7

Αξιολόγηση της Περιοχής του Δήμου (Ανάλυση Swot) και Κρίσιμα Ζητήματα Τοπικής Ανάπτυξης

Με τον όρο Τοπική Ανάπτυξη νοείται τόσο η θετική μεταβολή των οικονομικοκοινωνικών παραμέτρων (αύξηση της απασχόλησης και του τοπικού εισοδήματος), όσο και η διεύρυνση της κοινωνικής συνοχής (υποστήριξη όλων των κοινωνικών ομάδων), η αναβάθμιση των κοινωνικών υποδομών, η προστασία και ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και εν γένει η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων μιας περιοχής. Στην ενότητα που ακολουθεί συγκεντρώνονται και αναλύονται οι σημαντικότεροι παράγοντες που αναστέλλουν αλλά και εκείνοι που ενισχύουν την αναπτυξιακή πορεία του Δήμου Σούδας. Παράλληλα αναδεικνύονται τα κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης δηλαδή εκείνα που αποτελούν παράγοντα κλειδί για την αντιμετώπιση των τοπικών προβλημάτων, η διευθέτηση των οποίων συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την αξιοποίηση των ευκαιριών που διαμορφώνονται από το εξωτερικό περιβάλλον.

1.7.1 Προβλήματα και Περιορισμοί

Τα σημαντικότερα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ο Δήμος Σούδας δεδομένου ότι αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για τοπική ανάπτυξη σχετίζονται με:

- ☒ Το γεγονός ότι μεγάλο μέρος της έκτασης του Δήμου (περίπου 20%) υπόκειται σε ειδικό καθεστώς προστασίας (στρατιωτικές εγκαταστάσεις).
- ☒ Το γεγονός ότι εντός του οικιστικού κέντρου βρίσκονται βιομηχανικές και άλλες εγκαταστάσεις (κεραία της ΕΡΤ) που συμβάλλουν στην υποβάθμιση της αισθητικής του αστικού περιβάλλοντος.
- ☒ Την έλλειψη επαρκών υδατικών πόρων (Άπτερα).
- ☒ Την ελλιπή περιβαλλοντική ενημέρωση των κατοίκων με αποτέλεσμα να παρατηρούνται φαινόμενα ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων και υγρών αποβλήτων.
- ☒ Το γεγονός ότι τόσο ο ποταμός Μορώνης όσο και ο κόλπος Σούδας υφίστανται έντονη περιβαλλοντική υποβάθμιση λόγω των διάφορων ανθρωπογενών δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στο θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον.

- ☑ Το γεγονός ότι ενώ αποτελεί μια από τις σεισμικά επικίνδυνες περιοχές, εντούτοις δεν υπάρχει ειδικό σχέδιο αντισεισμικής προστασίας, ούτε σχέδιο αντιπυρικής προστασίας.
- ☑ Το έντονο κυκλοφοριακό πρόβλημα που παρατηρείται στην παραλιακή οδό με άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση των αερίων του θερμοκηπίου, την προβληματική πρόσβαση σε λιμάνι και αεροδρόμιο, την ηχορύπανση και την γενική υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και του αισθήματος ικανοποίησης των τουριστών του νομού.
- ☑ Τον σχετικά μικρό αριθμό και έκταση των ελεύθερων χώρων πρασίνου, πλατειών, πάρκων και χώρων στάθμευσης με αποτέλεσμα τον περιορισμό της δυνατότητας ανάπτυξης εναλλακτικών δραστηριοτήτων αναψυχής.
- ☑ Την διαχρονική αύξηση της ανεργίας και ιδιαίτερα των ατόμων μεταξύ 30-34 και 20-24.
- ☑ Την ιδιαίτερα μικρή συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στην τοπική οικονομία και την περιορισμένη γεωγραφικά δυνατότητα ανάπτυξης του τουρισμού.
- ☑ Την έλλειψη κοινωνικών δομών για την στήριξη ατόμων με ειδικές ανάγκες, και ατόμων με αναπηρία.
- ☑ Τη σημαντική μεν, αλλά σε ειδικές περιπτώσεις αποσπασματική υλοποίηση δράσεων κοινωνικού χαρακτήρα (πχ. συμβουλευτική υποστήριξη γονέων).

1.7.2 Αναπτυξιακές Δυνατότητες και Προοπτικές

Το συγκριτικό πλεονέκτημα του Δήμου Σούδας συντίθεται από τη συνύπαρξη πολλών συγκυριών στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον του. Η πληθώρα χρηματοδοτικών μέσων για την ανάπτυξη της περιφέρειας μέσω του 4^{ου} ΚΠΣ και διάφορων ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, σε συνδυασμό με τη γεωστρατηγική θέση του Δήμου και την επικείμενη ολοκλήρωση σημαντικών έργων υποδομής διαμορφώνουν προοπτικές και δυνατότητες ανάπτυξης και επιβάλλουν την αξιοποίηση τους μέσω μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την τοπική ανάπτυξη.

Συγκεντρώνοντας τα συμπεράσματα της προηγούμενης ανάλυσης προκύπτει ό,τι τα πιο σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα του Δήμου Σούδας είναι ότι ο Δήμος:

- ✓ Αποτελεί την κύρια πύλη εισόδου- εξόδου στο νομό Χανίων.
- ✓ Βρίσκεται σε μια θέση γεωστρατηγικής και πολιτικής σημασία λόγω της ύπαρξης στρατιωτικών εγκαταστάσεων εντός των γεωγραφικών ορίων του.

- ✓ Διαθέτει εμπορικό και επιβατικό λιμάνι διεθνούς σημασίας με τάση αύξησης των εξυπηρετούμενων επιβατών συμβάλλοντας καθοριστικά στην τουριστική, εμπορική, και οικονομική ανάπτυξη του νομού.
- ✓ Διαθέτει θεσμοθετημένη βιοτεχνική περιοχή με εγκεκριμένο σχέδιο και υποδομές ενισχύοντας έτσι τη οικονομική και επιχειρηματική ανάπτυξη του Δήμου και του νομού.
- ✓ Διαθέτει το μοναδικό Ναυταθλητικό Κέντρο στη νότια Ελλάδα δημιουργώντας προοπτικές δικτύωσης και ενίσχυσης του ναυταθλητικού τουρισμού στο νησί.
- ✓ Προβλέπεται σχέδιο/μελέτη αναθεώρησης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της πόλης η διαμόρφωση του οποίου αναμένεται να ενισχύσει τις προοπτικές αειφόρου οικιστικής ανάπτυξης.
- ✓ Διαθέτει θεσμοθετημένα όρια του αιγιαλού σε όλο το μήκος των ακτών του Δήμου.
- ✓ Σε μικρή απόσταση από το Δήμο βρίσκονται σημαντικά μνημεία, ιδρύματα, θεσμοί και υπηρεσίες υπερτοπικής εμβέλειας (Μ.Α.Ι.Χ., Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού, Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου, Πολυτεχνείο Κρήτης, κ.λπ.) που συμβάλλουν καθοριστικά στην ανάπτυξη της γνώσης και της οικονομίας του νομού Χανίων αλλά και της Κρήτης συνολικά.
- ✓ Διαθέτει μνημεία αρχιτεκτονικής κληρονομιάς όπως το φρούριο Ιτζεδίν και η αρχαία πόλη Άπτερα.
- ✓ Διατηρεί διαχρονικά θετικό δημογραφικό του προφίλ, με συνεχή αύξηση του πληθυσμού και υψηλά ποσοστά νεανικού και οικονομικά ενεργού πληθυσμού.
- ✓ Διαθέτει βασικές κοινωνικές υποδομές υγείας, άθλησης, εκπαίδευσης και φροντίδας της τρίτης ηλικίας.
- ✓ Διαθέτει δύο Μουσεία και κατά καιρούς οργανώνει διάφορες πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.
- ✓ Διαθέτει καλλιτεχνικό χωριό αναδεικνύοντας παραδοσιακά επαγγέλματα και παραδοσιακές τεχνотροπίες.
- ✓ Αποτελεί βιότοπο για σημαντικά και δη προστατευόμενα φυσικά οικοσυστήματα γεγονός που αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού – οικότουρισμού, παρατήρησης κ.λπ.

Επιπλέον:

- Βρίσκεται σε εξέλιξη η βελτίωση σημαντικών περιβαλλοντικών υποδομών (δίκτυο αποχέτευσης και δίκτυο ομβρίων υδάτων) συμβάλλοντας στην καλύτερη διαχείριση των υδάτινων πόρων.
- Ο Δήμος συμμετέχει στο ολοκληρωμένο πρόγραμμα διαχείρισης απορριμμάτων του Νομού εφαρμόζοντας πρόγραμμα ανακύκλωσης και εξοικονόμησης πρώτων υλών με προγράμματα ανακύκλωσης στην πηγή και κομποστοποίησης.
- Βρίσκονται σε εξέλιξη διαδικασίες και έργα βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος συμπεριλαμβανομένων έργων αποκατάστασης του δημοτικού οδικού δικτύου και των πεζόδρομων, καθώς και έργα ενίσχυση των υποδομών Τεχνολογίας και Πληροφοριών όπως αυτό της εγκατάστασης οπτικών ινών για τη δημιουργία δικτύου ευρυζωνικής πρόσβασης.
- Υπάρχει η δυνατότητα ανάπτυξης συνεργειών των τριών κλάδων της οικονομίας με χαρακτηριστική την περίπτωση της αλιείας (παραγωγή, τυποποίηση, πώληση).

1.7.3 Κρίσιμα Ζητήματα Τοπικής Ανάπτυξης

Η ομάδα έργου του Δήμου εντόπισε τα επόμενα κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης.

Θεματικός τομέας 1: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

Θέμα 1Α: Αστικό & Δομημένο Περιβάλλον

1Α₁. Οικιστική και πολεοδομική ανάπτυξη περιοχών

Προβλήματα

- Αναποτελεσματικό ΓΠΣ στο οποίο δεν εντάσσονται οι περιοχές που ενσωματώθηκαν στο Δήμο Σούδας μετά την διεύρυνση των ορίων του με το Σχέδιο Καποδίστριας.
- Κατάληψη μεγάλου τμήματος της γεωγραφικής έκτασης του Δήμου και ιδιαίτερα του παραλιακού μετώπου του, από στρατιωτικές εγκαταστάσεις (Ναύσταθμος).
- Εγκατάσταση εντός του αστικού κέντρου εγκαταστάσεων μη συμβατών με την οικιστική ανάπτυξη (κεραία της ΕΡΤ).
- Λειτουργία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων στην παραθαλάσσια και οικιστική ζώνη του Δήμου (Μύλοι Κρήτης).
- Άναρχη δόμηση στους οικισμούς εκτός Σχεδίου Πόλεως (περιοχή Βλητές, Πλατάνι).
- Σχέδιο Πόλεως με ιδιαίτερες ελλείψεις.
- Αδυναμία παρακολούθησης των πραγματικών συνθηκών δόμησης/εγκατάστασης βιομηχανιών & βιοτεχνικών επιχειρήσεων, λόγω μη δήλωσής τους στις αρμόδιες υπηρεσίες.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Η συνέχιση της άναρχης επέκτασης χρήσεων γης στον περιαστικό χώρο και οι οποίες ασκούν έντονες πιέσεις στο

Δυνατότητες

- Επέκταση του ΓΠΣ (επικαιροποίηση του υπό μελέτη ΓΠΣ του 1998, με τρόπο ώστε να ενσωματώνονται οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης προβλέποντας την αναβάθμιση του φυσικού και αγροτικού τοπίου και των φυσικών πόρων γενικότερα.

Ευκαιρίες

- Η απόφαση 9572/1845/2000, (ΦΕΚ 209/Δ/7-4-00) που καθορίζει τις τεχνικές προδιαγραφές των μελετών ΓΠΣ και ενσωματώνει σε αυτές τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης θέτοντας ως βασικό στόχο:
 - την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων,
 - την ισόρροπη και αλληλοστηριζόμενη ανάπτυξη αστικού, περιαστικού και αγροτικού χώρου,
 - τη λειτουργικότητα της χωρικής συσχέτισης παραγωγικών ζωνών και ζωνών κατοικίας με βάση και τις ανάγκες καθημερινής μετακίνησης, εργασίας, κατοικίας,
 - τη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής, αρχιτεκτονικής, ιστορικής κληρονομιάς,
 - τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις και στην ύπαιθρο.
- Η αξιοποίηση και προσαρμογή στα νέα δεδομένα των προτάσεων του 1998 για την θεσμοθέτηση ζωνών προστασίας της γεωργικής γης και του φυσικού περιβάλλοντος.

<p>φυσικό και δομημένο περιβάλλον.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Η αισθητική υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος με αποτέλεσμα περιορισμένες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης και ανάπτυξης εναλλακτικών υποδομών αναψυχής για τους κατοίκους. ▪ Η καθυστέρηση των διαδικασιών ανάθεσης της μελέτης επέκτασης του ΓΠΣ. 	
Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης	
<p>➤ Έλλειψη γης για οικιστική χρήση και για την κάλυψη των αναγκών αναψυχής ικανών να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού.</p> <p>➤ Άναρχη δόμηση στους οικισμούς του Δήμου.</p> <p><u>Για το λόγο αυτό προτείνεται:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Η επιτάχυνση των διαδικασιών ανάθεσης της μελέτης επέκτασης και αναθεώρησης του ΓΠΣ. 2. Η πρόβλεψη και η δυνατότητα επέκτασης του σχεδίου πόλης. 3. Η διερεύνηση της δυνατότητας αναβάθμισης άλλων περιοχών εντός του αστικού ιστού προκειμένου να υπερκεραστούν τα προβλήματα που σχετίζονται με μη συμβατές χρήσεις στην οικιστική και παραθαλάσσια ζώνη. 	

1Α₂. Στάθμευση & αστική συγκοινωνία	
<p><u>Προβλήματα</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Έλλειψη επαρκών χώρων στάθμευσης με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σημαντικά προβλήματα τόσο στην περιοχή του λιμανιού (κατάπλοι – απόπλοι πλοίων) όσο και στην Κεντρική Πλατεία της Σούδας. ▪ Περιορισμένη εξυπηρέτηση του αστικού ΚΤΕΛ σε μερικούς οικισμούς του Δήμου. ▪ Έλλειψη εξυπηρέτησης του οικισμού Απτέρων από τα αστικά λεωφορεία (εξυπηρετούνται μόνο από υπεραστικά). ▪ Ελλιπής εξυπηρέτηση ορισμένων περιοχών εντός του αστικού κέντρου λόγω της δύσκολης πρόσβασης των λεωφορείων. <p><u>Κίνδυνοι ή Περιορισμοί</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Περιορισμένη εξυπηρέτηση των πολιτών και των τουριστών. 	<p><u>Ευκαιρίες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Έσοδα από το Δημοτικό Παρκινγκ και από πρόστιμα παράνομης στάθμευσης.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Ελλιπής συγκοινωνιακή σύνδεση του οικισμού Άπτερα με την πόλη της Σούδας και τα Χανιά.
- Παράνομη στάθμευση οχημάτων. Καταστρατήγηση χρήσεων κεντρικής πλατείας.
- Ανάγκη δημοτικών χώρων στάθμευσης.

Προτείνεται:

1. Δημιουργία Δημοτικού Πάρκινγκ
2. Διερεύνηση εναλλακτικών λύσεων, π.χ. χρήση ποδηλάτων, ή Μ.Μ. Μεταφοράς
3. Καθιέρωση δρομολογίων αστικού ΚΤΕΛ για τον οικισμό Απτέρων ανάλογα με τις ανάγκες των κατοίκων

1Α₃. Πλατείες, Πεζοδρόμια, ελεύθεροι χώροι, χώροι πρασίνου και αναψυχής

Προβλήματα

- Ακύρωση (εν μέρει) του ρόλου και των δυνητικών χρήσεων της κεντρικής πλατείας Σούδας λόγω (α) μετατροπής μεγάλης έκτασης αυτής σε χώρο στάθμευσης (β) μη κατάλληλης διαμόρφωσης (γ) ελλειπών υποδομών.
- Έλλειψη μεγάλων εκτάσεων, για τη δημιουργία πλατειών στους οικισμούς του Δήμου (με εξαίρεση τον οικισμό Τσικαλαριών).
- Από τα συνολικά 20 στρέμματα χώρων πρασίνου που προβλέπονται στο ΓΠΣ έχουν υλοποιηθεί μόνο τα 12 που αφορούν κυρίως ποώδη βλάστηση.
- Μικρός αριθμός πεζοδρομίων και πεζοδρομίων. Ελάχιστα από αυτά έχουν υποδομή κατάλληλη για την εξυπηρέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Προβλήματα, ελλείψεις και καθυστερήσεις σε ό,τι αφορά την συντήρηση των χώρων πρασίνου και των πεζοδρομίων.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Περιορισμός στην ποιότητα ζωής των κατοίκων λόγω της απουσίας δυνατοτήτων παθητικής αναψυχής και της ταυτόχρονης υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος από την

Δυνατότητες

- Περαιτέρω διεκδίκηση των 4 στρεμμάτων από τα συνολικά 200 που καταλαμβάνει η εγκατάσταση της κεραίας της ΕΡΤ με σκοπό τη δημιουργία μικρού αλσουλίου που θα συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας και της αισθητικής του αστικού περιβάλλοντος, αλλά και της υπόλοιπης έκτασης.
- Αναβάθμιση δικτύου πεζοδρόμων και χώρων αστικού πρασίνου σύμφωνα με το Γ.Π.Σ.
- Καθιέρωση ενός συστήματος διαρκούς συντήρησης και ανάδειξης των κοινόχρηστων χώρων πρασίνου, πάρκων κ.λπ.
- Σε εξέλιξη δημοτικά έργα πλακόστρωσης πεζοδρόμων και αποκατάστασης πεζοδρομίων παραπλεύρως των δημοτικών σχολείων.
- Σε εξέλιξη η δημιουργία πλατείας στα Τσικαλαριά.
- Καθιερωμένη πρακτική του Δήμου να αγοράζει εκτάσεις με σκοπό την μελλοντική δημιουργία κοινόχρηστων χώρων/πλατειών.

Ευκαιρίες

- Ένταξη των έργων φυσικής και περιβαλλοντικής αναγέννησης για την

<p>συνύπαρξη βιομηχανικών και άλλων εγκαταστάσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δυσκολία πρόσβασης των πεζών και ιδιαίτερα των ΑΜΕΑ στον κεντρικό οικιστικό ιστό της πόλης λόγω της έλλειψης πεζοδρομίων και πεζοδρόμων 	<p>εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας των πόλεων στα πλαίσια του ΠΕΠ 2007-2013</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ευκαιρίες από πιθανή δημιουργία «Ταμείου Αστικής Ανάπτυξης» περιοχής Χανίων. ▪ Επικείμενες προκηρύξεις προγραμμάτων που αφορούν ποικίλα θέματα αναβάθμισης και ανάδειξης του τόπου.
<p>Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης</p>	
<p>➤ Έλλειψη κοινόχρηστων χώρων και χώρων πρασίνου.</p> <p>➤ Δυσκολία πρόσβασης των πεζών στον αστικό ιστό του δήμου.</p> <p><u>Προτείνεται:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δημιουργία χώρων αστικού πρασίνου σύμφωνα με το Γ.Π.Σ. 2. Η δημιουργία αλσουλίου στο οικόπεδο 4 στρεμμάτων όπου σήμερα καταλαμβάνουν οι εγκαταστάσεις της κεραίας της ΕΡΤ. 3. Η προώθηση έργων αστικής ανάπλασης μέσω του ΠΕΠ και των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Αστικής Ανάπτυξης. 	

Θέμα 1B: Φυσικό Περιβάλλον

Θέμα 1.B.1. Ποιότητα Υδάτινων Πόρων

Προβλήματα

- Η υψηλή συγκέντρωση ρύπων στον κόλπο της Σούδας λόγω της κίνησης των επιβατικών και εμπορικών πλοίων αλλά και λόγω της έλλειψης ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης των επιφανειακών απορροών από τις θέσεις αποθήκευσης των εμπορευμάτων (επικινδύνων ή μη φορτίων) και διέλευσης φορτηγών και επιβατικών οχημάτων.
- Η οργανική ρύπανση του ποταμού Μορώνη λόγω της ανεξέλεγκτης διάθεσης υγρών αποβλήτων μέσω των αυτοσχέδιων αγωγών που συνδέουν τις εκβολές του με ιδιωτικούς βόθρους των παράκτιων οικισμών και εγκαταστάσεων (πχ ΑΔΣΕΝ, στρατιωτική βάση, Ναυτικό Νοσοκομείο, Ναύσταθμος, κ.α.)
- Η ρύπανση των ρεμάτων της περιοχής λόγω της ανεξέλεγκτης διάθεσης οικιακών λυμάτων και μπαζών.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Κίνδυνοι βιοσυσσώρευσης και εισαγωγής βαρέων μετάλλων στην τροφική αλυσίδα μέσω των θαλάσσιων οργανισμών.
- Κίνδυνοι ευτροφισμού του κόλπου της Σούδας με σοβαρές περιβαλλοντικές και κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις.

Δυνατότητες

- Προετοιμασία – μελέτη των αναγκών έργων υποδομής.

Ευκαιρίες

- Αξιοποίηση Προγράμματος Life+ (άξονας Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση), σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς (Πολυτεχνείο, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Μ.Φ.Ι.Κ. κ.ά).
- Παύση οχλουσών δραστηριοτήτων (καλλιεργειών).
- Προσαρμογή της λειτουργίας της ΔΕΗ στις επιταγές της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Περιβάλλοντος.
- Χρηματοδότηση από το ΕΠ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (Άξονας Προτεραιότητας 2: Προστασία και Διαχείριση Υδάτινων Πόρων).

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Ρύπανση των επιφανειακών υδάτων λόγω της ανεξέλεγκτης διάθεσης υγρών αποβλήτων και της έλλειψης συστήματος επεξεργασίας των επιφανειακών απορροών

Προτείνεται:

1. Δημιουργία μηχανισμού ελέγχου της ποιότητας των υδάτων του ποταμού Μορώνη και του Κόλπου της Σούδας μέσω ενός Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος.
2. Η εκπόνηση Σχεδίου Πρόληψης και αντιμετώπισης του κινδύνου ευτροφισμού του Κόλπου της Σούδας.
3. Συστηματική και ολοκληρωμένη πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση σε θέματα ορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων, εναλλακτικών μεθόδων διαχείρισης των αστικών και λοιπών λυμάτων (από ειδικές εγκαταστάσεις) και των σχετικών κανονισμών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.
4. Προώθηση συνεργασίας με ερευνητικούς φορείς (Πολυτεχνείο, Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΜΦΙΚ, ΙΤΕ, κ.λπ.) για την πιλοτική εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων διαχείρισης διαφόρων πτυχών του περιβάλλοντος, μέσα από την υλοποίηση προγραμμάτων εφαρμοσμένης έρευνας.

Θέμα 1.Β₂ Ποιότητα της Ατμόσφαιρας

Προβλήματα

- Μικροσωματίδια και πτητικές ενώσεις εκλύονται από τις βιομηχανικές δραστηριότητες (Μύλοι Κρήτης, ΒΙΟ.ΠΑ.Χ., Λιμάνι).
- Αέρια του θερμοκηπίου εκλύονται από τον ατμοηλεκτρικό σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ξυλοκαμάρα, από την κίνηση των οχημάτων στην παραλιακή οδό και από την κίνηση των αεροπλάνων (προσγείωση, απογείωση) στον αεροδιάδρομο του γειτονικού Δ. Ακρωτηρίου.
- Ηχορύπανση που προκαλείται κυρίως από την κίνηση των οχημάτων και την κυκλοφοριακή συμφόρηση της παραλιακής οδού, καθώς και από τις βιομηχανικές και λιμενικές εγκαταστάσεις.
- Ηλεκτρομαγνητική ρύπανση που προκαλείται κυρίως από την κεραία της ΕΡΤ.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Κίνδυνοι που σχετίζονται με την ψυχολογική υγεία των κατοίκων (αναπνευστικό σύστημα, άγχος, στρες, κατάθλιψη, κ.λπ.)
- Συμβολή στο φαινόμενο του θερμοκηπίου.
- Πιθανή μελλοντική σύνθεση με σοβαρά προβλήματα υγείας των κατοίκων.

Δυνατότητες

- Επιτάχυνση της διαδικασίας παραχώρησης στο δήμο έκτασης 4 ή και περισσότερων στρεμμάτων από τις εγκαταστάσεις της κεραίας της ΕΡΑ Χανίων προκειμένου να δημιουργηθεί αλσύλλιο. Η πρόταση που υπάρχει ανεπίσημα είναι η δημιουργία σχολείου. Η ομάδα μελέτης προτείνει αντί του σχολείου, τη δημιουργία αλσυλλίου, ακριβώς λόγω της συνύπαρξης στο χώρο με την κεραία του ΕΡΑ.
- Ύπαρξη του Πολυτεχνείου στα Χανιά που μπορεί να υλοποιήσει ένα πρόγραμμα συστηματικής παρακολούθησης και μέτρησης της ρύπανσης του αέρα, της ηχορύπανσης και της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας και να το εφαρμόσει πιλοτικά στο Δήμο Σούδας (και σε ομόρους του Δήμου).

Ευκαιρίες

- Το θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει την επιταγή για την ανάπτυξη δικτύων παρακολούθησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και που βασίζεται στις κοινοτικές οδηγίες 1996/62, 1999/30, 2000/69, 2002/3, 2004/107 και 2008/1 που προβλέπουν την επανεξέταση των αδειών εκπομπής ρύπων από τις διάφορες βιομηχανικές εγκαταστάσεις.
- Το θεσμικό πλαίσιο που αφορά την προστασία των πολιτών από το θόρυβο είναι το Π.Δ. 1180 της 6-10-81 (ΦΕΚ 293/6-10-81) με το οποίο καθορίστηκαν για όλη τη χώρα τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια θορύβου των πάσης φύσεως εγκαταστάσεων.
- Το ΕΠ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (Άξονας Προτεραιότητας 1: Προστασία Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος & Αστικές Μεταφορές – Αντιμετώπιση Κλιματικής Αλλαγής – Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας), Εθνικό Σχέδιο Αντιμετώπισης της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Η ηχορύπανση, η ατμοσφαιρική και η ηλεκτρομαγνητική ρύπανση υποβαθμίζουν σημαντικά την ποιότητα ζωής των κατοίκων στην πόλη της Σούδας

Προτείνεται:

1. Η επιτάχυνση της διαδικασίας παραχώρησης τμήματος της έκτασης που καταλαμβάνει σήμερα η κεραία προκειμένου να δημιουργηθεί αλσύλλιο.
2. Δημιουργία μηχανισμού ελέγχου της ποιότητας της ατμόσφαιρας στην περιοχή – Εγκατάσταση Σταθμού μέτρησης της ποιότητας της ατμόσφαιρας, της ηχορύπανσης και της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας στην περιοχή της Σούδας και σύγκριση με τις οριακές τιμές εκπομπών.
3. Προώθηση της εφαρμογής στις τοπικές βιομηχανίες βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

1.B₃. Κατάσταση φυσικών οικοσυστημάτων

Προβλήματα

- Παρουσία προστατευόμενων ειδών πτηνοπανίδας στις εκβολές του ποταμού Μορώνη που όμως δέχονται σημαντικές περιβαλλοντικές πιέσεις (Οδηγία 79/409).
- Παρουσία προστατευόμενων υδροτοπικών οικοσυστημάτων και οικοτόπων προτεραιότητας στις εκβολές του ποταμού Μορώνη (Οδηγία 92/43) η έκταση των οποίων έχει περιοριστεί από την διάθεση μπαζών.
- Παρουσία 9 προστατευόμενων ειδών θαλάσσιας πανίδας στον Κόλπο της Σούδας τα οποία δέχονται σημαντικές περιβαλλοντικές πιέσεις λόγω της βιοσυσσώρευσης βαρέων μετάλλων και του αυξημένου κινδύνου ευτροφισμού.

Δυνατότητες

- Παρά τον αστικό επί το πλείστο χαρακτήρα του, ο Δήμος Σούδας, διαθέτει σημαντικότερους οικοτόπους, θαλάσσιους, λιμναίους/ποτάμιους και χερσαίους, με είδη σπάνια και προστατευόμενα από διεθνείς συνθήκες διατήρησης της σημαντικής χλωρίδας και πανίδας του μεσογειακού και ευρύτερα Ευρωπαϊκού Χώρου
- Έχουν υλοποιηθεί οι βασικές υποδομές για τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της παρατήρησης των πτηνών του υδροβιότοπου Μορώνη.

Ευκαιρίες

- Αξιοποίηση Προγράμματος Life+ (άξονας Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση).
- Χρηματοδότηση από το ΕΠ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (Άξονας Προτεραιότητας 9: Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος & Βιοποικιλότητας) και Άξονας Προτεραιότητας 7: Προστασία & Διαχείριση Υδατικών Πόρων.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

Η ομάδα έργου του Δήμου εντόπισε τα εξής κρίσιμα ζητήματα:

- Παρουσία σημαντικών οικοσυστημάτων και σπάνιων ειδών που απειλούνται από περαιτέρω υποβάθμιση.

Για το λόγο αυτό προτείνεται:

1. Δημιουργία ενός φορέα διαχείρισης που θα είναι υπεύθυνος για τη συνεχή παρακολούθηση της ποιότητας του οικοτόπου, τη διαχείριση των επισκεπτών και την υλοποίηση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
2. Εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης για την αποκατάσταση των υποβαθμισμένων θαλάσσιων και υδροτοπικών οικοσυστημάτων σε συνδυασμό με το Σχέδιο πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου του ευτροφισμού στον Κόλπο Σούδας.

Θέμα 1.Γ: Υποδομές Περιβάλλοντος

1.Γ.1. Ύδρευση - Άρδευση

Προβλήματα

- Τμήμα του δικτύου ύδρευσης αποτελείται από αγωγούς αμιάντου
- Έλλειψη συστήματος εντοπισμού και καταγραφής διαρροών.
- Ανεπάρκεια υδατικών πόρων και προβλήματα λειψυδρίας στο Τοπικό Διαμέρισμα Απτέρων.
- Ανεπάρκεια αρδευτικού δικτύου και προβλήματα υπερκατανάλωσης που σχετίζονται με το σύστημα αυτοδιαχείρισης που εφαρμόζεται στους οικισμούς Πλακάλωνα, Μεγ. Χωράφια και Καλάμι (Άπερα).

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Σημαντικές οικονομικοκοινωνικές επιπτώσεις που σχετίζονται με την λειψυδρία (κατοικίες, τουριστικές επιχειρήσεις, βιομηχανία κ.λπ.)
- Δυσκολία συντήρησης αστικού πρασίνου.

Δυνατότητες

- Επιτάχυνση των έργων αντικατάστασης των αγωγών αμιάντου με αγωγούς PVC.
- Εγκατάσταση συστήματος Τηλεμετρίας για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση διαρροών στο σύστημα ύδρευσης.
- Προώθηση Σχεδίου Διαχείρισης των υδατικών πόρων και πρόληψης για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας σε συνεργασία με τον ΟΑΔΥΚ.
- Μελέτη ύδρευσης στα Άπερα.

Ευκαιρίες

- Χρηματοδότηση από το ΠΕΠ ή το ΕΠ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, Άξονας Προτεραιότητας 7: Προστασία & Διαχείριση Υδατικών Πόρων.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Παρουσία αγωγών αμιάντου στο δίκτυο ύδρευσης.
- Έλλειψη νερού στο Τοπικό Διαμέρισμα Απτέρων κατά τους θερινούς μήνες.
- Ανεπάρκεια αρδευτικού δικτύου και ανάγκη εφαρμογής ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και προστασίας των υδατίνων αποθεμάτων.

Για το λόγο αυτό προτείνεται:

1. Επιτάχυνση της αντικατάστασης των αγωγών αμιάντου.
2. Εγκατάσταση συστήματος εντοπισμού διαρροών για την εξοικονόμηση νερού.
3. Προώθηση Ολοκληρωμένου Σχεδίου Διαχείρισης Υδάτινων αποθεμάτων.

1.Γ.2. Αποχέτευση

Προβλήματα

- Ελλιπές σύστημα αποχέτευσης στην Κάτω Σούδα και (σε εξέλιξη) στα Τσικαλαριά, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται φαινόμενα ανεξέλεγκτης διάθεσης των οικιακών λυμάτων στα ρέματα της περιοχής μέσω αυτοσχέδιων αγωγών.
- Πεπαλαιωμένα και μικρής δυναμικότητας αντλιοστάσια για τη συλλογή των λυμάτων, με αποτέλεσμα τη συχνή παύση της λειτουργίας τους και το μπλοκάρισμα των αγωγών (για την Κάτω Σούδα και τα Τσικαλαριά)
- Ανεξέλεγκτη διάθεση των λυμάτων από τους μπλοκαρισμένους αγωγούς στα παρακείμενα ρέματα και αγροκτήματα.
- Διάθεση λυμάτων ειδικών κατηγοριών (βιομηχανικά, νοσοκομειακά, Ιχθυόσκαλας) στα ρέματα της περιοχής ή τον Κόλπο της Σούδας.
- Έλλειψη δικτύων στα λοιπά χωριά του Δήμου: λειτουργία βόθρων που καταλήγουν σε ρέματα.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Κίνδυνος για την ανθρώπινη υγεία και την ποιότητα των υδάτων του υδροφόρου ορίζοντα.
- Κίνδυνος επιπλέον επιβάρυνσης των επιφανειακών υδάτων και επιτάχυνση του φαινομένου ευτροφισμού του Κόλπου της Σούδας.

Δυνατότητες

- Σε φάση ολοκλήρωσης η δημιουργία σύγχρονων αντλιοστασίων που διαθέτουν σύστημα τηλεειδοποίησης για την αποφυγή προβλημάτων υπερφόρτωσης του συστήματος.
- Ολοκλήρωση του δικτύου αποχέτευσης στους οικισμούς εντός Σχεδίου Πόλεως και στα Τσικαλαριά.

Ευκαιρίες

- Επικείμενα Προγράμματα Χρηματοδότησης έργων διαχείρισης λυμάτων και κατασκευής σύγχρονων δικτύων αποχέτευσης και βιολογικών καθαρισμών, από το ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013 και γενικά από το ΕΣΠΑ.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Ανεπαρκές σύστημα αποχέτευσης με αποτέλεσμα να παρατηρούνται πρακτικές ανεξέλεγκτης διάθεσης των λυμάτων σε φυσικούς αποδέκτες.
- Κίνδυνος για την ποιότητα των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων και συνεπώς για την ανθρώπινη υγεία.

Προτείνεται:

1. Καμπάνια Ενημέρωσης των κατοίκων και των επιχειρήσεων για του κινδύνους που μπορεί να εγκυμονούν πρακτικές ανεξέλεγκτης διάθεσης λυμάτων.
2. Δημιουργία μηχανισμού τακτικού ελέγχου των μεθόδων επεξεργασίας που εφαρμόζονται από τις βιομηχανικές και άλλες εγκαταστάσεις.
3. Προώθηση συστημάτων φυσικής επεξεργασίας στους διάφορους οικισμούς του Δήμου για τους οποίους δεν υπάρχει σχεδιασμός ένωσής τους με το αποχετευτικό δίκτυο της ΔΕΥΑΧ.

1.Γ3. Συστήματα Πολιτικής Προστασίας

Προβλήματα

- Δεν υπάρχει ολοκληρωμένο Σχέδιο Αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών.
- Δεν υφίσταται σχέδιο αντισεισμικής προστασίας και αυτό της Νομαρχίας Χανίων δεν είναι στη διάθεση των Δήμων προκειμένου να γνωρίζουν με ποιους τρόπους μπορούν να συμβάλλουν σε περίπτωση ανάγκης.
- Δεν υφίσταται πυροσβεστικός σταθμός εντός των ορίων του Δήμου και δεν είναι γνωστά τα συστήματα που χρησιμοποιούνται από εγκαταστάσεις υψηλού κινδύνου – όπως εμπορικό λιμάνι (φορτοεκφόρτωση επικίνδυνων υλικών, καυσίμων κ.λπ.)
- Καθυστερεί η ολοκλήρωση του συστήματος συλλογής ομβρίων του Δήμου λόγω του ότι περιλαμβάνει έργα διευθέτησης της κοίτης των ρεμάτων (Μορώνη).
- Παρατηρούνται προβλήματα πλημμύρων στην περιοχή που είναι εγκατεστημένη η κεραία της ΕΡΤ .

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Πρόκειται για μια σεισμικά επικίνδυνη περιοχή με δυο ρηξιγενής ζώνες (Άπτερα και Κόλπος της Σούδας). Το γεγονός αυτό εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους αν συσχετιστεί με τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης και μεταφοράς επικίνδυνων φορτίων καθώς και με το γεγονός ότι δεν υφίσταται ολοκληρωμένο σύστημα αντιπυρικής προστασίας.
- Κίνδυνος να αλλοιωθούν οι φυσικοχημικές και βιολογικές παράμετροι των υδάτων του ποταμού Μορώνη με τη διευθέτηση της κοίτης του για την τελική απορροή των ομβρίων και την ολοκλήρωση των αντιπλημμυρικών έργων.

Δυνατότητες

- Δημιουργία Δημαρχιακής Επιτροπής Πολιτικής Προστασίας υπεύθυνη για την κατάρτιση – εξειδίκευση σε επίπεδο Δήμου των σχεδίων αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών του Νομού.
- Στενή συνεργασία με το Ναύσταθμο και τις βιομηχανικές – βιοτεχνικές εγκαταστάσεις – Λιμενικό Ταμείο προκειμένου να σχεδιαστεί από κοινού ένα Ολοκληρωμένο Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας για το Δήμο.
- Αναθεώρηση αντιπλημμυρικής μελέτης σύμφωνα με τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διευθέτηση των ρεμάτων και ειδικά των προστατευόμενων υγροτόπων.
- Εγκατάσταση μικρού πυροσβεστικού σταθμού στα όρια του Δήμου και συγκεκριμένα στην παραθαλάσσια περιοχή όπου βρίσκονται εγκατεστημένες οι βιομηχανικές και άλλες εγκαταστάσεις υψηλού κινδύνου.
- Προώθηση διαδικασιών για την εκπόνηση μελέτης στατικότητας και αντισεισμικότητας των βιομηχανικών εγκαταστάσεων και των κοινωφελών κτιρίων του Δήμου που δεν διαθέτουν.

Ευκαιρίες

- Δυνητική Χρηματοδότηση από το Ε.Π. Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013, Άξονας Προτεραιότητας 8: Πρόληψη & Αντιμετώπιση Περιβαλλοντικού Κινδύνου.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Ανάγκη να προστατευτούν περιοχές φυσικού κάλλους, φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς όπως η Νησίδα Σούδας κ.λπ.
- Ανάγκη για Σχεδιασμό Ολοκληρωμένου Συστήματος Πολιτικής Προστασίας (Μέτρα Πρόληψης, Αντιμετώπισης και Αποκατάστασης πληγείσων περιοχών) λαμβάνοντας ειδικά

μέτρα για περιοχές υψηλής επικινδυνότητας (εγκαταστάσεις στον Κόλπο της Σούδας, Άπτερα, κ.λπ.).

1.Γ.4. Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων

Προβλήματα

- Φαινόμενα ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων και μπαζών σε χαράδρες, ρέματα και παραπλεύρως των κεντρικών οδών (ΒΟΑΚ, οδός Σούδας- Χανίων).

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Κίνδυνος εκδήλωσης πυρκαγιών σε σημεία ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων
- Αισθητική υποβάθμιση του τοπίου του Δήμου, υποβάθμιση της εμπειρίας των επισκεπτών και τουριστών.

Δυνατότητες

- Περιβαλλοντική ενημέρωση των κατοίκων για τους κινδύνους που εγκυμονούν πρακτικές ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων
- Ενίσχυση των προγραμμάτων ανακύκλωσης για ειδικές κατηγορίες απορριμμάτων όπως π.χ. ηλεκτρικές συσκευές
- Ανάπτυξη πράσινης επιχειρηματικότητας από πλευράς της ΒΙΟ.ΠΑ.Χ.
- Στενότερη συνεργασία με τη ΔΕΔΙΣΑ σε επίπεδο διαχείρισης προκειμένου ο Δήμος να έχει στη διάθεση του στατιστικά στοιχεία για τον συνολικό όγκο παραγόμενων και ανακυκλωμένων απορριμμάτων προκειμένου να σχεδιαστεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα Διαχείρισης για τον Δήμο, να καθοριστούν στόχοι και να εφαρμοστούν μέτρα μείωσης της συνολικής παραγωγής και αύξησης των απορριμμάτων που καταλήγουν στην ανακύκλωση.

Ευκαιρίες

- Χρηματοδότηση από το ΥΠ. ΕΣ. για τον καθαρισμό ρεμάτων και την αποκατάσταση χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων.
- Χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ έργων και δράσεων για την ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

Η ομάδα έργου του Δήμου εντόπισε τα επόμενα κρίσιμα ζητήματα:

- Ανάγκη τήρησης μητρώου – βάσης δεδομένων για την ποσότητα των απορριμμάτων που παράγονται από το Δήμο Σούδας – προσδιορισμός στόχων για την μείωση της παραγωγής και αύξηση της ανακύκλωσης
- Ανάγκη ενίσχυσης της περιβαλλοντικής συνείδησης των κατοίκων, επιχειρηματιών και επισκεπτών με ειδικές πληροφοριακές πινακίδες, εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλα μέτρα στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου προγράμματος διαχείρισης από πλευράς του Δήμου

Θέμα 1.Δ: Τεχνικές Υποδομές και Δίκτυα

1.Δ1. Οδικό Δίκτυο, Οδοποιία

Προβλήματα

- Σημαντικά προβλήματα - κυκλοφοριακός φόρτος, κίνηση βαρέων οχημάτων εντός του κέντρου της Σούδας (στην παραλιακή οδό που συνδέει τον Λιμένα Σούδας με την Παλαιά Εθνική οδό και τον ΒΟΑΚ).
- Κυκλοφοριακός φόρτος και επικινδυνότητα της παλαιάς εθνικής οδού που συνδέει Σούδα με τα Χανιά λόγω της παλαιότητας του ασφαλτοτάπητα και στενότητας του οδοστρώματος.
- Πολλοί μονόδρομοι εντός του κέντρου της Σούδας που δεν εξυπηρετούν παρά όσους σταθμεύουν γύρω από την Κεντρική Πλατεία της Σούδας.
- Μη εφαρμογή της μελέτης που συνδέει τον κόμβο ΒΙΟΠΑΧ με τον κόμβο της Αύρας (Παλαιά Εθνική οδός Χανίων - Ρεθύμνου).
- Προβλήματα και ανάγκη ρύθμισης της κυκλοφορίας στη συμβολή των οδών Μακεδονίας και Έλλης με την ΠΕΟ Χανίων - Ρεθύμνης.
- Ανάγκη δημιουργίας δρόμου σύνδεσης του Αεροδρομίου με τη Ν.Ε.Ο.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Κίνδυνος δημιουργίας ατυχημάτων λόγω της παλαιότητας του ασφαλτοτάπητα.
- Έντονη υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και της εμπειρίας των επισκεπτών, ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες, λόγω του αυξημένου φόρτου, των αυξημένων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, και της ηχορύπανσης που προκαλείται από την κίνηση βαρέων και μη οχημάτων.

Δυνατότητες

- Σε εξέλιξη η έγκριση της επικαιροποίησης της μελέτης Ρογκάν.
- Έργα βελτίωσης και μείωσης του φόρτου που προκαλείται λόγω της κίνησης από και προς το Λιμάνι της Σούδας με τη δημιουργία πύλης εισόδου του επιβατικού λιμένα νότια της προβλήτας Αδριάς, μεταξύ του πολεοδομικού συγκροτήματος της Πάνω Σούδας και του Ναυστάθμου Κρήτης (Λιμενικό Ταμείο).
- Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου στη συμβολή της ΝΕΟ Χανίων - Ρεθύμνου με την ΠΕΟ Χανίων - Ρεθύμνου (κόμβος της περιοχή Ναυστάθμου Κρήτης)
- Ρύθμιση των φωτεινών σηματοδοτών στον κόμβο του ΙΝΚΑ, στην συμβολή της οδού Πλωτ. Μαριδάκη με την ΠΕΟ Χανίων - Ρεθύμνου.
- Έγκριση της μελέτης του δρόμου που θα συνδέσει το Αεροδρόμιο με τη Ν.Ε.Ο.

Ευκαιρίες

- Προκηρύχτηκε το έργο ανακατασκευής και βελτίωσης του υφιστάμενου παλαιού εθνικού δρόμου από Χανιά προς Σούδα - Χρηματοδότηση από ΠΕΠ Κρήτης 2000-2006.
- Χρηματοδότηση έργων βελτίωσης οδικού δικτύου από (α) το ΠΕΠ Κρήτης & Νήσων Αιγαίου 2007-2013 (θεμ. προτερ. Α, άξονας προτεραιότητας 1 «Ολοκλήρωση και αναβάθμιση του οδικού δικτύου περιφερειακού και τοπικού επιπέδου και των λιμένων της Περιφέρειας με απώτερο σκοπό την ουσιαστική βελτίωση του επιπέδου προσβασιμότητας, βασικής παραμέτρου βελτίωσης της ελκυστικότητας της Περιφέρειας και της αναβάθμισης της συνολικής ανταγωνιστικότητάς της. Συμπλήρωση και αναβάθμιση των βασικών οδικών αρτηριών των αστικών κέντρων της Περιφέρειας με στόχο την βελτίωση της ελκυστικότητας και λειτουργικότητας των πόλεων» και (β) το Ε.Π. «Ενίσχυση της Μεταφορικής Προσπελασιμότητας» 2007-

	2013 (Δράσεις βελτίωσης περιφερειακών – τοπικών Οδών, κατασκευή νέων και βελτιώσεις υφισταμένων οδών περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας, έργα και μέτρα για την βελτίωση της ασφάλειας και των συνθηκών κυκλοφορίας των οδών, διανοίξεις, αισθητικές αναβαθμίσεις των οδικών αρτηριών, στους οικισμούς και στις περιοχές με έντονες τουριστικές πιέσεις κ.λπ.).
Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ανάγκη βελτίωσης υποδομών σε ΠΕΟ Χανίων – Ρεθύμνου. ➤ Στενότητα δρόμων που εξυπηρετούν βαρέα οχήματα προς δυο κατευθύνσεις και ανάγκη ρύθμισης της κυκλοφορίας σε κομβικές οδούς, που συνδέουν το λιμάνι Σούδας με το αεροδρόμιο Χανίων. ➤ Βελτίωση του Οδικού δικτύου του Σούδας (Λιμάνι –αεροδρόμιο - ΠΕΟ – ΒΟΑΚ - ΝΟΑΚ) δεδομένου ότι θα συμβάλει καθοριστικά στη βελτίωση της προσπελασιμότητας και της διακίνησης των επιβατών και προϊόντων και στην επιχειρηματική και τουριστική ανάπτυξη όλου του Νομού Χανίων. 	

1.Δ2. Λιμένας Σούδας

<p><u>Προβλήματα</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Λιμένας εγκλωβισμένος από τις εγκαταστάσεις του Ναυστάθμου και του πολεοδομικού συγκροτήματος Σούδας. ▪ Λειτουργεί μόνο μια ακτοποϊκή γραμμή εσωτερικού παρά το γεγονός ότι ο λιμένας χαρακτηρίζεται ως διεθνούς εμβέλειας. ▪ Αδυναμία των υφιστάμενων υποδομών να καλύψουν τη συνεχώς αυξανόμενη κίνηση του επιβατικού λιμένα. ▪ Δυσκολία πρόσβασης από και προς τα Χανιά και το αεροδρόμιο λόγω χαμηλής ποιότητας οδικού δικτύου. ▪ Ο φορέας διαχείρισης του λιμένα (Λιμενικό Ταμείο) αδυνατεί να λάβει πρωτοβουλίες για την διευθέτηση των θεμάτων που αφορούν στην αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του δεδομένου ότι στη διαχείριση του εμπλέκονται 10 Υπουργεία. <p><u>Κίνδυνοι ή Περιορισμοί</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Στασιμότητα ανάπτυξης του λιμένα. ▪ Περαιτέρω μείωση της κίνησης του 	<p><u>Δυνατότητες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Προώθηση ενός νέου συστήματος διαχείρισης του λιμένα Σούδας- Νομικού Προσώπου περισσότερο ευέλικτου και αποτελεσματικού στην διευθέτηση κρίσιμων ζητημάτων (Marketing, ανάπτυξη τουρισμού κρουαζιέρας κ.λπ.). ▪ Συνεχής αύξηση των διακινούμενων επιβατών. ▪ Δυνατότητα ανάπτυξης τουρισμού Κρουαζιέρας και τουρισμού σκαφών αναψυχής με σημαντικά οφέλη για το τοπικό εισόδημα (απαιτείται ορθός σχεδιασμός προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας του φυσικού περιβάλλοντος και των τεχνικών και κοινωνικοοικονομικών υποδομών). ▪ Σε εξέλιξη η έγκριση της επικαιροποίησης της μελέτης Ρογκάν (2007) η οποία προβλέπει την επέκταση του εμπορικού λιμένα προς τα δυτικά προκειμένου να εξυπηρετηθεί η κίνηση των εμπορευμάτων και ο ελλιμενισμός μικρών σκαφών αναψυχής και την επέκταση του επιβατικού λιμένα ανατολικά της προβλήτας ΑΔΡΙΑ προκειμένου να
--	---

<p>εμπορικού λιμένα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Η καθυστέρηση των έργων εκσυγχρονισμού του επιβατικού λιμένα εγκυμονεί κινδύνους σε ό,τι αφορά την εμπειρία και την ικανοποίηση των επιβατών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες φαινόμενο το οποίο μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την σταδιακή μείωση του αριθμού των επιβατών που επιλέγουν να μετακινηθούν μέσω του λιμανιού της Σούδας. 	<p>εξυηρητηθεί ο ταυτόχρονος ελλιμενισμός 2 κρουαζιερόπλοιων.</p> <p><u>Ευκαιρίες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Βελτίωση και εκσυγχρονισμός των υποδομών του Επιβατικού και Εμπορικού Λιμένα μέσω του ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίων 2007-2013 (Άξονας Προτεραιότητας 1: Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας Περιφέρειας Κρήτης).
<p>Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ανάγκη άμεσης έναρξης και ολοκλήρωσης των έργων υποδομής που προβλέπει η επικαιροποιημένη μελέτη Ρογκάν (2007). ➤ Ταυτόχρονη βελτίωση του οδικού δικτύου του Δήμου και της σύνδεσης του λιμένα με τις βασικές οδικές αρτηρίες. ➤ Βελτίωση και εκσυγχρονισμός των υποδομών υποδοχής, τουρισμού και αναψυχής του Δήμου προκειμένου να επωφεληθεί από την αναμενόμενη αύξηση των επισκεπτών, διακινηθέντων επιβατών. 	

Θεματικός τομέας 2: Κοινωνική πολιτική, παιδεία, πολιτισμός και αθλητισμός

Θέμα 2.Α: Υγεία και Κοινωνική Πρόνοια

2Α₁. Περιφερειακό Ιατρείο

Προβλήματα & Περιορισμοί	Δυνατότητες & Ευκαιρίες
<u>Προβλήματα</u> - <u>Κίνδυνοι ή Περιορισμοί</u> -	<u>Δυνατότητες</u> <ul style="list-style-type: none"> Μετεξέλιξη του Περιφερειακού Ιατρείου σε Εφηβιατρικό Κέντρο με στόχο την πρόληψη και διάγνωση σωματικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων υγείας των εφήβων. <u>Ευκαιρίες</u> <ul style="list-style-type: none"> Χρηματοδότηση από το ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013, Θεματικός Άξονας Προτεραιότητας 5: «Εδραίωση της μεταρρύθμισης στον Τομέα της Ψυχικής Υγείας. Ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, και προάσπιση της Δημόσιας Υγείας του πληθυσμού».

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

Η ομάδα έργου διαπίστωσε ότι προβλήματα δεν υπάρχουν σε επίπεδο Δήμου λαμβανομένου υπόψη ότι οι δημότες εξυπηρετούνται συνολικά από:

- το Γενικό Νοσοκομείο Χανίων (6 χλμ. μόλις από τη Σούδα),
- τον παθολόγο του Περιφερειακού Ιατρείου Σούδας (Παράρτημα του Γενικού Νοσοκομείου Χανίων) που επαναλειτούργησε πρόσφατα,
- τον επιμελητή του ΙΚΑ,
- τον παθολόγο και τη νοσηλεύτρια του ΚΑΠΗ που απασχολεί ο Δήμος με ιδίους πόρους,
- το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ηρακλείου.

Παραμένει σημαντικό το θέμα της εξασφάλισης για το Δήμο των μέγιστων κατά το δυνατό ωφελειών από τη μελλοντική αξιοποίηση του θεραπευτηρίου Ψυχικών Παθήσεων Χανίων.

2.Α₂ Βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί

Προβλήματα	Δυνατότητες
<ul style="list-style-type: none"> Λόγω φθοράς/παλαιότητας του κτιρίου του 1ου παιδικού σταθμού ενδέχεται να 	<ul style="list-style-type: none"> Σε εξέλιξη βρίσκεται η διαδικασία

<p>υπάρχει πρόβλημα στατικής επάρκειας. Χρειάζεται ανακατασκευή του.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δεν λειτουργεί βρεφονηπιακός σταθμός. ▪ Ανεπάρκεια προσωπικού για τη σωστή λειτουργία των παιδικών σταθμών ▪ Δεν λειτουργεί παιδικός σταθμός για παιδιά με αναπηρίες. <p><u>Κίνδυνοι ή Περιορισμοί</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης σημαίνει και τη διατήρηση ενός καλού σχετικά επιπέδου παροχής κοινωνικών υπηρεσιών του εν λόγω είδους, πλην όμως ελλιπές. Όσο δεν βελτιώνονται οι υπηρεσίες τόσο οι ελλείψεις (ανεπάρκεια προσωπικού σε συγκεκριμένες ώρες της ημέρας) θα είναι πιο έντονες, λόγω δε και του περιιαστικού χαρακτήρα του Δήμου, αναμένεται αύξηση του παιδικού πληθυσμού. 	<p>πρόσληψης 2 νηπιαγωγών.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Διερεύνηση της ανάγκης ίδρυση ενός Βρεφονηπιακού σταθμού. ▪ Διερεύνηση της ανάγκης δημιουργίας ενός σταθμού για παιδιά με αναπηρίες και ειδικές ανάγκες. ▪ Επέκταση του ωραρίου λειτουργίας των παιδικών σταθμών και τις απογευματινές ώρες. <p><u>Ευκαιρίες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δυνητικά προγράμματα χρηματοδότησης από το ΠΕΠ Κρήτης και νήσων Αιγαίου 2007-2013, Άξονας Προτεραιότητας 7: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Περιφέρεια Κρήτης (κατηγορία δράσης: υποδομές φροντίδας παιδιών).
<p align="center">Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης</p>	
<p>Σε γενικές γραμμές οι Παιδικοί Σταθμοί κρίνονται αρκετά επαρκείς και καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες όχι μόνο των δημοτών της Σούδας, αλλά και κατοίκων γειτονικών περιοχών. Εντούτοις εκτιμάται ότι θα ήταν χρήσιμη η αύξηση του εκπαιδευτικού προσωπικού, που θα επέτρεπε την επέκταση του ωραρίου λειτουργίας τους, αλλά και την καλύτερη φροντίδα των παιδιών, δεδομένου ότι σε κάποιες περιπτώσεις το προσωπικό δεν επαρκεί, καθώς ορισμένες ώρες της ημέρας, ένας παιδαγωγός υποχρεούται να μείνει με όλα τα παιδιά.</p> <p><u>Προτείνεται:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. η ανακατασκευή του κτιρίου του 1ου Παιδικού Σταθμού, 2. η πρόσληψη επιπλέον προσωπικού, 3. η διερεύνηση της ανάγκης δημιουργίας Βρεφονηπιακού σταθμού, 4. η διερεύνηση της ανάγκης δημιουργίας σταθμού για παιδιά με αναπηρίες και ειδικές ανάγκες. 	

2.Α3. Κέντρα φροντίδας ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η)

<p><u>Προβλήματα</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Λειτουργία ΚΑΠΗ με σημαντικές ελλείψεις σε προσωπικό δεδομένου ότι ένα άτομο είναι υπεύθυνο για: <ul style="list-style-type: none"> - την εξυπηρέτηση 80 και πλέον ηλικιωμένων που φιλοξενούνται στο Κέντρο, 	<p><u>Δυνατότητες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Πρόσληψη επιπλέον προσωπικού <p><u>Ευκαιρίες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Εν δυνάμει προκήρυξη προγραμμάτων από το ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου
---	--

<ul style="list-style-type: none"> - την παροχή κατ' οίκον βοήθειας σε άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, - την οργάνωση εκδρομών και την γενική οργάνωση και υποστήριξη των εκδηλώσεων του ΚΑΠΗ. <p><u>Κίνδυνοι ή Περιορισμοί</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Μη επαρκής κάλυψη όλων των αναγκών της τρίτης ηλικίας. 	<p>2007-2013, Άξονας Προτεραιότητας 7: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Περιφέρεια Κρήτης (κατηγορία δράσης: άλλες κοινωνικές υποδομές).</p>
<p>Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης</p>	
<p>➤ Έλλειψη προσωπικού για την υποστήριξη όλων των υπηρεσιών φροντίδας της τρίτης ηλικίας.</p>	

Θέμα 2.Β: Εκπαίδευση

2Β.1. Σχολικά Κτίρια

Προβλήματα

- Το 1ο Δημοτικό Σχολείο Σούδας στεγάζεται σε κτίριο του 1920 το οποίο όμως παρουσιάζει προβλήματα σε ό,τι αφορά τη διαμόρφωση του χώρου και την επάρκεια αυτού.
- Στο ίδιο κτίριο έχουν γίνει παρεμβάσεις με αίθουσες τύπου "προκάτ" για την λειτουργία ειδικού τμήματος για τα τσιγγάνοπουλα της περιοχής (καταυλισμός Δήμου Ελ. Βενιζέλου).
- Το κτίριο στο οποίο από τη σχολική χρονιά 2008-2009 θα στεγάζεται πλέον μόνο το Γυμνάσιο Σούδας δεν διαθέτει κατάλληλη διαμόρφωση λόγω των παρεμβάσεων που είχαν γίνει για την εξυπηρέτηση και μαθητών Λυκείου που αυξάνονταν αρκετά.
- Στον οικισμό Απτέρων σήμερα δεν λειτουργεί Δημοτικό σχολείο, ούτε Νηπιαγωγείο παρά το γεγονός ότι η περιοχή παρουσιάζει μεγάλη οικιστική ανάπτυξη με αποτέλεσμα την αύξηση των μονίμων κατοίκων της και των παιδιών προσχολικής ηλικίας.
- Το κτίριο του 2ου Νηπιαγωγείου Σούδας έχει ανάγκη συντήρησης και βελτίωσης των χώρων υγιεινής και των αιθουσών διδασκαλίας καθώς και κατασκευής προαύλιου περιφραγμένου χώρου.
- Το Νηπιαγωγείο Τσικαλαριών παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα υγιεινής λόγω της ακαταλληλότητας των σωληνώσεων πόσιμου νερού για τα παιδιά ενώ οι τουαλέτες στα περισσότερα σχολικά κτίρια χρήζουν βελτίωσης και συντήρησης.
- Κάποια από τα σχολικά κτίρια δεν διαθέτουν υποδομές για την εξυπηρέτηση παιδιών με ειδικές ανάγκες.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Σοβαροί κίνδυνοι για την ασφάλεια και την υγιεινή των παιδιών.

Δυνατότητες

- Σε εξέλιξη είναι η κατασκευή νέου κτιρίου για την στέγαση του 2ου νηπιαγωγείου Σούδας από τον ΟΣΚ σε οικόπεδο του Δήμου μέχρι το Δεκέμβριο του 2008 (έχει ξεκινήσει η διαδικασία).
- Προτείνεται η κατασκευή νέου σχολικού κτιρίου σε οικόπεδο του Δήμου που βρίσκεται στην παραλιμνία ζώνη προκειμένου να μεταφερθεί το 1ο Δημοτικό Σχολείο.
- Προτείνεται η επισκευή του κτιρίου στο οποίο πλέον θα στεγάζεται μόνο το Γυμνάσιο Σούδας προκειμένου να δημιουργηθούν επαρκείς ελεύθεροι χώροι και το κτίριο να επανέλθει στην αρχική του μορφή.

Ευκαιρίες

- Εν δυνάμει προκήρυξη προγραμμάτων στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 και ειδικά από το ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013 (Άξονας Προτεραιότητας 7: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Περιφέρεια Κρήτης (κατηγορία δράσεων: Βελτίωση της ποιότητας ζωής κατοίκων με αναβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης (υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση, περιβάλλον) τόσο σε αστικά κέντρα όσο και σε οικισμούς της υπαίθρου).

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την ύδρευση θα πρέπει να τονιστεί ότι υπάρχουν κίνδυνοι λοιμώξεων και επιδημιών ιδιαίτερα για τα παιδιά του Νηπιαγωγείου Τσικαλαριών. 	
Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Τα περισσότερα σχολεία του Δήμου έχουν ανάγκη κατάλληλης διαμόρφωσης – συντήρησης του προαύλιου χώρου τους. 2. Υπάρχουν σημαντικά προβλήματα σε θέματα υγιεινής των σχολικών κτιρίων τα οποία σχετίζονται κυρίως με θέματα συντήρησης, μόνωσης από την υγρασία, αντικατάστασης σωληνώσεων πόσιμου νερού ενώ απαιτείται συνεχής παρακολούθηση των περιβαλλοντικών παραμέτρων του. 3. Κάποια σχολεία του δήμου δεν διαθέτουν υποδομές (μπάρες, ειδικές τουαλέτες, κτλ) για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία. 	

2B.2 Βιβλιοθήκη	
<p><u>Προβλήματα</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ακατάλληλος χώρος λειτουργίας της Παιδικής και Εφηβικής βιβλιοθήκης (στεγάζεται σε όροφο και έχει πολύ μικρή χωρητικότητα). ▪ Ό ίδιος χώρος εξυπηρετεί διάφορες χρήσεις (Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης παιδιών σε περιόδους σχολικών διακοπών και πολιτιστικές εκδηλώσεις) αλλά δεν είναι επαρκής για τη φιλοξενία μεγάλου αριθμού ατόμων και δραστηριοτήτων. ▪ Το Γυμνάσιο Σούδας δεν διαθέτει Σχολική Βιβλιοθήκη – αναγνωστήριο ικανού μεγέθους για την εξυπηρέτηση των μαθητών (υφιστάμενες διαστάσεις 15m2). <p><u>Κίνδυνοι ή Περιορισμοί</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Σταδιακή απαξίωση της λειτουργίας της βιβλιοθήκης λόγω της ακαταλληλότητας του χώρου και των δυσκολιών που αντιμετωπίζονται στην εξυπηρέτηση των χρηστών και την δημιουργική απασχόληση τους. 	<p><u>Δυνατότητες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Επικείται μετεγκατάσταση της Δημοτικής παιδικής και εφηβικής βιβλιοθήκης στο Πολύκεντρο που έχει προγραμματιστεί να κατασκευαστεί στην κεντρική πλατεία της Σούδας. ▪ Να καταστεί ένα «εργαλείο» που θα στηρίξει τη μάθηση, τη γνώση και τον πολιτισμό στο Δήμο. <p><u>Ευκαιρίες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Αξιοποίηση πόρων από το Ε.Π. Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση 2007-2013 (Άξονας Προτεραιότητας 1: «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης») ή από το ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013 (Άξονας Προτεραιότητας 7: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Περιφέρεια Κρήτης (κατηγορία δράσεων: Βελτίωση της ποιότητας ζωής κατοίκων με αναβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης (υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση, περιβάλλον) τόσο σε αστικά κέντρα όσο και σε οικισμούς της υπαίθρου.
Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης	
<p>➤ Η Δημοτική Παιδική και Εφηβική Βιβλιοθήκη στην Πάνω Σούδα είναι η μόνη αξιόλογη υποδομή που διαθέτει ο Δήμος σε ό,τι αφορά τις βιβλιοθήκες αλλά ο χώρος στέγασής</p>	

της δεν είναι ο πλέον κατάλληλος. Ο Δήμος, για το λόγο αυτό, προγραμματίζει τη μετεγκατάστασή της σε χώρο του υπό κατασκευή Πολύκεντρου.

- Μικρότερες βιβλιοθήκες θα πρέπει να λειτουργούν σε όλες τις σχολικές μονάδες του Δήμου προκειμένου να αναβαθμιστεί η ποιότητα και ο τρόπος λειτουργίας του συστήματος στήριξης και ανάπτυξης της γνώσης.

2B.3. Πολυχώροι - Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης και Η/Υ

Προβλήματα

- Καταγράφονται συνολικά 3 κτίρια – πολυχώροι.
- Παλιό Δημοτικό Σχολείο του οικισμού των Απτέρων (πολιτιστικός σύλλογος, αγροτικό ιατρείο, μαθήματα χορού).
- Αίθουσα Παιδικής και Εφηβικής Βιβλιοθήκης 100m² (ιδιαίτερα περιορισμένος από άποψη χώρου).
- Πολύκεντρο Τσικαλαριών (αίθουσα Η/Υ, στέκι νεολαίας, αγροτικό ιατρείο).
- Έλλειψη χώρων και ειδικών τμημάτων για Η/Υ και μαθήματα καλλιτεχνικών στα σχολεία του Δήμου.
- Μαθήματα Η/Υ λειτουργούν μόνο με πρωτοβουλία του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων (συνήθως Σάββατα) στο 2ο Δημοτικό Σχολείο του Δήμου.
- Το στέκι νεολαίας το οποίο στεγάζεται στον 1ο όροφο του πολυχώρου Τσικαλαριών, σήμερα υπολειτουργεί.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Έλλειψη χώρων δημιουργικής απασχόλησης και η περιορισμένη χρήση Η/Υ έχει ως αποτέλεσμα την περιορισμένη πρόσβαση σε γνώση και πληροφορία ή/και ανάπτυξη των δεξιοτήτων των νέων ατόμων.

Δυνατότητες

- Αξιοποίηση των σχολικών κτιρίων (Νηπιαγωγείων, Δημοτικών) της περιοχής κατά τους θερινούς μήνες και την περίοδο των εορτών για την λειτουργία περισσότερων τμημάτων εκμάθησης Η/Υ.
- Αναβάθμιση και βελτίωση του χώρου στον οποίο στεγάζεται το Στέκι Νεολαίας, συντήρηση του εξοπλισμού του και οργάνωση - προώθηση των καινοτόμων δραστηριοτήτων για την δημιουργική απασχόληση των νέων.
- Δημιουργία θεατρικού τμήματος και καλλιτεχνικών εργαστηρίων στα διάφορα κέντρα- πολυχώρους.

Ευκαιρίες

- Συνεργασία του Δήμου με φορείς (πχ. ΙΝΕ κ.λπ.) που αναλαμβάνουν την πλήρη οργάνωση και λειτουργία ΚΔΑΠ.
- Οικονομική συμμετοχή των γονιών για λειτουργικά έξοδα του ΚΔΑΠ.
- Αξιοποίηση πόρων από το Ε.Π. Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση 2007-2013 (Άξονας Προτεραιότητας 1: «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης») ή από το ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013 (Άξονας Προτεραιότητας 7: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Περιφέρεια Κρήτης).

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται με πρωτοβουλία του Δήμου περιλαμβάνουν κυρίως μαθήματα χορού ενώ είναι περιορισμένες δράσεις όπως θέατρο,

ζωγραφική, φωτογραφία κ.λπ.

- Τα σημαντικότερα προβλήματα και ελλείψεις σε ό,τι αφορά τις δυνατότητες δημιουργικής απασχόλησης και εκπαίδευσης γενικά, παρουσιάζονται στον οικισμό Απτέρων.
- Το ανθρώπινο δυναμικό του Δήμου και ο μεγάλος πληθυσμός νέων δραστήριων ατόμων επιτάσσει την βελτίωση και επέκταση της λειτουργίας του Στεκιού Νεολαίας και των χώρων πολλαπλών δραστηριοτήτων προκειμένου να ενισχυθούν οι ευκαιρίες διάδρασης της νεολαίας και ανάπτυξης του διαθέσιμου κοινωνικού κεφαλαίου.

Θέμα 2.Γ: Πολιτισμός

2Γ.1. Πολιτιστικές υποδομές και εκδηλώσεις

Προβλήματα

- Εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Σούδας λειτουργούν 2 σημαντικά μουσεία (Τυπογραφίας και Λαογραφικό Αγ. Νεκταρίου) τα οποία αντιμετωπίζουν προβλήματα που σχετίζονται κυρίως με την έλλειψη δρομολογίων Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (ΒΙΟΠΑΧ) και την περιορισμένη αξιοποίησή τους για την τουριστική προβολή του Δήμου.
- Το μουσείο τυπογραφίας διαχειρίζεται η Εφημερίδα Χανιώτικα Νέα ενώ το Λαογραφικό ο Δήμος Σούδας με την βοήθεια του Προέδρου του Πολιτιστικού Συλλόγου και Ιερέα Αγ. Νεκταρίου, το οποίο είναι επισκέψιμο μόνο με ραντεβού.
- Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις (Ναυτική Εβδομάδα, θεατρικές παραστάσεις, μουσικές βραδιές) λαμβάνουν χώρα κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες με αποτέλεσμα να υπάρχει μια σχετική ανισοκατανομή των εναλλακτικών επιλογών ψυχαγωγίας των κατοίκων σε σχέση με τη χειμερινή περίοδο.
- Έλλειψη κατάλληλων διαμορφωμένων χώρων που μπορούν να φιλοξενήσουν πολιτιστικές εκδηλώσεις μεγάλης εμβέλειας κατά τους χειμερινούς μήνες (αμφιθέατρο ή θέατρο).
- Περιορισμένος αριθμός πολιτιστικών εκδηλώσεων στους μικρότερους οικισμούς του Δήμου.
- Δεν έχει αξιοποιηθεί το γεγονός ότι ο δήμος διαθέτει Καλλιτεχνικό Χωριό, με την δημιουργία εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την εκμάθηση παραδοσιακών επαγγελμάτων.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Περιορισμένη προώθηση και αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων του Δήμου παρά το γεγονός ότι διαθέτει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και δραστήριο ανθρώπινο δυναμικό.

Δυνατότητες

- Καθιέρωση τακτικών δρομολογίων αστικής συγκοινωνίας στο καλλιτεχνικό χωριό, και βελτίωση του Προγράμματος επισκέψεων στο Λαογραφικό Μουσείο Αγ. Νεκταρίου.
- Αναμένεται η μεταφορά του Λαογραφικού Μουσείου σε νέο πέτρινο κτίριο στο Κέντρο της πόλης, κατάλληλο για την έκθεση των σωζόμενων λαογραφικών στοιχείων.
- Καθιέρωση χειμερινού φεστιβάλ του Δήμου με την εμπλοκή των νέων και την δικτύωση των πολιτιστικών συλλόγων του με παράλληλη προβολή και ενημέρωση των κατοίκων του Δήμου μέσα από το διαδικτυακό τόπο του δήμου και την περιοδική έκδοση «Σούδα: Ο δήμος μας».
- Εμπλουτισμό των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Παιδείας και μετονομασία αυτής σε Επιτροπή Παιδείας και Πολιτισμού.
- Κατασκευή ειδικού πολιτιστικού κέντρου – αμφιθεάτρου – θεάτρου για την φιλοξενία πολιτιστικών εκδηλώσεων μεγάλης εμβέλειας.

Ευκαιρίες

- Χρηματοδότηση για τον πολιτισμό από ιδίους πόρους και από χορηγίες επιχειρηματιών βιοτεχνιών – μεγάλων βιομηχανιών που είναι εγκατεστημένοι στο Δήμο.
- Χρηματοδότηση από το ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου 2007-2013 (Άξονας Προτεραιότητας 7: Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Περιφέρεια Κρήτης, κατηγορία δράσεων: «Ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών»).
- Χρηματοδότηση από ΠΑΑ (άξονας 3) Υποδομές και Υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές (ειδική κατηγορία δράσεων: Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς – στήριξη πολιτιστικών φορέων για μικρής κλίμακας υποδομή, προμήθεια εξοπλισμού,

<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλό επίπεδο ποιότητας ζωής λόγω των περιορισμένων πολιτιστικών δραστηριοτήτων- εκδηλώσεων στη διάρκεια του χειμώνα. 	μουσικών οργάνων, στολών κ.λπ.).
Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης	
<ul style="list-style-type: none"> Ελλιπής ανάδειξη και αξιοποίηση των υφιστάμενων πολιτιστικών υποδομών. Δυνατότητες περαιτέρω ενσωμάτωσης της εκπαιδευτικής διάστασης του πολιτισμού στην τοπική αναπτυξιακή διαδικασία. Έλλειψη υποδομών σύγχρονου πολιτισμού (θέατρο-αμφιθέατρο). Περιορισμένος αριθμός πολιτιστικών εκδηλώσεων στην διάρκεια του χειμώνα. 	

2Γ.2. Ιστορικά Μνημεία

Προβλήματα

Τα σημαντικότερα προβλήματα που σχετίζονται με τη διαχείριση και προστασία των μνημείων του Δήμου αφορούν στα παρακάτω:

- 1ον στο θέατρο της αρχαίας πόλης Άπτερα που βρίσκεται υπό την εποπτεία της Εφορείας Κλασσικών αρχαιοτήτων δεν έχει ακόμα αποκαλυφθεί πλήρως και καθυστερούν οι διαδικασίες από πλευράς του Υπουργείου Πολιτισμού.
- 2ον το Φρούριο του Παλαικάστρου δεν είναι επισκέψιμο λόγω του ότι βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες αναστήλωσης οι οποίες αναμένεται να έχουν ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2008 οπότε και προβλέπεται να παραδοθεί στο Δήμο για διαχείριση, ανάδειξη και αξιοποίηση σε συνεργασία με την Εφορεία Βυζαντινών αρχαιοτήτων.
- 3ον το Φρούριο Ιτζεδίν στο Καλάμι έχει παραχωρηθεί στην Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου και όχι στο Δήμο Σούδας, ενώ απαιτούνται ειδικές εργασίες καθαρισμού και βελτίωσης του χώρου προκειμένου να καταστεί επισκέψιμος.
- 4ον το Φρούριο Φορτέτζα στη Νησίδα της Σούδας παραχωρήθηκε πρόσφατα στο δήμο μετά από την υπογραφή μνημονίου 3μερούς συνεργασίας μεταξύ του Ν.Κ. και της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, όμως δεν έχει ακόμα καταστεί προσβάσιμο παρά μόνο 2 φορές την εβδομάδα κατά τη

Δυνατότητες

- 1ον επιτάχυνση των εργασιών εκσκαφής και ανάδειξης του θεάτρου της αρχαίας πόλης Απτέρα, στενή συνεργασία με την Εφορεία αρχαιοτήτων και το Υπουργείο Πολιτισμού για τη δημιουργία τουριστικών οδηγών που θα περιγράφουν την αρχαία πόλη και θα αναδεικνύουν την πολιτιστική της κληρονομιά, προκειμένου να επωφεληθεί έμμεσα ο Δήμος από την προσέλευση επισκεπτών.
- 2ον Προετοιμασία και εκπόνηση μελέτης για την ορθή διαχείριση και αξιοποίηση του Φρουρίου Παλαικάστρου αμέσως μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αναστήλωσης, τέλος του 2008.
- 3ον Περαιτέρω διεκδίκηση παραχώρησης του Φρουρίου Ιτζεδίν στο Δήμο και ειδικών κονδυλίων από το ΥΠ.ΠΟ. προκειμένου να ξεκινήσουν εργασίες συντήρησης και καθαρισμού ώστε να αναδειχθεί η αξία του ως στοιχείο πολιτιστικής κληρονομιάς.
- 4ον Επιτάχυνση των εργασιών αναστήλωσης και ανάδειξης του Φρουρίου Φορτέτζα όπως προβλέπονταν από το Πρόγραμμα «Κάστρων Περίπλους» και περαιτέρω διεκδίκηση καταβολής ειδικού ανταποδοτικού τέλους από τα ναύλα που πληρώνουν οι επισκέπτες της νησίδας σε ιδιώτη- επιχειρηματία προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο ανάδειξης, συντήρησης και προστασίας του Μνημείου.
- 5ον Δημιουργία μιας ειδικής Δημαρχιακής

<p>διάρκεια της τουριστικής περιόδου. Σημαντικό επίσης πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι στο Δήμο παραχωρείται μόνο μικρό μέρος του ναύλου μεταφοράς των επισκεπτών με αποτέλεσμα ο Δήμος να αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες στην προσπάθεια ανάδειξης, φύλαξης και καθαρισμού του περιβάλλοντος χώρου.</p> <p><u>Κίνδυνοι ή Περιορισμοί</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Λήθη, σταδιακή απαξίωση πολιτιστικής κληρονομιάς από τη νέα γενιά λόγω περιορισμένης πρόσβασης και γνώσης αυτής. 	<p>Επιτροπής– Φορέα Διαχείρισης των Μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς (όπως η Επιτροπή Παιδείας και Πολιτισμού) του Δήμου Σούδας προκειμένου να προωθηθούν οι παραπάνω διεκδικήσεις, αλλά και μελέτες, έργα ανάδειξης και συμμετοχή του Δήμου σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα.</p> <p><u>Ευκαιρίες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ένταξη των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς σε Προγράμματα διευρωπαϊκής συνεργασίας για τον πολιτισμό στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος για τον Πολιτισμό 2007-2013. ▪ Χρηματοδότηση από Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007-2013.
<p>Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ελλιπής προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση των Μνημείων Πολιτιστικής Κληρονομιάς που βρίσκονται στα διοικητικά όρια του Δήμου Σούδας. ➤ Εμπλοκή πολλών διαφορετικών φορέων στην διαχείριση των Μνημείων με συνέπεια σημαντικές καθυστερήσεις και την αναποτελεσματική διαχείρισή τους. 	

<p>Θέμα Ι : Αθλητισμός</p>	
<p><u>Προβλήματα</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρά το γεγονός ότι ο Δήμος Σούδας διαθέτει σημαντικό αριθμό αθλητικών εγκαταστάσεων, εντούτοις δεν μπορούν να αξιοποιηθούν όλες λόγω της έλλειψης εκπαιδευτικού και διοικητικού προσωπικού. ▪ Τα περισσότερα προγράμματα άθλησης αφορούν νέους ενώ δεν υπάρχουν προγράμματα άθλησης για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. <p><u>Κίνδυνοι ή Περιορισμοί</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Στασιμότητα στον τομέα των αθλητικών δραστηριοτήτων, στην περίπτωση που δεν γίνει πρόσληψη επιπλέον προσωπικού ή που δεν γίνεται τακτικός εκσυγχρονισμός και εμπλουτισμός των εγκαταστάσεων / υποδομών και του εξοπλισμού. 	<p><u>Δυνατότητες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Πρόσληψη διοικητικού και εκπαιδευτικού προσωπικού (γυμναστές, γραμματείς, κ.λπ.). ▪ Πρόσκληση σε σωματεία άλλων περιοχών να λειτουργήσουν και να αξιοποιήσουν τις αθλητικές εγκαταστάσεις του Δήμου. <p><u>Ευκαιρίες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Σωματεία γειτονικών δήμων έχουν ήδη εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους για τη συμμετοχή τους σε ακαδημίες εναλλακτικών αθλημάτων (μπάσκετ, ελληνορωμαϊκή πάλη). ▪ ο Αξιοποίηση χρηματοδοτικών ευκαιριών εν όψει του ΕΣΠΑ 2007-2013.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Ανάγκη πρόσληψης προπονητικού και διοικητικού προσωπικού.
- Περαιτέρω αξιοποίηση αθλητικών υποδομών.

Θεματικός τομέας: Τοπική οικονομία και απασχόληση

Θέμα Α: Εκμετάλλευση δημοτικής περιουσίας

Προβλήματα

- Ελλιπής αξιοποίηση μεγάλου αριθμού στρεμμάτων που ανήκουν στο Δήμο.
- Πολλά καταστήματα, εμπορικά κτλ που είναι εγκατεστημένα στο Δήμο δεν καταβάλουν ειδικά δημοτικά τέλη ως οφείλουν.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Αυθαίρετη επέκταση εις βάρος τις δημοτικής περιουσίας.

Δυνατότητες

- Επιτάχυνση των διαδικασιών ανάθεσης της μελέτης Επέκτασης, αναθεώρησης του Γ.Π.Σ. Χανίων – Σούδας στο οποίο θα πρέπει να αναδεικνύονται οι εκτάσεις της δημοτικής περιουσίας που μπορεί να αξιοποιηθούν, και με ποιον ακριβώς τρόπο, ανάλογα με τις γειτονικές χρήσεις και με στόχο την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης του Δήμου.
- Επιβολή ειδικής ρύθμισης σύμφωνα με την οποία θα προσαυξάνονται οι οφειλές των δημοτών σε περίπτωση καθυστέρησης καταβολής τους.

Ευκαιρίες

- Εξοικονόμηση πόρων από οφειλότες δημοτικών τελών αλλά και από την εφαρμογή Συμπράξεων Δημόσιου – Ιδιωτικού Τομέα για την αξιοποίηση της Ακίνητης Δημοτικής Περιουσίας.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Διευθέτηση εκκρεμοτήτων σε θέματα διεκδίκησης επιπλέον εκτάσεων και παράλληλα αξιοποίηση δημοτικής περιουσίας και προώθηση μέτρων για την μείωση των προβλημάτων που αφορούν σε εισπράξεις δημοτικών τελών από τις τοπικές επιχειρήσεις.

Θέμα Β: Επιχειρηματικότητα - ΒΙΟΠΑΧ

Προβλήματα

- Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων του τριτογενή τομέα είναι πολύ μικρές (ατομικές ή οικογενειακές), τοπικής εμβέλειας, ενώ το ποσοστό των επιχειρήσεων που

Δυνατότητες

- Περαιτέρω ανάπτυξη της Βιοτεχνικής περιοχής, προώθηση μέτρων για την προσέλκυση καινοτόμων επιχειρήσεων – βιοτεχνιών.

<p>δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα (κτηνοτροφία, γεωργία) είναι ιδιαίτερα χαμηλό.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Έλλειψη οργανωμένης υποδομής εμπορίας και τυποποίησης αλιευμάτων. <p><u>Κίνδυνοι ή Περιορισμοί</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ο αναπτυσσόμενος κλάδος της αλιείας αναμένεται να αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα αν δεν εκσυγχρονιστεί και δεν προσαρμοστεί σε πρακτικές αειφόρου αλιείας. ▪ Δυσκολία ανάπτυξης πρακτικών συνέργειας μεταξύ των μικρών επιχειρήσεων για τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας και φάσματος με αποτέλεσμα το μεγαλύτερο ποσοστό των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων να αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες. ▪ Περιορισμένη δραστηριοποίηση σε νέες μορφές ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας- επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, πράσινη οικονομία με κίνδυνο για περαιτέρω υποβάθμιση του τοπικού εισοδήματος λόγω της αδυναμίας προσαρμογής των τοπικών επιχειρήσεων και εφαρμογής σύγχρονων πρακτικών δικτύωσης και ανάπτυξης. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων στον τομέα της έρευνας και τεχνολογίας στα πλαίσια του ΒΙΟΠΑΧ. ▪ Δημιουργία κέντρου καινοτομίας για την αξιοποίηση και ανάδειξη της παραδοσιακής τεχνης στη ΒΙΟΠΑΧ (καλλιτεχνικό χωριό). ▪ Προώθηση ενιαίου συστήματος Marketing και διάθεσης των παραδοσιακών προϊόντων. ▪ Δυνατότητα προώθησης και ανάπτυξης της εξαγωγικής δραστηριότητας των τοπικών επιχειρήσεων λόγω της άμεσης πρόσβασης στο εμπορικό λιμάνι της Σούδας. ▪ Στενότερη συνεργασία της Ιχθυόσκαλας με τον Ιχθυογενετικό σταθμό του ΕΛΚΕΘΕ για την προώθηση του εκσυγχρονισμού του κλάδου και την προσαρμογή του σε αειφόρες πρακτικές αλιείας. ▪ Εκπαίδευση των τοπικών επιχειρηματιών για την εφαρμογή καινοτόμων και φιλικών προς το περιβάλλον πρακτικών. <p><u>Ευκαιρίες</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Μέτρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εθνικές πολιτικές που υποστηρίζουν την ανάπτυξη και δικτύωση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. ▪ Χρηματοδότηση από το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα 2007-2013. ▪ Αξιοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013.
<p align="center">Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ανάγκη ανάδειξης του καλλιτεχνικού χωριού ως σημαντικό πόλο-μοχλό ανάπτυξης και παράγοντα ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας. ➤ Η ανάγκη εκσυγχρονισμού και προσαρμογής του κλάδου της αλιείας σε πρακτικές «αειφόρου αλιείας». ➤ Η ανάγκη προώθησης συνεργειών μεταξύ των ΜΜΕ και διαφοροποίησης των παραγόμενων προϊόντων και των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσα από καινοτόμες και φιλο-περιβαλλοντικές επιχειρηματικές πρακτικές. 	

Θέμα Β: Τουριστική ανάπτυξη

Προβλήματα

- Έλλειψη κρίσιμης μάζας τουριστικών «προϊόντων» για την ανάπτυξη κλασικών μορφών τουρισμού.
- Σοβαρή υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και του τουριστικού προϊόντος λόγω των βιομηχανικών και στρατιωτικών εγκαταστάσεων.
- Χαμηλή ποιότητα των τουριστικών μονάδων και των παρεχόμενων υπηρεσιών με συνέπεια την πολύ μικρή συνεισφορά του κλάδου στην τοπική οικονομία.
- Έλλειψη οργανωμένου συστήματος Marketing των τοπικών τουριστικών επιχειρήσεων.
- Έλλειψη οργανωμένου προγράμματος προβολής του Δήμου.
- Δυσκολία προσαρμογής των τοπικών τουριστικών επιχειρήσεων στις σύγχρονες απαιτήσεις των τουριστών για ενασχόλησή τους με εναλλακτικές δραστηριότητες.
- Ελλιπής ενσωμάτωση του παραδοσιακού χαρακτήρα στο τουριστικό προϊόν της περιοχής και μη οργανωμένη αξιοποίηση της τοπικής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς για την προσέλκυση τουριστών ειδικού ενδιαφέροντος (ποταμός Μορώνης, ιστορικά φρούρια, νησίδα Σούδας, αρχαία Απτέρα).
- Ελλιπής αξιοποίηση, προστασία και ανάδειξη των παραλιών του δήμου.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Μειωμένη ανταγωνιστικότητα τουριστικού προορισμού.

Δυνατότητες

- Ύπαρξη υδροβιότοπου Μορώνη, όπου μπορεί να γίνει ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού (εκπαιδευτικού τουρισμού, bird watching κ.ά.).
- Ενίσχυση των υποδομών και αναβάθμιση της ποιότητας τους για την ανάπτυξη του τουρισμού κρουαζιέρας και σκαφών αναψυχής.

Ευκαιρίες

- Εν δυνάμει προκήρυξη προγραμμάτων ενίσχυσης των τουριστικών επιχειρήσεων από το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα 2007-2013.
- ΕΣΠΑ 2009-2013.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

Ως κρίσιμα ζητήματα για την περιοχή του Δήμου αναδεικνύονται τα παρακάτω:

- Η ανάγκη ανάδειξης και αξιοποίησης του πλήθους φυσικών και πολιτιστικών πόρων του, λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμική που προσδίδει στην περιοχή η παρουσία του λιμένα και το γεγονός ότι αποτελεί σημείο εισόδου – εξόδου στο δημοφιλή προορισμό των Χανίων.
- Η ανάγκη προώθησης και επιτάχυνσης των προγραμματιζόμενων υποδομών (για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού και του κρουαζιέρας και σκαφών αναψυχής) προκειμένου να αναβαθμιστεί και να διαφοροποιηθεί το τοπικό τουριστικό προϊόν.

Θέμα Γ: Απασχόληση

Προβλήματα

- Το πρόβλημα της ανεργίας στο Δήμο εντείνεται διαχρονικά.
- Το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στο Τοπικό Διαμέρισμα Καλαμίου και αφορά μερικές από τις περισσότερες παραγωγικές ομάδες του πληθυσμού, τους νέους 20-24 και 30-34 ετών.

Κίνδυνοι ή Περιορισμοί

- Διατήρηση στα σημερινά επίπεδα ή αύξηση της ανεργίας.

Δυνατότητες

- Ίδρυση γραφείου ενημέρωσης και συμβουλευτικής υποστήριξης των ανέργων του Δήμου (εντός του Δήμου ή δημοτικής επιχείρησης).
- Ανάγκη εκπαίδευσης – κατάρτισης του πληθυσμού, ώστε να μπορεί να συμβάλλει δυναμικά στις νέες και καινοτόμες μορφές παραγωγής πχ. Δημιουργία σχολής εκπαίδευσης παραδοσιακών επαγγελματιών στα πλαίσια του καλλιτεχνικού χωριού για την προώθηση της επιχειρηματικότητας των νέων.
- Στενότερη συνεργασία με τις τοπικές επιχειρήσεις και βιομηχανίες – βιοτεχνίες για την ενσωμάτωση των ανέργων.

Ευκαιρίες

- Προγράμματα για την προώθηση της απασχόλησης, σε συνεργασία με επιχειρήσεις.
- Επαγγελματική Κατάρτιση / ΚΕΚ.
- Οι προτεραιότητες του ΕΣΠΑ αναφέρονται σε ζητήματα απασχόλησης και κοινωνικής ενσωμάτωσης.
- Κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων / ΚΕΕ.

Κρίσιμα ζητήματα τοπικής ανάπτυξης

- Η ανάγκη αξιοποίησης των υφιστάμενων επιχειρηματικών δομών για την προώθηση της απασχόλησης και την διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα σταδιακής εγκατάλειψης της περιοχής